colecția cărți cheie

OG MANDINO

CEL MAI VESTIT VÎNZĂTOR DIN LUME

Curtea Veche

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
MANDINO, OG
Cel mai vestit vînzător din lume / Og Mandino
trad.: Lucian Popescu
Bucureşti: Curtea Veche Publishing, 2001
176 p.; 20 cm (Cărţi cheie; 24)
tit. orig. (eng.): The Greatest Salesman in the World (Part I and Part II)
ISBN 973-8120-25-X

I. Popescu, Lucian (trad.)

658.8-051

Coperta colecţiei de DAN PERJOVSCHI
Coperta de DAN STANCIU

Og Mandino
THE GREATEST SALESMAN IN THE WORLD
A Bantam Book published by arrangement with Frederick Fell, Inc.
Copyright © 1968 by Og Mandino

Og Mandino
THE GREATEST SALESMAN IN THE WORLD.
PART II: THE END OF THE STORY
A Bantam Book
Copyright © 1988 by Og Mandino

© CURTEA VECHE PUBLISHING, 2001,
pentru prezenta versiune în limba română

ISBN 973-8120-25-X

Tipărit la **INFOPRESS** S.A.

Cel mai VESTIT VÎNZĂTOR din lume

Partea întîi

CAPITOLUL 1

Hafid zăbovi în fața oglinzii de bronz și își studie imaginea reflectată în metalul lustruit:

— Doar ochii și-au păstrat tinerețea, murmură el.

Se întoarse și porni încet de-a lungul pardoselii largi de marmură. Trecu printre cele două coloane negre de onix ridicate pentru a sprijini tavanul lucios din argint și aur, iar bătrînele sale picioare îl purtară mai departe pe lîngă mesele încrustate în chiparos și fildeș.

Carapace de broască țestoasă licăreau de pe canapele și divanuri, iar zidurile, bătute cu nestemate, scînteiau de după brocarturile pictate cu migală. Palmieri imenși creșteau liniștiți în vase de bronz, încadrînd o fîntînă cu nimfe din alabastru, în timp ce vaze cu flori acoperite cu pietre scumpe se întreceau care mai de care să rețină atenția. Nici un vizitator al palatului nu s-ar fi îndoit că Hafid era într-adevăr foarte bogat.

Bătrînul trecu dincolo de împrejmuirile grădinii și pătrunse în depozitul său, care se întindea încă vreo cinci sute de pași dincolo de palat. Erasmus, mai marele contabililor săi, aștepta șovăitor chiar după poartă:

— Mărire ție, sire.

Hafid dădu din cap și-și continuă drumul în tăcere. Erasmus îl urmă, iar chipul nu-i putea ascunde îngrijorarea trezită de porunca neobișnuită a stăpînului său de a se întîlni în acest loc. Lîngă rampele de descărcare, Hafid se opri pentru a privi cum mărfurile erau mutate din lăzi, numărate și așezate în dulapuri separate.

Se găseau acolo stofe din lînă, pînzeturi fine, pergamente, miere, covoare și ulei din Asia Mică, sticlă, smochine, nuci și

balsam din propria-i țară; țesături și leacuri din Palmira, ghimbir, scorțișoară și pietre prețioase din Arabia, cereale, hîrtie, granit, alabastru și bazalt din Egipt, tapiserii din Babilon, picturi din Roma și statui din Grecia. Mirosul balsamului se simțea greu în aer, iar nasul bătrîn și sensibil al lui Hafid detectă și prezența aromei de stafide dulci, de mere, brînză și ghimbir.

În cele din urmă, se întoarse către Erasmus:

— Bătrîne prieten, cîtă bogăție este strînsă acum în vistieria noastră?

Erasmus păli:

— Cu totul, stăpîne?

— Cu totul.

— N-am studiat de curînd cifrele, dar aș estima că sînt mai mult de șapte milioane de talanți de aur.

— Și dacă am transforma toată marfa din toate depozitele și prăvăliile mele în aur, cît s-ar mai adăuga?

— Inventarele noastre nu sînt complete pentru acest anotimp, sire, dar aș calcula la un minimum de încă trei milioane de talanți.

Hafid dădu din cap:

— Nu mai cumpăra marfă deloc. Plănuiește imediat orice crezi de cuviință pentru a vinde tot ce-mi aparține și a converti totul în aur.

Gura contabilului se deschise, dar nu urmă nici un sunet. Se simțea rău, ca și cum ar fi fost lovit de ceva, și cînd în sfîrșit reuși să vorbească, cuvintele-i ieșiră cu greu:

— Nu înțeleg, sire. Acesta a fost cel mai profitabil an al nostru. Fiecare emporiu* a raportat o creștere a vînzărilor mai mare decît în anotimpul trecut. Chiar și legiunile romane se numără acum printre clienții noștri; și nu ai vîndut acum două săptămîni Procuratorului din Ierusalim două sute de armăsari? Iartă-mi îndrăzneala cu care uneori am cercetat ordinele tale, dar această poruncă nu o pot înțelege...

Hafid zîmbi și îi apucă mîna cu blîndețe:

— Tovarăș de încredere care mi-ai fost, mai are memoria ta îndeajuns de multă putere pentru a-ți aminti primul ordin pe care l-ai primit de la mine atunci cînd ai intrat în slujba mea acum mulți ani?

* Emporiu = tîrg, port, agenție comercială într-o țară străină. (*N. red.*)

Erasmus se încruntă un moment, apoi se lumină la față:

— Am fost pus de tine să ridic din vistierie, în fiecare an, jumătate din profitul nostru și să-l împart la săraci.

— Nu m-ai considerat, la vremea aceea, un om de afaceri nătîng?

— Aveam așteptări mari, sire.

Hafid dădu din cap și arătă cu brațul către rampele de descărcare:

— Admiți acum că îngrijorarea ta era fără temei?

— Da, sire.

— Atunci lasă-mă să te încurajez să ai încredere în această hotărîre pînă ce îți voi explica planurile mele. Acum sînt un om bătrîn și nevoile mele sînt simple. De cînd prea iubita mea Lisha a fost luată de lîngă mine, după atîția ani de fericire, dorința mea este să-mi împart toată bogăția la oamenii din acest oraș. Am să păstrez doar atît cît să-mi sfîrșesc viața fără greutăți. În afară de dispozițiile privind inventarul, vreau să pregătești documentele prin care voi transfera proprietatea asupra fiecărui emporiu aceluia care acum se ocupă de el în folosul meu. Vreau, de asemenea, să împart cîte cinci mii de talanți fiecăruia dintre acești oameni, ca o recompensă pentru atîția ani de loialitate, astfel încît ei să-și refacă stocurile de marfă după propria lor dorință.

Erasmus începu să vorbească, dar mîna ridicată a lui Hafid îl făcu să tacă:

— Îți pare această împărțeală neplăcută cumva?

Contabilul își scutură capul și încercă să zîmbească:

— Nu, sire, doar că nu pot să-ți înțeleg motivele. Cuvintele tale par a fi cele ale unui om cu zilele numărate.

— Îți stă în fire, Erasmus, să te îngrijorezi mai mult pentru mine decît pentru tine. Nu trebuie oare să te gîndești și la propriul tău viitor, la vremea cînd imperiul nostru comercial se va destrăma?

— Am fost tovarăși mulți ani. Cum aș putea să mă gîndesc doar la mine însumi?

Hafid își îmbrățișă vechiul prieten și răspunse:

— Nu este nevoie, într-adevăr. Îți cer ca imediat să transferi cincizeci de mii de talanți de aur pe numele tău și te rog să rămîi cu mine pînă cînd va fi îndeplinită o promisiune pe

care am făcut-o acum multă vreme. După ce voi reuși să-mi țin promisiunea, îți voi lăsa prin testament acest palat și depozitul de aici, iar eu voi fi gata să mă întîlnesc cu preaiubita mea Lisha.

Bătrînul contabil privea cu ochii pierduți la stăpînul său, incapabil să priceapă cuvintele pe care le auzise. „Cincizeci de mii de talanți de aur, palatul, depozitul... Nu mai sînt slujitor..."

Hafid dădu din cap:

— Am contat întotdeauna pe prietenia ta ca pe cea mai mare avere a mea. Răsplata pe care ți-o ofer acum este mică în comparație cu loialitatea ta nesfîrșită. Tu ai stăpînit arta de a trăi nu doar pentru tine, ci și pentru alții, iar această preocupare te-a făcut să fii, înainte de toate, un om adevărat. Acum te îndemn să te grăbești cu ducerea la împlinire a planurilor mele. Timpul este cel mai prețios lucru pe care-l posed, iar clepsidra vieții mele este aproape goală.

Erasmus își întoarse fața pentru a-și ascunde lacrimile. Întrebă apoi cu vocea spartă:

— Și ce-i cu promisiunea neîmplinită încă? Deși am fost ca frații, n-am auzit niciodată de așa ceva.

Hafid își încrucișă brațele și zîmbi:

— Mă voi întîlni din nou cu tine cînd te vei achita de poruncile pe care ți le-am dat în dimineața asta. Atunci, am să scot la lumină un secret pe care vreme de treizeci de ani nu l-am împărtășit nimănui, în afară de soția mea.

CAPITOLUL 2

Și așa se făcu că o caravană bine păzită plecă neîntîrziat din Damasc, ducînd cu sine certificate de proprietate și aur pentru cei ce administrau fiecare dintre emporiile lui Hafid. De la Obed din Joppa la Reuel din Petra, fiecare dintre cei zece administratori primiră veștile despre retragerea lui Hafid și darurile într-o tăcere copleșită.

În cele din urmă, după o ultimă oprire la emporiul din Antipatris, misiunea caravanei se încheie.

Cel mai puternic imperiu comercial al timpului nu mai exista. Cu inima grea de tristețe, Erasmus trimise veste stăpînului său că depozitul de mărfuri era acum gol, iar emporiile nu mai purtau semeața firmă a lui Hafid. Mesagerul se reîntoarse cu poruncă pentru Erasmus să se întîlnească cu stăpînul său imediat în peristil*.

Hafid studie chipul prietenului său și întrebă:

— S-a făcut?

— S-a făcut.

— Nu te mîhni, prietene bun. Urmează-mă.

Hafid îl conduse pe Erasmus către scara de marmură din spate și doar sunetul sandalelor lor se auzea, răsfrînt de pereții giganticei săli. Pașii săi se încetiniră pentru un moment, cînd trecură pe lîngă un vas solitar de murină**, așezat pe un postament înalt din lemn de lămîi, în timp ce privea cum lumina soarelui schimba culoarea sticlei din alb în roșu. Bătrînul lui chip zîmbi.

* Peristil = galerie interioară sau exterioară formată dintr-un șir de coloane sau de stîlpi, care mărginește o clădire, o grădină, o sală; ansamblul acestor coloane. A doua curte interioară a clădirilor romane, închisă și mărginită de porticuri și rezervată vieții familiale. (*N. red.*)

** Murină = minereu roman extrem de rar. (*N. red.*)

Apoi, cei doi bătrîni prieteni începură să urce treptele scării interioare ce ducea la camera aflată în cupola palatului. Erasmus observă că straja înarmată, totdeauna prezentă la piciorul scării, nu se mai afla acolo. Ajunseră pe un palier și făcură o pauză, pentru că amîndoi răsuflau din greu din cauza efortului urcării. Continuară apoi să urce pînă ajunseră la un al doilea palier, unde Hafid scoase de la cingătoare o mică cheie. Descuie greoaia ușă de stejar și se sprijini de ea pînă ce ușa cedă și se deschise.

Erasmus ezită pînă ce stăpînul său îi făcu semn să îndrăznească, apoi păși timid în încăperea aceea în care nimănui nu-i fusese îngăduit să intre timp de trei decenii.

O lumină cenușie, cețoasă se strecura prin fereastra din tavan, iar Erasmus îl apucă de braț pe Hafid, pînă ce ochii i se obișnuiră cu semiîntunericul. Cu un zîmbet obosit, Hafid privea cum Erasmus se rotea încet prin camera în care nu se găsea nimic, în afară de un mic sipet din lemn de cedru într-un colț, al cărui mîner scăpăra în lumina soarelui:

— Nu ești dezamăgit, Erasmus?

— Nu știu ce să spun, sire.

— Nu ești dezamăgit de mobilier? Bineînțeles că presupunerile despre ceea ce se găsește în această încăpere au fost unul dintre subiectele preferate de bîrfă. Nu te-ai întrebat sau n-ai fost preocupat și tu de misterul a ceea ce se află aici, pe care cu mult zel l-am păzit atîta timp?

Erasmus dădu din cap:

— E adevărat. S-a vorbit mult și de-a lungul anilor au circulat numeroase zvonuri despre ceea ce ține ascuns aici în turn stăpînul nostru.

— Da, prietene, și, multe dintre ele le-am auzit și eu. S-a spus că ar fi butoaie pline cu diamante și lingouri de aur, animale sălbatice sau păsări rare. Odată, un negustor de covoare din Persia a insinuat că aș ține aici un mic harem. Lisha a rîs atunci la gîndul că aș avea o colecție de concubine. Dar, după cum observi, nu e nimic altceva decît un mic sipet. Acum, hai mai departe.

Cei doi bărbați se aplecară deasupra sipetului, iar Hafid începu să-i desfacă plin de grijă curelele din piele ce-l înconjurau. Inspiră adînc mirosul de lemn de cedru și în cele din

urmă împinse capacul, care se deschise cu ușurință. Erasmus se întinse și privi atent peste umărul lui Hafid la conținutul lădiței. Se uită apoi la Hafid și clătină din cap uluit. Nu era nimic înăuntrul lădiței, în afară de niște pergamente... pergamente din piele tăbăcită.

Hafid băgă mîna și luă cu grijă unul dintre suluri. Pentru un timp, îl strînse la piept și închise ochii. Calmul și liniștea i se instalară pe față, ștergîndu-i ridurile bătrîneții. Se ridică apoi în picioare și arătă către sipet:

— Dacă toată încăperea ar fi plină pînă în tavan cu diamante, valoarea lor n-ar putea-o depăși pe aceea a ceea ce ochii tăi văd în această simplă ladă de lemn. Tot succesul, fericirea, iubirea, liniștea sufletului și bogăția de care m-am bucurat sînt urmarea directă a ceea ce este scris în aceste cîteva pergamente. Datoria mea față de ele și față de înțeleptul ce mi le-a lăsat în grijă nu va putea fi plătită vreodată.

Înfricoșat de tonul din vocea lui Hafid, Erasmus făcu un pas înapoi și întrebă:

— Acesta este secretul la care te refereai? Acest sipet este legat în vreun fel de promisiunea pe care trebuie să o ții?

— Răspunsul este „da" la amîndouă întrebările.

Erasmus își trecu mîna peste fruntea-i transpirată și se uită la Hafid neîncrezător:

— Ce e scris în aceste pergamente, încît să le facă mai valoroase decît diamantele?

— Toate, dar mai ales unul dintre aceste pergamente, conțin cîte un principiu, o lege sau un adevăr fundamental, scrise într-un stil unic spre a ajuta cititorul să-i înțeleagă sensul. Pentru a deveni un maestru în arta vînzărilor, el trebuie să învețe și să practice secretul din fiecare pergament. Atunci cînd cineva stăpînește aceste principii, el are puterea să acumuleze toată bogăția pe care o vrea.

Erasmus fixă vechile pergamente cu spaimă:

— La fel de bogat ca tine?

— Mult mai bogat, dacă alege astfel.

— Ai spus că toate, dar mai ales unul dintre pergamente conține principiile vînzărilor. Ce conține acest ultim pergament?

— Ultimul pergament, așa cum îl numești tu, este, de fapt, primul care trebuie citit, iar toate celelalte sînt numerotate

astfel încît să fie citite într-o anumită ordine. Iar acest prim pergament conține un secret care le-a fost făcut cunoscut oamenilor înțelepți de-a lungul istoriei. Primul pergament te învață cu adevărat în cel mai folositor fel cum poți învăța ce e scris în celelalte.

— Pare să fie o sarcină pe care oricine o poate duce la bun sfîrșit.

— Într-adevăr, este vorba de o sarcină simplă pentru cel care e gata să plătească prețul în timp și concentrare, pînă cînd fiecare principiu va deveni un obicei în viața de zi cu zi.

Erasmus bagă mîna în sipet și scoase un pergament. Ținîndu-l ușor între degete, îl îndreptă către Hafid:

— Iartă-mă, stăpîne, dar de ce nu ai împărtășit aceste principii și altora, mai ales acelora care au lucrat mult în slujba ta? Ai arătat atîta generozitate tot timpul, în toate privințele, dar cum se face că aceia care au vîndut mărfuri pentru tine nu au avut posibilitatea să citească aceste cuvinte înțelepte și să devină și ei bogați? În cele din urmă, toți ar fi devenit niște vînzători mai buni dacă ar fi avut această prețioasă cunoaștere. De ce ai ținut aceste principii doar pentru tine atîția ani?

— N-am avut de ales. Cu mulți ani în urmă, cînd aceste pergamente mi-au fost încredințate pentru a avea grijă de ele, am promis sub jurămînt că n-am să împărtășesc conținutul lor decît unei singure persoane. N-am înțeles încă motivul din spatele unei porunci atît de ciudate. Mi s-a cerut să aplic principiile pergamentelor în viața mea pînă în ziua în care va apărea cineva care să aibă nevoie de ajutorul și îndrumarea învățăturii pergamentelor mai mult decît aveam eu la vremea tinereții mele. Mi s-a spus că îl voi recunoaște pe acela căruia îi voi trece pergamentele după un anumit semn, chiar dacă se prea poate ca acela ce le va primi să nu știe că le caută.

Am așteptat răbdător, și între timp am aplicat aceste principii, așa cum mi s-a îngăduit să fac. Cu ajutorul acestei cunoașteri am devenit cel mai vestit vînzător din lume, la fel cum cel ce m-a binecuvîntat cu aceste pergamente fusese cel mai vestit vînzător din vremea sa. Acum, Erasmus, poate că înțelegi de ce o parte dintre acțiunile din anii trecuți, care ție îți păreau atît de neobișnuite și nepotrivite, s-au dovedit totuși pline de succes. Totdeauna era vorba de acte și de decizii luate

sub îndrumarea acestor pergamente; astfel, nu prin propria-mi înțelepciune am dobîndit eu atîția talanți de aur.

— Și mai crezi după atîta timp că acela căruia-i sînt menite aceste pergamente va mai apărea?

— Da.

Hafid puse la loc pergamentele cu blîndețe și închise sipetul. Vorbi cu voce moale, stînd în genunchi:

— Vei sta cu mine, Erasmus, pînă în acea zi?

Contabilul înaintă prin lumina slabă pînă cînd mîinile lor se întîlniră și se strînseră. Dădu din cap o dată, apoi părăsi încăperea ca la o poruncă, nespusă, a stăpînului său. Hafid legă la loc curelele sipetului, apoi se ridică în picioare și se îndreptă spre mica fereastră. Păși afară pe schela ce înconjura marea cupolă.

Un vînt din răsărit bătea peste fața bătrînului, aducînd cu sine miresmele lacurilor și ale deșertului de dincolo de ele. Stătea acolo sus, deasupra acoperișurilor Damascului, și zîmbea, iar gîndurile i se aținteau înapoi în timp.

CAPITOLUL 3

Era iarnă și frigul era crunt pe Muntele Măslinilor. Dinspre Ierusalim, de dincolo de despicătura strîmtă a Văii Chetronului, venea un miros de fum, de tămîie și de carne arsă de la Templu și de la murdăria amestecată cu miasma terebentinei de la terebinții de pe munte.

Pe un versant, la mică distanță de satul Betania, imensa caravană comercială a lui Pathros din Palmira își făcea somnul. Orele erau tîrzii și chiar armăsarul favorit al marelui negustor încetase să mai mestece tufele scunde de fistic și se odihnea lîngă un gard rar de dafin.

Dincolo de lungul șir de corturi tăcute, împletituri groase de cînepă strîngeau împrejur patru străvechi măslini. Ei formau un țarc pătrat, închizînd rotundele forme ale cămilelor și ale măgarilor, strînse unele în altele pentru a se încălzi. În afara celor doi oameni de pază ce patrulau lîngă bagaje, singurul lucru care se mai mișca în tabără era umbra înaltă și agitată ce se contura în spatele perdelei din păr de capră de la ușa cortului lui Pathros.

Înăuntru, Pathros, nervos, se plimba înainte și înapoi, oprindu-se din cînd în cînd pentru a-și încrunta sprîncenele și pentru a clătina din cap în direcția tînărului ce stătea timid în genunchi lîngă intrarea cortului. În cele din urmă, își ghemui trupul bolnav pe covorașul țesut din fire de aur și îi făcu semn băiatului să vină mai aproape:

— Hafid, totdeauna mi-ai fost ca un fiu. Sînt uluit și nedumerit de strania ta cerere. Nu ești oare mulțumit cu munca ta?

Ochii băiatului erau ațintiți spre covor:

— Nu, sire.

— Poate pentru că mărimea caravanelor tot crește, iar slujba ta de a mîna toate animalele a devenit prea dificilă...

— Nu, sire.

— Atunci, mai spune încă o dată cererea ta. Pune în cuvintele tale și motivele ce stau în spatele unei cereri atît de neobișnuite.

— Dorința mea este să devin vînzător al mărfurilor tale, în loc să fiu băiatul de la cămile. Vreau să devin ca Hadad, Simon, Caleb și ca toți ceilalți care pleacă de lîngă căruțele cu bagaje pe animale puternice, în stare să ducă greutatea mărfurilor tale, și care se întorc cu aur pentru tine și pentru ei înșiși, de asemenea. Vreau să-mi îmbunătățesc umila mea viață de acum. Ca băiat la cămile sînt un nimeni, dar ca vînzător al tău aș putea dobîndi bogăție și faimă.

— De unde știi asta?

— Deseori te-am auzit spunînd că nici o altă meserie sau profesie nu-i oferă mai multe ocazii celui ce vrea să se ridice din sărăcie și să dobîndească bogăție ca meseria de vînzător.

Pathros începu să dea din cap aprobator, dar se gîndi mai bine și continuă să-l chestioneze pe tînăr:

— Și crezi că ești în stare să fii un vînzător la fel de bun ca Hadad sau ceilalți?

Hafid îl privi fix pe bătrîn și răspunse:

— De multe ori l-am auzit pe Caleb plîngîndu-și-se de nenorocul lui, pe care-l invoca atunci cînd vînzările nu mergeau, și de multe ori te-am auzit amintindu-i că oricine ar putea vinde toate mărfurile din magazia ta într-un timp foarte scurt dacă s-ar consacra învățării principiilor și legilor vînzării. Dacă tu crezi că aceste principii pot fi învățate de Caleb sau de orice alt om pe care-l consideri obișnuit, atunci eu nu voi putea oare să dobîndesc această cunoaștere specială?

— Dacă ai stăpîni aceste principii, ce scop ai avea în viață?

Hafid stătu puțin și apoi răspuse:

— S-a spus pe tot pămîntul că tu ești un mare vînzător. Lumea n-a văzut niciodată un imperiu comercial la fel cu acela pe care l-ai construit tu prin știința ta de comerciant. Ambiția mea este să devin chiar mai mare decît tine, cel mai mare negustor, cel mai bogat om și cel mai vestit vînzător din întreaga lume.

Pathros se ridică și-i studie fața întunecată și tînără. Mirosul animalelor se făcea simțit încă în hainele lui, dar tînărul nu arăta prea multă umilință în purtare.

— Dar ce vei face cu toată această mare bogăție și cu puterea asupra celorlalți, care bineînțeles că o va însoți?

— O să fac cum ai făcut și tu. Familia mea va primi cele mai bune lucruri din lume, iar restul îl voi împărți cu cei nevoiași.

Pathros dădu din cap:

— Bogăția, fiule, nu trebuie să-ți fie niciodată scop în viață. Cuvintele tale sînt grăitoare, dar sînt simple cuvinte. Adevărata bogăție e în inimă, nu în pungă.

— Oare tu nu ești bogat, sire? insistă tînărul.

Bătrînul zîmbi la îndrăzneala lui Hafid:

— Hafid, atîta timp cît e vorba de bogăția materială, nu este nici o diferență între mine și cel mai de jos cerșetor din fața palatului lui Irod. Cerșetorul se gîndește doar la următoarea masă, iar eu nu mă gîndesc decît la ultima masă pe care o voi avea. Nu, fiule, nu aspira la bogăție și nu munci doar pentru a fi avut. Străduiește-te, în schimb, pentru fericire, să fii iubit și să iubești, și cel mai important lucru: să dobîndești pacea sufletului și seninătatea.

— Dar aceste lucruri sînt imposibile fără aur. Poți trăi în sărăcie și să ai pace sufletească? Cum poate fi cineva fericit cu stomacul gol? Cum își poate cineva arăta iubirea față de familia sa, dacă nu e în stare să-i ofere mîncare, haine și o casă? Doar tu ai spus că bogăția este bună cînd le aduce bucurie celorlalți. De ce nu e bună ambiția mea de a fi bogat? Sărăcia poate fi un privilegiu și un mod de viață pentru călugărul din deșert, pentru că el nu se are decît pe sine a se sprijini și nimănui altcuiva nu trebuie să-i placă, decît zeilor săi. Eu însă consider sărăcia ca pe un semn al lipsei de isteține sau ca pe o lipsă de ambiție. Iar eu nu duc lipsă de aceste calități, continuă să insiste Hafid.

— Ce a stîrnit această subită izbucnire de ambiție? Vorbești de întreținerea familiei, dar tu nu ai încă o familie în afară de mine, care te-am adoptat de cînd ciuma i-a ucis pe tatăl și pe mama ta, se încruntă Pathros.

Pielea bronzată a lui Hafid nu reuși să ascundă sîngele ce-i năvăli în obraji:

— Atunci cînd ne-am făcut tabăra în Hebron, înainte de a înnopta acolo, am întîlnit-o pe fiica lui Calneh. Ea... ea...

— Oh! Oh! Iată cum iese adevărul la lumină. Dragostea, nu nobilele idealuri, l-a schimbat pe băiatul meu de la cămile în viteazul ostaș gata să se bată cu o lume întreagă. Calneh este un om foarte bogat. Fiica lui și un băiat de la cămile? Niciodată! Dar fiica lui și un tînăr, bogat și arătos negustor... ah, asta e cu totul altceva. Foarte bine, tinere soldat al meu. O să te ajut să-ți începi cariera de vînzător.

Băiatul căzu în genunchi și apucă haina lungă a lui Pathros:

— Sire, sire! Cum ar putea cuvintele să spună cît îți mulțumesc?

Pathros se eliberă de strînsoarea lui Hafid și făcu un pas înapoi:

— Îți sugerez să renunți la aceste mulțumiri pentru moment. Orice ajutor ți-aș da va fi ca un grăunte de nisip comparativ cu munții pe care va trebui să-i muți tu însuți din loc.

Bucuria lui Hafid slăbi puțin cînd întrebă:

— N-ai să mă înveți principiile și legile care să mă transforme într-un mare vînzător?

— Nu. Nu mai mult decît am făcut ca tinerețea ta să fie lină și ușoară, răsfățîndu-te. Deseori am fost criticat că l-am lăsat pe fiul meu adoptiv să trăiască viața de băiat la cămile, dar am crezut că dacă focul cel bun arde înăuntru, acesta va ieși probabil la suprafață. ...Și cînd asta se va întîmpla, vei fi fiind cu mult mai mult un bărbat adevărat datorită anilor de trudă. Astăzi, cererea ta m-a făcut fericit pentru flacăra ambiției ce lucește în ochii tăi și pentru fața ta strălucind de dorințe arzătoare. Acesta este un lucru bun, iar judecata îmi este confirmată. Tu însă va trebui să dovedești că în spatele cuvintelor tale este mai mult decît aer.

Hafid tăcea, așa că bătrînul continuă:

— Mai întîi, trebuie să-mi dovedești mie și, mai important, să-ți dovedești și ție că poți îndura viața de vînzător, căci nu e ușoară treaba pe care ai ales s-o faci. Într-adevăr, de multe ori m-ai auzit spunînd că răsplata este mare pentru cel ce ajunge la ea, dar răsplata este mare pentru că doar cîțiva ajung la ea. Mulți sfîrșesc în disperare sau eșuează fără să realizeze că ei posedă deja toate uneltele de care e nevoie pentru a dobîndi bogăție. Mulți alții înfruntă obstacolele apărute în calea lor cu frică și îndoială și le consideră drept dușmani, în vreme

ce, în realitate, aceste opreliști le sînt prieteni și ajutoare. Obstacolele sînt necesare succesului, pentru că în comerț, ca și în toate carierele importante, victoria vine doar după multe bătălii și fără de număr înfrîngeri. Totuși, fiecare bătălie, fiecare înfruntare îți ascute abilitățile și forța, curajul și puterea de a îndura, istețimea și încrederea în tine, astfel că fiecare obstacol este asemeni unui camarad de arme care te silește să devii mai bun... sau să renunți. Orice lovitură este o șansă de a merge înainte; întoarce-le spatele, evită-le și vei da cu piciorul viitorului tău.

Tînărul clătină din cap și vru să spună ceva, dar bătrînul îl apucă de mînă și continuă:

— Mai mult, te înrolezi în cea mai singuratică profesie din lume. Chiar și disprețuiții colectori de taxe se reîntorc la casele lor cînd apune soarele, iar legiunile Romei au cazărmi cărora să le spună casă. Dar tu vei fi martorul multor apusuri de soare departe de prieteni și de cei iubiți. Nimic nu-i aduce mai repede unui bărbat durerea singurătății decît trecerea pe lîngă o casă străină unde, din întuneric, vede înăuntru, la lumina lămpii, o familie luîndu-și cina.

Vor fi perioade de singurătate în care te vei confrunta cu ispite. Felul în care le vei întîmpina îți va afecta din plin cariera. Aflîndu-te la drum doar cu animalul tău, te cuprinde o senzație ciudată și de multe ori vei fi înfricoșat.

Deseori uităm de perspectivele și de valorile noastre și devenim asemeni unor copii, tînjind după siguranță și iubirea alor noștri. Ceea ce vom găsi ca să le înlocuiască va pune capăt carierei multora dintre noi, și sînt mii care credeau că sînt bine înzestrați pentru arta vînzării. Rareori se va găsi cineva care să te facă să te distrezi sau să te consoleze cînd nu vei fi vîndut ceva; nimeni, în afară de cei ce vor căuta să te despartă de banii din pungă.

— Voi fi plin de grijă și am să țin seama de cuvintele tale.

— Atunci, să începem. Pentru moment, nu vei mai primi sfaturi. Stai în fața mea ca un smochin verde. Pînă ce smochinele lui nu sînt coapte, el nu se poate numi un smochin și pînă ce nu vei avea cunoaștere și experiență, nu te poți numi vînzător.

— Cum să încep?

— Dimineață ai să-i dai de veste lui Silvio, de la căruța cu bagaje. El îți va da în primire una dintre cele mai fine și mai arătoase mantii ale noastre. Este țesută din păr de capră, rezistă chiar și la cele mai puternice furtuni și este vopsită cu o substanță din rădăcină de garanță, astfel încît are o culoare trainică. Lîngă tivul mantiei vei găsi cusută în interior o stea mică. Aceasta este marca lui Tola, a cărui ghildă croiește cele mai bune haine din lume. Lîngă stea este marca mea, un cerc înăuntrul unui pătrat. Amîndouă aceste mărci sînt cunoscute și respectate pe tot pămîntul și am vîndut mii și mii de astfel de mantii. M-am tîrguit atît de mult cu evreii pentru acest fel de straie, încît am învățat și denumirea lor evreiască. Se numesc *abeyah*.

Ia mantia și un măgar și pleacă la Betleem cînd se va crăpa de ziuă; este așezarea prin care a trecut caravana noastră înainte de a ajunge aici. Nici unul dintre vînzătorii noștri nu a mai trecut demult pe acolo. Ne-au făcut cunoscut că este o pierdere de vreme, pentru că oamenii sînt foarte săraci; totuși, cu mulți ani în urmă, am vîndut sute de mantii printre păstorii de acolo. Rămîi în Betleem pînă ai să vinzi mantia.

Hafid dădu din cap, încercînd în van să-și liniștească nerăbdarea:

— La ce preț trebuie să vînd mantia, stăpîne?

— Am să trec în registru în dreptul numelui tău suma de un dinar de argint. Cînd te vei întoarce, îmi vei returna un dinar de argint. Păstrează tot ceea ce primești în plus drept comision; astfel, în realitate, vei fixa singur prețul mantiei. Poți să treci prin piață, care se află la intrarea din partea de sud a orașului, sau poate că vei vrea să o vinzi bătînd la poarta vreunei case sau a alteia, în interiorul orașului, iar case sînt cu miile. Sigur, se poate crede că o singură mantie poate fi vîndută mai bine astfel, nu ești de acord?

Hafid aprobă din nou, dar el se gîndea deja la a doua zi. Pathros atinse blînd cu mîna umărul băiatului:

— Nu voi da nimănui slujba ta pînă cînd te vei întoarce. Dacă vei descoperi că nu ești făcut pentru această profesie, voi înțelege și nu vei cădea în dizgrația mea. Niciodată să nu te simți rușinat că ai încercat și n-ai reușit, pentru că acela ce nu a avut eșecuri înseamnă că nu a încercat vreodată. După

ce te vei întoarce, te voi cerceta să văd cît de multă experiență ai acumulat. Apoi mă voi hotărî asupra felului în care să te ajut să faci ca fantasticele tale visuri să devină reale.

Hafid făcu o plecăciune și se întoarse să plece, dar bătrînul nu terminase ceea ce avea de spus:

— Fiule, există un precept pe care trebuie să ți-l amintești de cîte ori începi o nouă viață. Ține-l totdeauna minte și vei depăși obstacolele ce vor părea de neînvins și cu care fără îndoială că te vei confrunta, așa cum se întîmplă întotdeauna cu oamenii ambițioși.

Hafid așteptă:

— Da, sire.

— Eșecul nu te va ajunge din urmă dacă hotărîrea ta de a reuși va fi îndeajuns de puternică.

Pathros se apropie de tînăr:

— Pricepi tu oare întreg înțelesul cuvintelor mele?

— Da, sire.

— Atunci, repetă-le cu mine odată: eșecul nu mă va ajunge din urmă dacă hotărîrea mea de a reuși va fi îndeajuns de puternică.

CAPITOLUL 1

Hafid împinse la o parte bucata de pîine pe jumătate mîncată și se gîndi la soarta lui nefericită. Mîine ar fi cea de-a patra zi în Betleem, iar singura mantie roșie pe care o adusese atît de încrezător de la caravană era tot împachetată la spatele animalului său, priponit acum de un par în grota din spatele hanului.

Nu auzea zgomotul care îl înconjura în sala de mese supraaglomerată, în timp ce stătea încruntat, cu mîncarea pe care nu o terminase în față. Îndoielile ce-l asaltaseră pe fiecare vînzător în parte de la începutul timpului îi treceau și lui acum prin minte: „De ce nu-mi ascultă oamenii povestea?", „Cum le pot stîrni atenția?", „De ce îmi închid ușile înainte de a le spune cinci cuvinte?", „De ce își pierd interesul față de ceea ce le zic și trec mai departe?", „Toată lumea e săracă în orașul ăsta?", „Ce pot să zic cînd îmi spun că le place mantia, dar că nu și-o pot permite?", „De ce îmi zic atîția să mă întorc altă dată?", „Cum fac ceilalți de pot să vîndă și eu nu?", „Ce este frica asta care mă cuprinde de cîte ori mă apropii de o ușă închisă și cum pot să trec peste ea?", „Oare prețul nu este mai mare decît cel al altor vînzători?"

Își scutură capul a dezgust față de eșecul său. Poate că nu era o viață pentru el. Poate ar fi trebuit să rămînă băiat la cămile și să continuie să fie plătit cu bănuți de aramă pentru fiecare zi de muncă. Ca vînzător de mărfuri, ar fi într-adevăr norocos dacă s-ar întoarce la caravană cu un profit cît de mic. Cum l-a numit Pathros? Un tînăr soldat? Pentru o clipă, își dori să fie înapoi, la animalele lui.

Se gîndi apoi la Lisha și la neînduplecatul ei tată, Calneh, iar îndoielile îi părăsiră repede mintea. La noapte va dormi

din nou în cîmp pentru a-și economisi banii, și mîine va încerca să vîndă haina. În plus, va vorbi atît de convingător, încît mantia va fi vîndută la un preț bun. Va începe devreme, imediat cum se crapă de ziuă, și va sta lîngă baia publică a orașului. Se va adresa oricui se va apropia de el și într-un timp foarte scurt se va întoarce pe Muntele Măslinilor cu arginți în pungă.

Se întinse după bucata de pîine începută și se porni să mănînce, în timp ce se gîndea la stăpînul său. Pathros va fi mîndru de el pentru că nu a disperat și nu s-a întors cu un eșec. Într-adevăr, patru zile au însemnat mult prea mult timp pierdut cu vînzarea unei singure mantii, dar dacă ar reuși să facă vînzarea în patru zile, știa că ar fi putut învăța de la Pathros cum să o realizeze în trei zile, apoi în două. În timp, va deveni atît de eficient, încît în fiecare oră va vinde mai multe mantii. Atunci ar putea fi într-adevăr un vînzător vestit.

Se depărtă de hanul zgomotos și se îndreptă spre grota în care-i era priponit animalul. Aerul înghețat așternuse peste iarbă un strat de gheață subțire și fiecare fir troznea cu durere parcă sub apăsarea sandalei lui.

Hafid se decise să nu meargă pe cîmp în seara asta. Va rămîne, în schimb, în grotă, cu măgarul său.

Mîine, știa el, va fi o zi mai bună și acum înțelegea de ce toți ceilalți ocoleau totdeauna acest oraș nu prea prosper. Spuneau că nu poți vinde nimic aici și vorbele lor îi veneau în minte de fiecare dată cînd cineva refuza să cumpere mantia. Totuși, Pathros vînduse sute de mantii, cu mulți ani în urmă. Poate că atunci erau alte vremuri, și, înainte de toate, Pathros era un mare vînzător.

O lumină pîlpîitoare venind din grotă îl făcu să grăbească pașii, de teamă să nu fie vreun hoț înăuntru. Se năpusti la intrarea în cariera de calcar, gata să-l prindă pe criminal și să-și recupereze lucrurile. În loc de asta, încordarea îi părăsi imediat trupul la priveliștea ce i se înfățișa.

O candelă mică, silită să intre într-o despicătură a zidului grotei, lumina ușor un bărbat bărbos și o tînără femeie, îmbrățișați strîns. La picioarele lor, pe o piatră scobită care servea în mod obișnuit drept troacă pentru animale, dormea un copil. Hafid știa prea puțin despre astfel de lucruri, dar după

încrețiturile și culoarea stacojie ale pielii își dădu seama că acel copil abia se născuse. Pentru a apăra de frig somnul copilului, atît mantia bărbatului, cît și cea a femeii acopereau tot trupul micuțului, în afară de cap.

Bărbatul dădu din cap în direcția lui Hafid, în timp ce femeia se mută mai aproape de copil. Nimeni nu vorbea. Apoi, femeia începu să tremure și Hafid văzu că veșmîntul ei subțire o apăra prea puțin de umezeala din grotă. Hafid se mai uită o dată la copil. Privi fascinat la mica gură deschizîndu-se și închizîndu-se aproape într-un zîmbet și îl străbătu o senzație stranie. Din motive necunoscute, se gîndi la Lisha. Femeia tremură iarăși de frig, iar mișcarea ei bruscă îl scoase pe Hafid din visare.

După cîteva momente dureroase de indecizie, viitorul vînzător de mărfuri se îndreptă spre animalul său. Cu mare grijă dezlegă nodurile, desfăcu pachetul și scoase mantia. O desfășură și își plimbă mîinile peste material. Vopseaua roșie strălucea în lumina candelei și putu să vadă marca lui Pathros și marca lui Tola înăuntrul ei. Cercul în pătrat și steaua. De cîte ori, în ultimele trei zile, nu ținuse această mantie în mîinile lui obosite? Avea impresia că știe fiecare fibră și fiecare cută din ea. Era, într-adevăr, o mantie de calitate. Cu ceva grijă, ar fi putut ține o viață întreagă.

Hafid închise ochii și se încruntă. Apoi merse ușor către mica familie, îngenunche pe paiele din apropierea copilului și cu blîndețe îndepărtă de pe piatră mai întîi mantia zdrențuită a tatălui și apoi pe aceea a mamei. O întinse pe fiecare celui căruia îi aparținea. Bărbatul și femeia fură prea uluiți de îndrăzneala lui Hafid pentru a mai reacționa. Apoi, Hafid își desfăcu prețioasa lui mantie roșie și îl înveli cu grijă pe copilul ce dormea.

Hafid încă simțea pe obraz umezeala sărutului tinerei mame în timp ce își mîna măgărușul afară din grotă. Chiar deasupra lui strălucea o stea pe care nu o mai văzuse pînă atunci. O privi țintă, pînă cînd ochii i se umplură de lacrimi, și atunci îndreptă animalul pe cărare și îl mînă direct pe drumul de înapoiere la Ierusalim și apoi spre caravana din munte.

CAPITOLUL 5

Hafid călătorea încet și cu capul aplecat, așa încît nu observă că steaua își răspîndea lumina pe cărare, în fața lui. De ce oare făcuse un act atît de prostesc? Nu îi cunoștea pe oamenii aceia din grotă. De ce nu încercase măcar să le vîndă mantia? Ce îi va spune lui Pathros? Dar celorlalți? Se vor tăvăli pe jos de rîs cînd vor auzi că dăruise mantia pe care fusese însărcinat să o vîndă. Și ce va spune despre acel straniu copil din grotă? Își scotocea mintea ca să găsească o poveste cu care să-l amăgească pe Pathros. Ar putea să spună că mantia fusese furată de pe măgar în timp ce-și lua cina la han. Ar crede Pathros o astfel de poveste? Existau destul de mulți bandiți în țară. Și dacă Pathros l-ar fi crezut, nu l-ar fi condamnat apoi pentru lipsa lui de grijă?

Era încă foarte devreme cînd o apucă pe calea ce ducea la Grădina Ghetsemani. Coborî muntele și o luă înainte obosit, dar încăpățînat, pînă ajunse caravana. Lumina de sus îl făcea să vadă ca ziua, iar frica de a-l înfrunta pe Pathros fu repede lăsată în urmă cînd îl văzu pe acesta afară din cort, uitîndu-se fix la cer.

Hafid rămase nemișcat, dar bătrînul îl observă imediat. Se apropie de tînăr și în vocea lui se simți o înfiorare cînd îl întrebă:

— Vii direct de la Betleem?

— Da, stăpîne.

— Nu ai fost speriat că te-a urmărit o stea?

— N-am observat, sire.

— N-ai observat? Nu m-am putut depărta de lumina ei de cînd am văzut-o răsărind acum două ore în apropiere de Betleem. N-am mai văzut niciodată una atît de colorată și de

strălucitoare. Apoi, pe măsură ce o observam, a început să se mute pe cer și să se apropie de caravana noastră. Acum este chiar deasupra capetelor noastre, ai apărut tu, și, pe toți zeii, nu se mai mișcă.

Pathros se apropie de Hafid și îi studie fața de aproape, apoi îl întrebă:

— Ai participat la vreun eveniment extraordinar în Betleem?

— Nu, sire.

Bătrînul își încruntă sprîncenele ca atunci cînd gîndea profund:

— Nu am cunoscut niciodată o noapte sau o experiență ca aceasta.

Hafid tresări:

— Această noapte nu o voi uita nici eu, niciodată, stăpîne.

— Oh, deci s-a întîmplat totuși ceva în seara asta. Cum de te-ai reîntors la o oră atît de tîrzie?

Hafid rămase tăcut cînd bătrînul se întoarse și împunse pachetul de pe măgarul lui Hafid:

— E gol. Succes, în cele din urmă. Hai la mine în cort și povestește-mi experiențele tale. Din moment ce zeii au făcut din noapte zi, nu mai pot dormi și poate că vorbele tale îmi vor descoperi vreun element pentru a înțelege de ce o stea îl urmărește pe un băiat de la cămile.

Pathros se întinse pe patul său îngust și ascultă cu ochii închiși lunga poveste a lui Hafid despre refuzurile nenumărate pe care le primise, despre loviturile și insultele cu care fusese înconjurat în Betleem. Cîteodată dădea din cap, ca atunci cînd Hafid a descris cum negustorul de oale îl aruncase afară din prăvălia sa sau cum soldatul roman i-a aruncat în față mantia, pentru că tînărul vînzător nu voise să reducă prețul.

În cele din urmă, Hafid, cu voce răgușită și șoptită, descrise toate îndoielile care-l bîntuiseră la han în seara aceea.

— Hafid, pe măsură ce ți le amintești, povestește-mi despre fiecare îndoială ce ți-a trecut prin minte atunci cînd stăteai și te autocompătimeai, îl întrerupse Pathros.

Cînd Hafid îi vorbi despre cele mai importante îndoieli dintre cele pe care le adunase, bătrînul întrebă:

— Și care a fost gîndul care ți-a venit în minte, a izgonit îndoielile și ți-a dat curajul să iei hotărîrea de a încerca iarăși să vinzi mantia a doua zi?

Hafid se gîndi un moment la răspuns, apoi spuse:

— M-am gîndit doar la fata lui Calneh. Chiar și în acel han prost am știut că nu voi putea da ochii cu ea vreodată dacă ratez.

Apoi vocea lui Hafid sună spart:

— Dar am ratat oricum.

— Ai ratat? Nu înțeleg. Mantia nu s-a întors cu tine.

Cu o voce atît de înceată, încît Pathros fu nevoit să se apropie de băiat pentru a-l auzi, Hafid povesti despre incidentul din grotă, despre copil și despre mantie. În timp ce tînărul vorbea, Pathros arunca din ce în ce mai multe priviri spre intrarea deschisă a cortului, iar strălucirea de afară încă mai lumina pămîntul. Începu să-i apară un zîmbet pe fața încruntată și nu observă că băiatul își terminase povestea și acum plîngea în hohote. Curînd, plînsul se stinse și în cort nu mai rămase decît tăcere. Hafid nu îndrăznea să se uite înapoi la stăpînul său. Eșuase și arătase că nu era înzestrat pentru a fi mai mult decît un băiat de la cămile. Se chinui să-și înfrîneze impulsul de a o lua la goană din cort. Apoi simți mîna celui mai mare vînzător din lume pe umărul lui și se sforță să se uite în ochii lui Pathros.

— Fiul meu, această călătorie nu ți-a adus prea mult profit.

— Nu, sire.

— Dar mie mi-a adus. Steaua care te-a urmărit mi-a vindecat o orbire despre care nu doream să vorbesc. O să-ți explic această problemă doar după ce ne întoarcem la Palmira. Acum am să-ți fac o cerere.

— Da, stăpîne.

— Vînzătorii noștri vor începe să se întoarcă la caravană înainte de apusul soarelui, iar animalele lor vor avea nevoie de îngrijire. Ai fi dispus să te reîntorci la îndatoririle tale de băiat la cămile pentru moment?

Hafid roși resemnat și privi către binefăcătorul său:

— Orice mi-ai cere, am să fac... și îmi pare rău că am eșuat.

— Du-te, atunci, și pregătește-te pentru întoarcerea oamenilor noștri, iar noi doi ne vom reîntîlni la Palmira.

De cum Hafid păși afară din cort, lumina strălucitoare de sus îl orbi cîteva secunde. Se frecă la ochi și-l auzi pe Pathros chemîndu-l înapoi.

Tînărul se întoarse și păși în cort, așteptînd să vadă ce o să-i spună bătrînul. Pathros arătă spre el și-i zise:

— Dormi în pace, pentru că n-ai eșuat.

Steaua strălucitoare rămase deasupra toată noaptea.

CAPITOLUL 1

La aproape două săptămîni după ce caravana se reîntorsese la cartierul său general din Palmira, Hafid fu trezit din patul său de campanie aflat în grajd și convocat să se prezinte în fața lui Pathros.

Se grăbi să ajungă în dormitorul stăpînului și rămase, nesigur, în picioare, în fața patului uriaș ce-l făcea să pară mic pe ocupantul lui. Pathros deschise ochii și se luptă cu învelitoarea pînă ce reuși să se ridice în capul oaselor. Fața îi era suptă, iar vasele de sînge de pe mîini îi erau umflate. Lui Hafid îi veni greu să creadă că era vorba de același om cu care stătuse de vorbă cu douăsprezece zile în urmă.

Pathros se mișcă spre jumătatea mai înaltă a patului, iar tînărul se așeză atent pe o margine, așteptînd ca bătrînul să vorbească. Chiar și vocea lui Pathros suna acum diferit și era mai coborîtă:

— Fiule, ai avut mai multe zile să te gîndești la ambițiile tale. Încă au rămas cele de a deveni vînzător?

— Da, sire.

Bătrînul cap se înclină:

— Atunci, așa să fie. Plănuisem să petrec mai mult timp cu tine, dar, după cum poți vedea, pentru mine s-au făcut alte planuri. Deși mă consider un bun vînzător, nu sînt în stare să vînd moartea, ca să se depărteze de la ușa mea. Mă așteaptă de mai multe zile, înfometată ca un cîine la ușa bucătăriei. Ca și un cîine, știe că ușa tot va rămîne o dată nepăzită...

Tusea îl întrerupse, iar Hafid rămase nemișcat în timp ce bătrînul se zbătea să tragă aer. Pînă la urmă, tusea încetă, iar Pathros zîmbi slab:

— Timpul nostru împreună e scurt, așa că lasă-mă să încep. Mai întîi, scoate micul sipet de cedru ce se găsește sub pat.

Hafid îngenunche și trase afară o lădiță prinsă în curele de piele. O puse alături de conturul pe care-l desenau pe pat picioarele lui Pathros. Bătrînul își drese vocea:

— Acum mulți ani, aveam un statut chiar mai umil decît cel al unui băiat de la cămile. Am avut însă privilegiul să salvez un călător care venea din Est de doi bandiți care-l atacaseră. El a insistat că i-am salvat viața și a dorit să mă recompenseze, deși nu după asta umblasem eu. Pentru că nu aveam nici familie, nici bani, m-a rugat să mă întorc cu el la casa lui și la rudele sale, unde am fost acceptat ca unul de-al lor.

Într-o zi, după ce crescusem, obișnuindu-mă cu noua mea viață, m-a chemat și mi-a arătat acest sipet. Înăuntru erau zece pergamente din piele, fiecare dintre ele numerotat. Primul conținea secretul învățării. Celelalte conțineau toate secretele și principiile necesare în arta vînzării. În anul următor, am fost îndrumat în fiecare zi de cuvintele înțelepte din pergamente și, datorită secretului învățării din primul pergament, a fost posibil să țin minte fiecare cuvînt din fiecare pergament, pînă cînd ele au ajuns parte a gîndirii și a vieții mele. Au ajuns obiceiuri.

În cele din urmă, mi-au fost dăruite acest sipet conținînd cele zece pergamente, o scrisoare cu sigiliu și cincizeci de monede de aur. Scrisoarea cu sigiliu nu trebuia să o deschid pînă cînd casa ce mă adoptase nu ar fi rămas demult în urmă.

Mi-am luat rămas bun de la familie și am așteptat să ajung pe drumul comercial către Palmira pentru a deschide scrisoarea. Acolo mi se poruncea să iau monedele de aur, să aplic ceea ce învățasem din pergamente și să încep o viață nouă. În continuare, mi se poruncea ca întotdeauna, oricît de multă avuție aș dobîndi, să împart jumătate din ea cu cei mai puțin norocoși decît mine. Dar, în ceea ce privea pergamentele, mi se spunea să nu le încredințez sau să le împrumut cuiva, pînă cînd nu voi primi un semn anume care să-mi spună cine va fi următorul ales pentru a le primi.

Hafid își scutură capul:

— Nu înțeleg, sire.

— Am să-ți explic. Am așteptat vreme de mulți ani, pînă-dind semnul care să mi-l arate pe omul ce le va primi, și în tot

acest timp am făcut ceea ce am învățat din pergamente și am adunat mult noroc. Ajunsesem aproape să cred că acel om nu va apărea înainte de moartea mea, pînă cînd te-ai întors de la Betleem. Bănuiala mea că tu ai fi alesul ce va primi pergamentele mi-a revenit în minte cînd ai apărut sub steaua lucitoare ce te urma. În inima mea, am încercat să pricep înțelesul acelei întîmplări, dar m-am resemnat să nu provoc zeii. Așa că, atunci cînd mi-ai spus că ai dăruit mantia aceea, care însemna atît de mult pentru tine, ceva în inima mea mi-a vorbit și mi-a spus că de acum căutarea mea luase sfîrșit. Îl găsisem, în sfîrșit, pe acela căruia îi fusese destinat să primească sipetul. Ciudat, de cum am știut că am găsit omul potrivit, vigoarea vieții mele a început încet-încet să scadă. Acum sînt aproape de sfîrșit, dar lunga mea căutare s-a terminat și mă despart de lumea aceasta în pace. Vocea bătrînului slăbea, așa că se sprijini pe brațele sale osoase și se trase mai aproape de Hafid:

— Ascultă-mă atent, fiul meu, pentru că nu voi mai avea puterea să-ți repet aceste cuvinte.

Ochii lui Hafid erau umezi și se mută lîngă stăpînul său. Mîinile lor se atinseră și marele vînzător trase aer în piept cu efort:

— Îți trec acum ție acest sipet și prețiosul lui conținut, dar mai întîi sînt anumite condiții cu care trebuie să fii de acord. În sipet e o pungă cu o sută de talanți de aur. Ei îți vor ajunge cît să trăiești și să achiziționezi un mic număr de mantii cu care să poți intra în afaceri. Aș putea să te dăruiesc cu bogăție, dar asta nu-ți va face decît un mare deserviciu. E de departe mult mai bine să devii cel mai bogat și cel mai vestit vînzător din lume prin tine însuți. După cum vezi, n-am uitat de scopul tău.

Pleacă imediat din acest oraș și du-te la Damasc. Vei afla nenumărate ocazii pentru a aplica tot ceea ce te învață pergamentele. După ce îți vei găsi un adăpost sigur, vei deschide doar pergamentul numerotat UNU. Îl vei citi iarăși și iarăși pînă ce-i vei pătrunde întreaga metodă secretă care e scrisă acolo și pe care o vei folosi pentru a învăța principiile vînzării reușite din celelalte pergamente. Pe măsură ce vei învăța fiecare pergament, poți începe să vinzi mantiile pe care le-ai achiziționat, și dacă vei combina ceea ce ai citit cu experiența pe care ai dobîndit-o și vei continua să studiezi fiecare pergament

așa cum ți-am arătat, vînzările tale vor crește ca număr în fiecare zi. Prima mea condiție este să juri că vei urma instrucțiunile din pergamentul numerotat cu UNU. Ești de acord?

— Da, sire.

— Bine, bine... iar cînd vei aplica principiile pergamentelor, vei deveni mai bogat decît ai visat vreodată. Cea de-a doua condiție este aceea de-a împărți tot timpul jumătate din ceea ce cîștigi cu cei mai puțin norocoși decît tine. Nu trebuie să existe vreo abatere de la această condiție.

— Da, sire.

— Și acum, cea mai importantă condiție dintre toate. Îți este interzis să împărtășești cu cineva înțelepciunea pe care o conțin pergamentele sau să le încredințezi cuiva. Într-o zi, va apărea un om pentru care ți se va arăta un semn, așa cum pentru mine semnele ce le căutam au fost steaua și fapta ta lipsită de vreun egoism. Cînd ți se va întîmpla asta, vei recunoaște semnul, chiar dacă cel la care se referă el ar putea fi un om neajutor. Cînd inima te va asigura că tot ceea ce faci e corect, îi vei trece lui sipetul cu ceea ce e înăuntru, și cînd i-l vei da, primilorului nu-i vor mai fi impuse condiții asemeni celor care mi-au fost impuse mie și pe care eu ți le impun ție. Scrisoarea pe care am primit-o atunci demult așa poruncește: cel de-al treilea deținător al pergamentelor poate împărtăși conținutul lor oricui dorește. Îmi promiți să împlinești și această a treia condiție?

— O voi îndeplini.

Pathros răsuflă ca și cum o greutate mare i s-ar fi luat de pe suflet. Zîmbi slab și luă fața lui Hafid între mîinile sale osoase:

— Ia sipetul și pleacă. N-am să te mai revăd. Du-te cu dragostea și urările mele de succes și poate că Lisha se va împărtăși și ea din fericirea pe care viitorul ți-o va aduce.

Lacrimi nesterse se rostogoliră pe obrajii lui Hafid atunci cînd luă sipetul și-l duse către ieșirea din dormitor. Cînd ajunse afară, se opri, puse sipetul jos și se întoarse către maestrul său:

— Eșecul nu mă va ajunge din urmă dacă hotărîrea mea de a reuși va fi îndeajuns de puternică.

Bătrînul zîmbi larg și aprobă. Își ridică mîna în semn de bun-rămas.

CAPITOLUL 7

Hafid și animalul său trecură dincolo de zidurile Damascului prin poarta de Est. Merse cu îndoială de-a lungul străzii numită Dreaptă, iar trepidațiile, zgomotul și țipetele celor cîteva sute de prăvălii nu îi liniștiră nici un pic teama pe care o simțea. Una era să ajungă în marele oraș cu o caravană de comerț puternică, precum cea a lui Pathros, și alta să fie singur și neprotejat. Negustorii din stradă se repezeau la el din toate părțile, prezentîndu-și marfa, care mai de care cu strigăte mai puternice. Trecu pe lîngă tarabe și prăvălii ce-și expuneau obiectele lucrate cu măiestrie de arămari, argintari, șelari, țesători, tîmplari; și fiecare pas al măgarului său îi aducea în față un alt vînzător ambulant, mîini întinse, cuvinte tînguitoare ce implorau ajutor.

Chiar în fața lui, dincolo de zidul vestic al orașului, se înălța Vîrful Hermon. Deși era vară, creasta îi era acoperită cu zăpadă și părea că privește în jos, la zarva din piață, cu îngăduință și răbdare. În cele din urmă, Hafid ieși din strada aceea faimoasă și întrebă de un adăpost, pe care apoi nu-i fu greu să-l găsească, într-un han numit Mosha. Camera era curată și plăti chiria pe o lună înainte cu o sumă pe care o stabili imediat cu Antonie, proprietarul. Își duse apoi animalul în grajdul din spatele hanului, după care se îmbăie în apele rîului Barada și se întoarse în camera lui.

Așeză micul sipet din lemn de cedru la picioarele patului și se apucă să desfacă curelele din piele. Capacul se deschise ușor, iar el rămase cu privirea pierdută la pergamentele din piele. În sfîrșit, băgă mîna și le atinse. Avu atunci impresia că sub degetele lui pielea aceea prinde viață și se grăbi să-și retragă mîna. Se ridică și se duse la fereastra cu gratii prin care răzbăteau sunetele zgomotoasei piețe, care totuși se găsea la vreo jumătate de milă de han. Frica și îndoiala se întoarseră iarăși cînd privi în direcția din care veneau vocile răgușite și simți cum încrederea în sine se duce pe apa sîmbetei. Închise ochii și-și sprijini capul de perete, strigînd: „Ce prost am fost să visez că eu, un simplu băiat de la cămile, voi fi într-o zi aclamat drept cel mai vestit vînzător din lume, cînd eu nu am nici măcar curajul să trec printre tarabele vînzătorilor ambulanți din stradă! Astăzi, propriii mei ochi s-au încredințat că sînt sute de vînzători, oricare dintre ei fiind mai înzestrat decît mine pentru această meserie. Cît de prost și de naiv am fost să cred că-i pot concura și chiar întrece. Pathros, Pathros al meu, mi-e teamă că am să eșuez din nou."

Obosit de călătorie, se aruncă în pat și suspină pînă ce-l luă somnul.

Cînd se trezi, era dimineață. Chiar înainte de a deschide ochii, auzi un ciripit. Se ridică și privi atent, fără să-și creadă încă ochilor, la vrabia cocoțată pe capacul sipetului cu pergamente. Alergă la fereastră. Afară erau mii de vrăbii așezate pe smochini și sicomori, fiecare cîntînd parcă de bun venit zilei ce începuse. Cum stătea și se uita, cîteva păsări aterizară pe pervazul ferestrei, dar zburară repede cînd Hafid se mișcă, chiar și foarte încet. Se întoarse apoi și privi iarăși la sipet. Vizitatorul cu pene își săltase capul și se uita țintă la tînăr.

Hafid merse încet pînă la sipet cu mîna întinsă. Pasărea îi sări în palmă. „Mii de surate ale tale sînt afară și lor le e frică. Tu însă ai avut curajul să intri pe fereastră."

Pasărea îl pișcă de piele și tînărul o duse la masă, unde avea o desagă cu pîine și brînză. Rupse cîteva bucăți și le așeză în fața micuțului prieten, care începu să mănînce. Prin minte îi trecu un gînd și se reîntoarse la fereastră. Își strecură mîna printre gratii. Spațiul era atît de îngust, încît părea aproape imposibil ca pasărea să fi avut loc să intre. Apoi își aminti de vorbele lui Pathros și le repetă cu voce tare: „Eșecul nu te va ajunge din urmă dacă hotărîrea de a reuși va fi îndeajuns de puternică."

Se reîntoarse la sipet și căută înăuntru. Unul dintre sulurile din piele era mai uzat decît celelalte. Îl scoase din cutie și

îl desfăcu cu grijă. Frica de pînă atunci dispăru. Se uită apoi după vrabie. Și ea dispăruse. Numai firimiturile de pîine și brînză rămăseseră ca dovadă a vizitei micuței păsări curajoase. Hafid se aplecă asupra pergamentului. Titlul său era: „Pergamentul numărul I". Începu să citească...

CAPITOLUL 8

Pergamentul numărul I

Astăzi încep o viață nouă.

Astăzi mă voi lepăda de vechea mea piele ce prea multă vreme a suferit de vînătăile eșecurilor și de rănile mediocrității.

Astăzi m-am născut din nou, iar locul nașterii mele este o vie cu struguri pentru toți.

Astăzi voi culege strugurii înțelepciunii din cea mai frumoasă și cea mai plină viță-de-vie, sădită de cei mai înțelepți oameni din meseria pe care o practic și eu, care au venit aici înaintea mea, generație după generație.

Astăzi voi savura gustul strugurilor din această vie și cu adevărat voi înghiți semințele succesului tăinuit în fiecare boabă și o nouă viață va încolți în mine.

Cariera pe care mi-am ales-o e plină de șanse și, în același timp, e încărcată cu frîngeri de inimă și disperări, iar trupurile celor ce au eșuat, dacă le-ai pune grămadă, ar arunca o umbră care ar acoperi și piramidele.

Totuși, eu nu voi eșua asemeni celorlalți, pentru că țin acum în mîini harta ce mă va îndruma pe apele periculoase pînă la țărmul care pînă ieri îmi părea doar un vis.

Eșecul nu va mai fi plata caznei mele. Tot așa cum natura nu a făcut trupul meu pentru durere, nici viața mea nu e făcută pentru eșecuri. Eșecul, ca și durerea, sînt străine de viața mea. În trecut, l-am acceptat așa cum am acceptat și durerea. Acum îl arunc de la mine și sînt pregătit pentru înțelepciune și pentru a primi principiile ce mă vor îndruma de la umbră la lumina bogăției, a rangului înalt și a fericirii, dincolo chiar de cele mai extravagante visuri ale mele, așa încît pînă și merele

de aur din Grădina Hesperidelor mi se vor părea nu mai mult decît răsplata cuvenită.

Pe cel ce trăiește veșnic timpul îl învață toate lucrurile, dar eu nu îmi permit luxul eternității. Totuși, în toată vremea mea, voi practica arta răbdării, pentru că natura nu se grăbește în actele sale. Pentru a crea măslina, măslinului, rege al tuturor pomilor, îi trebuie o sută de ani. Ceapa e bătrînă în nouă săptămîni. Pînă acum am trăit precum ceapa. Și nu mi-a plăcut. Acum vreau să devin asemeni celui mai frumos măslin și, într-adevăr, să fiu cel mai vestit vînzător din lume.

Și cum îmi voi împlini această dorință? Pentru că n-am nici cunoaștere, nici experiența de a dobîndi mărire și încă mă poticnesc în ignoranță și cad în groapa milei de mine însumi. Răspunsul e simplu. Voi porni la drum neîmpovărat de greutatea cunoștințelor inutile și neîmpiedicat de experiențe fără rost. Am fost deja înzestrat de la natură cu o cunoaștere și cu instincte mai puternice decît ale oricărei fiare a pădurii, iar experiența e prețuită mai mult decît face, mai ales de către oamenii bătrîni ce dau din cap înțelept și vorbesc prostii.

Într-adevăr, experiența îți dă învățătură desăvîrșită, dar lecțiile ei durează îndelung și devorează anii omului, așa că valoarea ei scade pe măsura timpului folosit pentru a dobîndi înțelepciune. Pînă la urmă, ea va fi irosită de moartea omului ce a dobîndit-o. Mai mult, experiența e asemenea modei: o acțiune ce se dovedește plină de succes astăzi va fi nepotrivită și de neaplicat mîine.

Doar principiile rămîn și asta am eu acum, pentru că legile care mă vor conduce la mărire sînt conținute în cuvintele acestor pergamente. Ele mă vor învăța mai mult cum să preîntîmpin eșecul decît cum să cîștig succes, și ce altceva e succesul decît o stare a minții? Cîți înțelepți dintr-o sută vor defini oare cu aceleași vorbe succesul? În vreme ce eșecul este descris totdeauna într-un singur fel. *Eșecul este incapacitatea omului de a-și atinge scopurile, oricare ar fi ele.*

Într-adevăr, singura diferență dintre cei ce au eșuat și cei ce au avut succes stă în obiceiurile lor. Obiceiul bun este cheia oricărui succes. Obiceiurile rele sînt ușa ratării. Astfel, prima lege căreia să i te supui înainte de toate este: *îmi voi forma obiceiuri bune și voi deveni sclavul lor.*

Copil fiind, eram sclavul impulsurilor mele; acum sînt sclavul obiceiurilor mele, așa cum sînt toți oamenii maturi. Mi-am predat libera mea voință anilor în care am adunat obiceiuri, iar acțiunile mele trecute au marcat deja o cale ce amenință să-mi încarcereze viitorul. Acțiunile mele au fost conduse de dorințe, pasiuni, prejudecăți, lăcomie, frică, mediul înconjurător, obicei, iar cel mai rău dintre acești tirani este obiceiul. Prin urmare, dacă tot trebuie să fiu sclavul unui obicei, atunci să fiu sclavul obiceiului bun. Obiceiurile rele trebuie distruse și trebuie să fie pregătite noi brazde pentru semințele cele bune.

Îmi voi forma obiceiuri bune și voi deveni sclavul lor. Și cum voi împlini această grea însărcinare? Cu ajutorul acestor pergamente ce conțin un principiu care va îndepărta obiceiul rău din viața mea și va pune în loc unul care mă va aduce mai aproape de succes. Căci una dintre legile naturii este aceea că numai un obicei poate substitui un altul. Așa că, dacă vreau ca aceste cuvinte scrise să-și îndeplinească sarcina, trebuie să mă disciplinez pe mine însumi, iar primul dintre obiceiurile mele noi e următorul:

Voi citi fiecare dintre aceste pergamente timp de treizeci de zile în felul în care se spune aici, înainte de a merge la următorul sul.

Mai întîi, voi citi cuvintele în gînd, la răsăritul soarelui. Apoi le voi citi în gînd după ce îmi voi lua prînzul. Apoi voi citi aceste cuvinte la sfîrșitul zilei și, foarte important, le voi citi rostindu-le cu voce tare.

A doua zi voi face la fel și voi continua astfel treizeci de zile. Apoi voi lua următorul sul și voi face același lucru iarăși timp de treizeci de zile. Voi continua astfel pînă cînd voi fi parcurs cu fiecare sul cîte treizeci de zile și cititul lor va fi devenit un obicei.

Și ce se va împlini cu acest obicei? Această lucrare e legată de cel mai ascuns secret al împlinirii omului. Repetînd cuvintele zi de zi, ele vor deveni parte a minții mele active, dar mai important, se vor strecura în cealaltă minte a mea, acea sursă misterioasă care nu doarme niciodată, îmi aduce visele și de-seuri mă face să acționez în feluri pe care nu le pricep. Pe măsură ce cuvintele acestor pergamente vor pătrunde în mintea mea cea misterioasă, voi începe să mă trezesc în fiecare dimineață cu o vitalitate pe care n-am mai cunoscut-o înainte.

Vigoarea mea va crește, entuziasmul meu va spori, dorința de a întîlni lumea va depăși orice frică pe care am cunoscut-o vreodată și voi fi mai fericit decît am crezut că ar fi cu putință în această lume a vrajbei și a suferinței.

În cele din urmă, îmi voi da seama că reacționez la orice situație cu care mă confrunt așa cum am fost sfătuit de aceste pergamente să reacționez și curînd toate aceste acțiuni și reacții vor deveni ușor de îndeplinit, pentru că orice act devine ușor de înfăptuit prin exercițiu.

Așa s-a născut un nou obicei, pentru că atunci cînd un act ajunge ușor de înfăptuit prin repetiție constantă el devine o plăcere, și dacă înfăptuirea lui e o plăcere, este în natura umană să-l înfăptuiască cît mai des. Cînd îl înfăptuiesc des devine un obicei, iar eu îi devin sclav. Și pentru că e vorba de un obicei bun, atunci este voința mea să-l am.

Astăzi încep o viață nouă.

Și îmi jur solemn că nimic nu va întîrzia creșterea noii mele vieți. Nu voi pierde nici o zi fără a citi aceste pergamente, pentru că acea zi nu mai poate fi recuperată și nu voi mai putea pune alta în loc. Nu trebuie să opresc în vreun fel acest obicei al cititului zilnic din aceste pergamente, pentru că într-adevăr cele cîteva momente petrecute în fiecare zi cu acest nou obicei nu sînt decît un preț mic de plătit pentru fericirea și succesul pe care le voi trăi.

Citind și recitind cuvintele din pergamentele ce vor urma, nu voi permite vreodată ca exprimarea lor concisă și simplă să mă facă să le tratez cu ușurință. Mii de struguri sînt storși pentru a umple o butie cu vin, iar ce rămîne e dat păsărilor. Așa se întîmplă și cu înțelepciunea străveche. Mult din ea este dat vîntului. Singur adevărul pur rămîne distilat în cuvintele ce urmează. Voi bea aceste cuvinte adevărate și nu voi pierde un strop. Iar semințele succesului vor încolți.

Astăzi, vechea mea piele s-a transformat în praf. Voi merge cu fruntea sus printre oameni și ei nu vor ști că de astăzi sînt un om nou cu o viață nouă.

CAPITOLUL 9

Pergamentul numărul II

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

Acesta este cel mai mare secret al succesului dintre cele ce se pot spune. Un braț viguros poate sparge un scut și chiar să ia viața cuiva, însă doar nevăzuta putere a iubirii poate deschide inimile oamenilor; și pînă cînd nu voi stăpîni această artă nu voi fi mai mult decît un negustor de mărunțișuri din piață. Voi face din iubire cea mai puternică armă și nici unul dintre cei pe care-i voi provoca nu se va putea apăra de forța ei.

Argumentele mele i-ar putea contrazice; vorbele mele i-ar putea face bănuitori, veșmintele mele i-ar putea face să mă dezaprobe, fața mea i-ar putea face să mă suspecteze, totuși iubirea mea va topi toate inimile ca un soare ale cărui raze înmoaie cel mai rece pămînt.

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

Și cum o să fac asta? De acum înainte privi-voi toate lucrurile cu iubire și mă voi naște din nou. Voi iubi soarele, pentru că îmi încălzește oasele; voi iubi și ploaia, pentru că îmi curăță spiritul; voi iubi lumina, pentru că îmi arată calea; voi iubi și întunericul, pentru că îmi arată stelele. Voi spune bun venit fericirii, pentru că mă face mărinimos; și voi îndura și tristețea, pentru că-mi deschide sufletul. Voi aprecia recompensele, pentru că ele mi se cuvin; voi spune bun-venit și pieziciilor, pentru că ele sînt cele ce mă încearcă.

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

Și cum voi vorbi? Îmi voi lăuda dușmanii, și ei îmi vor deveni prieteni; îmi voi încuraja prietenii, și ei îmi vor deveni frați; voi căuta întotdeauna motive să laud; niciodată nu-mi voi

găsi scuze să bîrfesc. Cînd voi fi tentat să critic îmi voi mușca limba, cînd voi merge la rugăciune voi striga din rărunchi.

Oare ceea ce spun păsările, vîntul, marea și întreaga natură nu este o rugăciune pentru creator? Nu pot vorbi și eu creaturilor lui în același fel? De acum înainte, îmi voi aminti acest secret, iar el îmi va schimba viața.

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

Și cum voi face? Voi iubi toate felurile de oameni, pentru că fiecare dintre ei are calități ce merită admirate, chiar dacă uneori sînt ascunse. Cu iubire voi sfărîma zidul de suspiciune și ură pe care și l-au construit în jurul inimii lor și în loc voi construi poduri, astfel ca iubirea mea să intre în sufletul lor.

Voi iubi ambițioșii, pentru că ei mă pot inspira! Îi voi iubi pe cei ce eșuează, pentru că ei mă pot învăța. Voi iubi regii, pentru că ei sînt totuși oameni, îi voi iubi pe cei umili, pentru că ei sînt divini. Îi voi iubi pe cei bogați, pentru că sînt totuși singuri; îi voi iubi pe cei săraci, pentru că sînt atît de mulți. Îi voi iubi pe cei tineri pentru credința pe care o au; îi voi iubi pe cei bătrîni pentru înțelepciunea pe care ți-o dăruiesc. Îi voi iubi pe cei frumoși pentru ochii lor plini de tristețe. Îi voi iubi pe cei urîți pentru sufletul lor împăcat.

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

Dar cum voi întîmpina reacțiile celorlalți? Cu iubire. Tot așa cum iubirea este arma cu care deschid inimile oamenilor, iubirea este și scutul care respinge săgețile urii și sulițele furiei. Răutatea și descurajarea se vor izbi de noul meu scut și vor deveni mai moi decît ploaia. Scutul mă va proteja în mijlocul pieței și mă va sprijini cînd voi fi singur. Îmi va descreți fruntea în momentele de disperare și mă va calma cînd voi fi exaltat. Voi deveni mai puternic și mă voi apăra cu folos pînă într-o zi, cînd mă voi descotorosi de frică și voi merge nestingherit printre tot felul de oameni, iar cînd aceasta se va întîmpla, numele meu va fi înălțat în piramida vieții.

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

Și cum îi voi înfrunta pe cei pe care-i voi întîlni? Într-un singur fel. În liniște și spunîndu-le în sinea mea: „Te iubesc". Astfel spuse, în liniște, aceste cuvinte vor străluci în ochii mei,

sprîncenele mele se vor descreți, zîmbetul îmi va reveni pe buze și vocea mea va deveni mai sonoră; iar inima lui se va deschide. Și cine va fi acela care va mai spune nu mărfurilor mele cînd inima lui îmi va simți dragostea?

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

Și cel mai mult mă voi iubi pe mine însumi. Atunci voi fi plin de zel în a cerceta orice intră în trupul, în mintea și în sufletul meu. Niciodată nu voi fi prea îngăduitor cu cererile trupului, ci, mai degrabă, voi avea grijă de el prin curățenie și moderație. Nu-i voi permite vreodată minții mele să fie atrasă de rău sau deznădejde, ci, mai degrabă, o voi înălța la cunoașterea și înțelepciunea celor vechi. Nu voi permite vreodată sufletului meu să se simtă mulțumit și satisfăcut de sine, ci, mai degrabă, îl voi hrăni cu meditație și rugăciune. Nu voi permite inimii mele să devină amărîtă și mică, ci, mai degrabă, o voi deschide tuturor, iar ea va crește și va încălzi pămîntul.

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

De acum înainte iubi-voi omenirea întreagă. Din această clipă voi arunca din mine orice ură, pentru că nu am timp de ură, ci doar de iubire. De astăzi voi face primul pas pentru a deveni un om între oameni. Cu iubire îmi voi crește însutit vînzările și voi deveni un mare vînzător. Chiar dacă n-aș avea alte calități, pot reuși doar prin dragoste. Fără ea, chiar dacă aș avea toată cunoașterea și toată istețimea din lume, voi eșua.

Voi întîmpina această zi cu iubire în inimă.

CAPITOLUL 10

Pergamentul numărul III

Voi insista pînă cînd voi reuși.

În Orient, taurii tineri sînt testați dacă sînt buni pentru arenă într-un fel anume. Fiecare este adus și i se dă drumul să atace un picador, care îl împunge cu o lance. Vitejia fiecărui taur este cîntărită apoi cu grijă, în funcție de cîte ori și-a demonstrat voința de a ataca, în ciuda împunsăturilor lamei. De acum înainte, voi fi conștient că în fiecare zi sînt testat în același fel de către viață. Dacă insist, dacă încerc în continuare, dacă atac hotărît în continuare, voi reuși.

Nu am fost adus pe lume pentru a fi înfrînt, iar în vinele mele nu curge eșecul. Nu sînt o oaie așteptînd să fie mînată de păstor. Sînt un leu și refuz să vorbesc, să merg, să dorm împreună cu oile. Pe cei ce se tînguiesc și se plîng n-am să-i aud, pentru că boala lor e molipsitoare. Lasă-i pe ei împreună cu oile! Abatorul eșecurilor nu este inclus în destinul meu.

Voi insista pînă cînd voi reuși.

Valoarea vieții unui om este dată de sfîrșitul fiecărei călătorii, nu de începutul ei; și nu-mi este dat mie să știu cîți pași sînt necesari pentru a-mi atinge scopul. Voi întîmpina poate eșecul și la al miilea pas, iar succesul poate fi ascuns după următoarea cotitură a drumului. Niciodată nu voi ști cît de aproape sînt de el dacă nu trec de următoarea curbă.

Totdeauna voi face încă un pas. Dacă acesta va fi fără rod, voi mai face unul și încă unul. Într-adevăr, mergînd pas cu pas, drumul nu poate fi prea greu.

Voi insista pînă cînd voi reuși.

De acum înainte, voi considera munca fiecărei zile ca pe o singură lovitură de topor dată unui falnic stejar. Poate că prima

lovitură nici nu va mișca trunchiul și nici cea de-a doua sau de-a treia. Fiecare lovitură ca atare poate că nu va fi decît un fleac și va părea că nu are nici o urmare. Totuși, fără să-ți dai seama, s-ar putea ca una dintre loviturile tale să prăvălească stejarul. Aceasta se va întîmpla și prin munca zilei de astăzi. Voi fi ca picătura de ploaie care spală stînca, precum furnica ce devorează tigrul, ca steaua care luminează pămîntul, ca sclavul ce construiește piramida. Îmi voi construi castelul cărămidă cu cărămidă, deoarece știu că micile încercări, repetate, vor completa și vor împlini lucrarea.

Voi insista pînă cînd voi reuși.

Nu mă voi considera niciodată învins și voi scoate din vocabularul meu cuvinte sau fraze precum „renunțare", „nu pot", „nu sînt în stare", „imposibil", „nu poate fi vorba", „improbabil", „eșec", „nu merge", „fără speranță", „retragere" — ele sînt vorbele nesăbuiților. Voi evita disperarea, dar dacă această boală a minții mă va atinge, voi continua să lucrez în disperare. Mă voi speti muncind și voi îndura. Voi ignora obstacolele ce-mi împiedică picioarele și-mi voi ține ochii îndreptați către scopurile de deasupra capului meu, pentru că știu că acolo unde se termină uscăciunea deșertului crește iarba verde.

Voi insista pînă cînd voi reuși.

Îmi voi aminti străvechea lege a probabilităților și-o voi întoarce în sprijinul meu. Voi persista în a ști că orice eșec în sine-și conține ceva îmi va crește șansa de succes la următoarea încercare. Fiecare „nu" pe care-l voi auzi mă va aduce mai aproape de sunetul unui „da". Orice privire încruntată pe care o voi întîlni mă pregătește pentru zîmbetul ce va veni. Orice necaz peste care voi da va purta în el sămînța norocului de mîine. Trebuie să existe noapte pentru a aprecia ziua. Trebuie să am eșecuri dese pentru a reuși o dată.

Voi insista pînă cînd voi reuși.

Voi încerca, voi încerca și iarăși voi încerca. Voi considera fiecare obstacol ca fiind un simplu ocol în drumul către scopul meu și o provocare pentru profesia mea. Voi insista și îmi voi dezvolta dibăcia așa cum face marinarul, care învață trecînd prin furia fiecărei furtuni.

Voi insista pînă cînd voi reuși.

De acum înainte voi învăța și voi pune în aplicare un alt secret al celor ce excelează în munca mea. La sfîrșitul fiecărei zile, indiferent dacă a fost o zi a eșecului sau a succesului, voi încerca să mai fac o vînzare. Cînd gîndurile vor face semn obositului meu trup să meargă acasă, voi rezista tentației de a pleca. Voi mai încerca o dată. Voi face încă o încercare pentru a sfîrși ziua cu o victorie, iar dacă aceasta eșuează, voi mai încerca încă o dată. Nu voi permite ca vreuna dintre zile să se termine cu un eșec. Astfel, voi planta sămînța succesului de mîine și voi cîștiga un avantaj de nedepășit față de cei ce-și termină treaba la ora fixată. Cînd ceilalți își încheie strădania lor, atunci începe a mea, iar recolta va fi bogată.

Voi insista pînă cînd voi reuși.

Nu voi permite ca succesul meu de ieri să mă domolească și să mă facă să mă simt mulțumit astăzi, pentru că aceasta este fundația eșecului. Voi uita întîmplările zilei ce a trecut, fie că a fost bună sau rea. Și voi întîmpina noul răsărit al soarelui cu credința că această zi va fi cea mai bună a vieții mele.

Atîta vreme cît voi avea suflare în mine, voi insista. De acum știu unul dintre marile principii ale succesului: dacă insist îndeajuns, voi cîștiga.

Voi insista.

Voi învinge.

CAPITOLUL 11

Pergamentul numărul IV

Sînt cea mai mare minune a naturii.

De la începutul timpului nu a mai existat cineva care să aibă mintea, inima, urechile, mîinile, părul, gura mea. Nimeni, dintre cei ce vor veni după mine, nimeni dintre cei ce trăiesc astăzi sau vor trăi mîine nu poate să se miște, să meargă, să vorbească și să gîndească exact ca și mine. Toți oamenii sînt frații mei și totuși sînt diferit de oricare dintre ei. Sînt o creație unică.

Sînt cea mai mare minune a naturii.

Deși fac parte din regnul animal, răsplata ce-o primesc animalele nu mă satisface. În mine arde o flacără ce-a trecut din generație în generație de nenumărate ori, iar fierbințeala ei este un stimul continuu pentru spiritul meu, căutînd să mă facă mai bun decît sînt și decît voiesc. Voi stîrni această flacără a nesatisfacției și îmi voi proclama unicitatea în fața lumii.

Nimeni nu poate imita perfect linia pensulei mele, nimeni nu poate dăltui în piatră semnul meu, nimeni nu se poate semna în locul meu, nimeni nu poate să conceapă copiii mei și, cu adevărat, nimeni nu are dibăcia mea de a vinde. De acum înainte, voi fructifica această diferență, pentru că este o avuție ce merită din plin să fie promovată.

Sînt cea mai mare minune a naturii.

De acum, nu voi mai încerca zadarnic să-i imit pe alții. În locul lor, mă voi înfățișa în mijlocul pieței cu unicitatea mea. Am s-o proclam, am s-o accept, am să fac vînzări prin intermediul ei. De acum, voi începe să-mi accentuez diferența și să-mi ascund asemănările cu alții. Același lucru am să-l fac și

cu mărfurile pe care le vînd. Vînzătorul cu marfa lui diferit va fi de alții și mîndru de diferența sa.

Sînt o creație unică a naturii.

Sînt o ființă rară, iar valoarea stă în raritate; prin urmare, sînt foarte prețios. Sînt ultimul produs al miilor de ani de evoluție; prin urmare, sînt mai bine înzestrat la minte și la trup decît toți împărații și înțelepții de dinaintea mea.

Dar dibăcia, mintea, inima și trupul meu vor stagna, vor prinde rădăcini și vor muri dacă nu le folosesc cum se cuvine. Am un potențial nelimitat. Folosesc însă doar o mică parte din creierul meu. Și-mi încordez doar o parte neînsemnată din mușchi.

Pot să-mi cresc de o sută de ori realizările de ieri și chiar asta voi face, începînd de astăzi.

Nu voi mai fi nicicînd satisfăcut cu realizările mele de ieri și nu mă voi mai mulțumi vreodată cu mîndria pentru acte care în realitate sînt prea mici pentru a fi măcar recunoscute. Pot realiza mult mai mult decît pînă acum și o voi face, căci pentru ce altceva a trebuit să se producă miracolul nașterii mele? De ce să nu pot extinde acest miracol la ceea ce fac astăzi?

Sînt cea mai mare minune a naturii.

Nu mă aflu din întîmplare pe acest pămînt. Sînt aici cu un scop, iar acest scop este să ajung cît un munte, nu să mă micșorez cît un grăunte de nisip. De acum încolo, îmi voi îndrepta toate eforturile spre a ajunge cel mai înalt dintre toți munții și-mi voi solicita potențialul pînă va cerși milă. Îmi voi spori cunoașterea despre firea omenească, despre mine și despre mărfurile pe care le vînd, pînă cînd vînzările mele se vor înmulți. Voi practica, îmi voi îmbunătăți și-mi voi șlefui vorbirea ce o folosesc cînd îmi vînd mărfurile, pentru că aceasta este fundația pe care-mi construiesc cariera; și nu voi uita niciodată că mulți au adunat multă bogăție și s-au bucurat de mult succes doar datorită felului excelent de a vorbi în momentul în care vindeau ceva. Așa că voi căuta întotdeauna să-mi îmbunătățesc manierele și farmecul, pentru că ele sînt ca dulciurile de care toți se simt atrași.

Sînt cea mai mare minune a naturii.

Îmi voi concentra energia astfel încât să provoc clipa prezentă, iar acțiunile mele mă vor ajuta să uit de orice altceva. Problemele casei mele vor rămîne în casa mea. Nu mă voi gîndi absolut deloc la familia mea cînd mă voi afla în piață, pentru că asta îmi va înceța mintea. Tot așa, problemele pieței le voi lăsa în urma mea, în piață, și nu mă voi gîndi absolut deloc la profesie cînd mă voi afla în casa mea, pentru că asta îmi va stinge iubirea.

Nu este nici o încăpere în piață pentru familia mea, și tot așa, nu este nici o încăpere în casa mea pentru piață. Mă voi despărți de cealaltă de fiecare dată și voi rămîne totuși căsătorit cu amîndouă. Ele trebuie să rămînă separate, altfel cariera mea va muri. Acesta este paradoxul din vechime.

Sînt cea mai mare minune a naturii.

Mi-au fost dați ochi să văd, minte ca să gîndesc, iar acum știu un mare secret al vieții, prin care pricep, în sfîrșit, că toate problemele mele, descurajările și strîngerile de inimă sînt, într-adevăr, mari ocazii, deghizate însă. Nu voi mai fi păcălit de veșmintele pe care le poartă, pentru că ochii mei sînt acum deschiși. Voi privi dincolo de haine și nu voi fi dezamăgit.

Sînt cea mai mare minune a naturii.

Nici un animal, nici o plantă, nici vîntul, nici ploaia, nici stîncile, nici locurile nu au avut un început la fel ca al meu, pentru că eu am fost conceput în iubire și adus la viață cu un țel. În trecut, nu am luat în seamă acest fapt, dar de acum înainte el îmi va forma și-mi va îndruma viața.

Sînt cea mai mare minune a naturii.

Iar natura nu cunoaște înfrîngeri. În cele din urmă, ea ajunge întotdeauna la victorie, ca și mine, iar cu fiecare victorie, următoarea bătălie devine mai ușoară.

Voi cîștiga, voi deveni cel mai vestit vînzător, pentru că sînt unic.

Sînt cea mai mare minune a naturii.

CAPITOLUL 12

Pergamentul numărul V

Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.

Și ce voi face cu această ultimă, prețioasă zi rămasă în seama mea? Mai întîi, voi sigila vasul vieții, astfel încît nici un strop să nu se risipească pe pămînt. Nu voi irosi nici măcar o clipă jelindu-mi nenorocul de ieri, înfrîngerile și strîngerile de inimă ale zilei trecute, căci pentru ce să arunc binele în schimbul răului? Poate nisipul să curgă în sus în clepsidră? Poate soarele să răsară de unde apune și să apună unde răsare? Pot să trăiesc încă o dată ziua de ieri și să îndrept greșelile? Pot să aduc înapoi ziua de ieri și să fac ca rănile să dispară? Pot deveni mai tînăr decît ieri? Pot să iau înapoi răutatea ce s-a spus, piatra ce a fost aruncată, durerea pricinuită? Nu. Ziua de ieri este îngropată pentru totdeauna și n-am să mă mai gîndesc la ea.

Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.

Și ce voi face apoi? Uitînd ziua de ieri, nu mă voi gîndi nici la ziua de mîine. De ce trebuie să arunc *prezentul* clipei acesteia pentru un *poate*? Poate nisipul zilei de mîine să curgă în clepsidră înaintea celui de astăzi? Pot face lucrurile de mîine, oprindu-mă astăzi din drum? Pot să pun banii de mîine în punga de azi? Copilul zilei de mîine poate fi născut astăzi? Poate moartea de mîine să-și arunce umbra în urmă-i și să-mi întunece bucuria de azi? Trebuie să mă preocupe lucruri la care poate că nu voi mai fi niciodată martor? Trebuie să mă chinui cu probleme prin care probabil nu voi trece niciodată? Nu! Ziua de mîine e înmormîntată laolaltă cu ziua de ieri și n-am să mă mai gîndesc deloc la ele.

Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.

Această zi este tot ce am, iar aceste ore sînt acum eternitatea mea. Voi întîmpina răsăritul soarelui cu strigăte de bucurie, ca un condamnat căruia i se amînă pedeapsa cu moartea. Îmi voi ridica brațele în semn de mulțumire pentru neprețuitul dar al unei zile noi. Și, de asemenea, inima mea va bate cu recunoștință, gîndindu-mă la toți cei care au întîmpinat răsăritul zilei de ieri și nu mai sînt în viață astăzi. Sînt cu adevărat un om norocos și orele zilei de astăzi nu sînt nimic altceva decît un dar, un dar nemeritat. De ce mi s-a îngăduit să trăiesc această zi în plus, cînd altora, mai buni decît mine, le-a fost refuzat acest lucru? Să se întîmple așa pentru că dorințele lor au fost împlinite, în timp ce ale mele încă nu?

Să fie oare asta o nouă ocazie de a deveni cel ce știu că pot deveni? Există un plan al naturii? Este aceasta ziua în care voi excela?

Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.

Am o singură viață, iar viața este zadarnică, dacă este doar o măsură a timpului. Cînd irosesc una, o distrug pe cealaltă. Dacă irosesc ziua de astăzi, distrug ultima pagină a vieții mele. De aceea, voi îndrăgi fiecare oră a acestei zile pentru că ea nu se va mai reîntoarce niciodată. Nu poate fi economisită astăzi pentru a fi trăită mîine, căci cine poate prinde vîntul? Voi primi cu amîndouă mîinile fiecare minut al zilei acesteia și-l voi dezmierda cu dragoste, pentru că valoarea lui e neprețuită. Care muribund poate să-și cumpere încă o suflare cu tot aurul pe care-l are? Ce preț aș putea îndrăzni să pun pe vreuna dintre ore? Le voi face neprețuite.

Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.

Îi voi evita cu mare furie pe cei ce-mi fură timpul. Voi distruge orice amînare prin acțiune; îndoiala o voi arde cu focul credinței; frica o voi dezmembra prin încredere. De voi da peste voci ce îndeamnă la trîndăvie, nu le voi asculta; de voi da de trupuri trîndave, le voi ocoli. De acum încolo știu că a trîndăvi înseamnă a fura mîncarea, hainele și căldura celor pe care-i iubesc. Nu sînt un hoț. Sînt un om iubitor, iar astăzi am șansa de a-mi dovedi iubirea și măreția.

Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.

Îndatoririle de astăzi le voi împlini astăzi. Astăzi îmi voi dezmierda copiii, acum, cînd sînt mici, mîine ei vor fi plecați. Astăzi îmi voi îmbrățișa soția și îi voi da dulci sărutări, mîine ea va fi plecată. Astăzi îmi voi ajuta prietenul să iasă din necaz, mîine el nu va mai cere ajutor, iar eu n-am să-i mai aud plînsetul. Astăzi mă voi dărui muncii și sacrificiului, mîine n-o să am ceva de dat și nu va mai fi nimic de primit.

Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.

Și pentru că e ultima, ea va fi cel mai grandios monument înălțat de mine. Voi face din ziua de azi cea mai bună zi a vieții mele. Mă voi îmbăta cu fiecare minut pînă la împlinirea zilei. Voi gusta din bunătatea fiecărei clipe și voi aduce mulțumiri. Voi face ca fiecare oră să fie prețioasă și fiecare minut îl voi schimba doar pe ceva de valoare. Voi munci mai greu decît înainte și îmi voi încorda mușchii pînă cînd vor țipa pentru a fi eliberați, și voi continua. Mă voi adresa mai multor oameni decît înainte. Voi vinde mai multă marfă decît înainte. Voi cîștiga mai mult aur decît înainte. Fiecare minut al zilei de astăzi va fi mai fructuos decît o oră întreagă din ziua de ieri. Faptele mele ultime vor fi cele mai bune.

Voi trăi această zi ca și cum ar fi ultima.

Iar dacă nu va fi ultima, voi cădea în genunchi și voi aduce mulțumiri.

CAPITOLUL 13

Pergamentul numărul VI

Astăzi voi fi stăpînul emoțiilor mele.

Există flux și reflux. Iarna se termină și primăvara începe. Vara își pierde puterea, iar frigul crește. Soarele răsare, iar apoi apune. E lună plină, iar apoi e lună nouă. Vin păsările, apoi pleacă. Florile se deschid, apoi se usucă. Se seamănă, apoi vine vremea recoltei. Toată natura este un ciclu de dispoziții, iar eu sînt parte a naturii, așa încît, asemeni fluxului și refluxului, dispozițiile mele sînt bune sau rele.

Astăzi voi fi stăpînul emoțiilor mele.

Este unul dintre șiretlicurile naturii, puțin înțeles, ca în fiecare zi să mă trezesc cu altă dispoziție decît cea de ieri. Bucuria de ieri va deveni tristețe astăzi, și tristețea de azi va fi mîine bucurie. În mine e o roată ce se întoarce constant de la tristețe la bucurie, de la exuberanță la depresie, de la fericire la melancolie. Așa cum florile, astăzi deschise, pline de bucurie se vor usca și se vor scutura în deznădejde, îmi voi aminti că moartea florilor poartă semințele din care se vor deschide mîine alte flori, și astfel tristețea poartă semințele bucuriei de mîine.

Astăzi voi fi stăpînul emoțiilor mele.

Și cum îmi voi stăpîni aceste emoții, astfel încît fiecare zi să devină mai productivă? Dacă nu am bună dispoziție, ziua va fi un eșec. Copacii și plantele depind de vreme ca să înflorească, dar eu îmi voi face singur vremea și o voi duce cu mine. Dacă voi aduce ploaie, zi mohorîtă, întuneric și pesimism pentru clienții mei, atunci ei vor răspunde cu ploaie, zi mohorîtă, întuneric și pesimism și nu vor cumpăra nimic.

Dacă aduc bucurie, entuziasm, strălucire și veselie clienților, ei vor răspunde cu bucurie, entuziasm, strălucire și veselie, iar vremea mea va produce o mare recoltă de vînzări și un grînar plin de aur pentru mine.

Astăzi voi fi stăpînul emoțiilor mele.

Și cum voi face să-mi stăpînesc emoțiile astfel încît fiecare zi să fie una fericită și productivă? Voi învăța străvechiul secret: *slab este acela ce permite gîndurilor să-i controleze acțiunile; puternic este acela care silește propriile-i acțiuni să-i controleze gîndurile*. În fiecare zi, cînd mă voi trezi, voi urmări acest plan de acțiune, ca să nu fiu acaparat de forțele tristeții, ale milei de mine însumi și ale eșecului.

Cînd mă voi simți deprimat, voi cînta.
Cînd mă voi simți trist, voi rîde.
Cînd mă voi simți bolnav, voi munci de două ori mai mult.
Cînd voi simți frică, voi merge înainte.
Cînd mă voi simți inferior, voi purta noile mele veșminte.
Cînd mă voi simți nesigur pe mine, îmi voi ridica vocea.
Cînd mă voi simți sărac, mă voi gîndi la bogăția ce vine.
Cînd mă voi simți incompetent, îmi voi aminti de succesele din trecut.
Cînd mă voi simți mic, îmi voi aminti de scopurile mele.

Astăzi voi fi stăpînul emoțiilor mele.

De acum știu că doar aceia cu o ișteține inferioară se pot simți totdeauna foarte bine, iar eu nu sînt inferior.

Vor fi zile cînd va trebui să mă lupt neîntrerupt cu forțele ce vor să mă tragă înapoi. Unele, precum disperarea și tristețea, sînt ușor de recunoscut, dar sînt altele care vin la mine zîmbind și întinzîndu-mi mîna în semn de prietenie și care mă pot distruge. Din cauza lor, de asemenea, nu trebuie să-mi pierd vreodată cumpătul.

Dacă voi deveni prea încrezător în mine, îmi voi aminti de eșecurile trecute.

Dacă voi fi prea îngăduitor cu mine, îmi voi aminti de foamea pe care am îndurat-o în trecut.

Dacă mă voi bucura prea mult de momentele de măreție, îmi voi aminti de trecutele rușini.

Dacă mă voi simți puternic peste toate, voi încerca să opresc vîntul.

Dacă voi dobîndi o mare bogăție, îmi voi aminti de gurile flămînde.

Dacă voi deveni peste măsură de mîndru, îmi voi aminti de momentele mele de slăbiciune.

Dacă voi simți că istețimea mea e inegalabilă, voi privi către stele.

Astăzi voi fi stăpînul emoțiilor mele.

Și cu această nouă cunoaștere voi înțelege și voi recunoaște dispozițiile celui căruia mă adresez pentru a-mi vinde marfa. Voi fi plin de îngăduință față de furia și iritarea lui de astăzi, pentru că el nu cunoaște secretul controlului minții. Pot rezista la săgeți și insulte, pentru că acum știu că mîine lucrurile se vor schimba și bucuria se va apropia de mine.

Nu voi mai judeca un om de la prima întîlnire; nu voi mai face greșeala să nu mă adresez încă o dată mîine celui ce m-a privit astăzi cu ură. Astăzi el nu ar cumpăra un car de aur pentru un bănuț, totuși mîine și-ar putea schimba casa pentru un copac. Cunoașterea acestui secret va fi cheia pentru a aduna multă bogăție.

Astăzi voi fi stăpînul emoțiilor mele.

De azi înainte voi recunoaște și voi identifica misterul dispozițiilor în orice om și în mine de asemenea. Din acest moment, sînt pregătit să controlez orice personalitate se va trezi în mine, în orice zi. Îmi voi controla stările prin acțiuni pozitive, și cînd îmi voi stăpîni stările, îmi voi controla destinul.

Astăzi îmi voi controla destinul, iar destinul meu este de a deveni cel mai vestit vînzător din lume.

Voi deveni propriul meu stăpîn.

Voi ajunge un om mare.

CAPITOLUL 14

Pergamentul numărul VII

Voi rîde mereu.

Nici o altă ființă în afară de om nu poate rîde. Copacii pot sîngera atunci cînd sînt tăiați, iar fiarele pădurii plîng de foame și durere. Doar eu am darul rîsului și de mine depinde să-l folosesc oricînd vreau. De acum înainte, voi cultiva acest obicei al rîsului.

Voi zîmbi și digestia mea se va îmbunătăți, voi chicoti și povara din spatele meu va fi mai ușoară; voi rîde și viața mea se va lungi, pentru că acesta este secretul unei vieți lungi și el este acum în posesia mea. Și mai ales voi rîde de mine însumi, pentru că omul ce se ia prea în serios devine ridicol. Nu voi cădea niciodată în această capcană. În ciuda faptului că sînt cea mai mare minune a naturii, sînt oare mai mult decît un simplu fir de nisip purtat de vîntul timpului? Știu eu de unde am venit și unde mă voi opri? Ceea ce mă preocupă astăzi atît de mult nu va părea prostesc peste zece ani? De ce să le permit măruntelor întîmplări de azi să mă tulbure? Ce se poate întîmpla înainte de apusul soarelui care să nu pară insignifiant în curgerea secolelor?

Voi rîde mereu.

Dar cum pot să rîd cînd mă lovesc de oameni sau de actele lor, care mă jignesc pînă la lacrimi și-mi vine să blestem? Mă voi antrena să-mi spun mereu patru cuvinte, pînă cînd ele vor deveni un obicei atît de puternic, încît să-mi apară în minte ori de cîte ori umorul amenință să mă părăsească. Aceste cuvinte, păstrate din vremuri străvechi, mă vor purta deasupra oricărei nenorociri. Aceste patru cuvinte sînt: *Și asta va trece.*

Voi rîde mereu.

Într-adevăr, toate lucrurile lumii acesteia vor trece. Cînd am grele strîngeri de inimă, mă consolez singur cu gîndul că și acest lucru va trece; cînd sînt plin de succes, mă avertizez singur că și acest lucru va trece. Unde este oare cel ce a construit piramidele? Nu este el îngropat cu pietrele sale cu tot? Și oare piramidele nu vor fi într-o zi acoperite de nisip? Dacă toate lucrurile vor trece, de ce să fiu îngrijorat pentru ziua de azi?

Voi rîde mereu.

Voi colora această zi cu rîsete; voi petrece noaptea cu cîntece. N-am să trudesc niciodată pentru a fi fericit, ci voi fi totdeauna prea ocupat pentru a fi trist. Voi întîlni fericirea zilei de astăzi. Ea nu este ca grîul, pe care-l pot pune într-o ladă. Nu este ca vinul, pe care-l pot ține în butoi. Ea nu poate fi păstrată pentru mîine. Trebuie semănată și culeasă în aceeași zi. Și asta voi face de aici înainte.

Voi rîde mereu.

Risetele mele vor aduce lucrurile la mărimea lor adevărată. Voi rîde de eșecurile mele și ele vor dispărea în norii noilor visuri; voi rîde de succesele mele și ele se vor micșora pînă la adevărata lor valoare. Voi rîde de rău și el va muri fără să mă atingă; voi rîde de bunătate și ea va crește și va fi din belșug. Ziua va fi triumfătoare doar atunci cînd zîmbetele mele vor aduce zîmbetele celorlalți, iar acest lucru e în interesul meu, pentru că aceia pe care-i fac să se încrunte sînt cei ce nu-mi vor mai cumpăra marfa.

Voi rîde mereu.

De acum înainte nu voi vărsa decît lacrimi de bucurie, pentru că lacrimile de tristețe, de remușcare sau de frustrare nu au valoare pe piață, în timp ce orice zîmbet poate fi schimbat pe aur și fiecare vorbă bună spusă din inimă poate construi un castel.

Niciodată nu îmi voi permite să devin atît de important, de înțelept, de demn, de puternic încît să uit cum să rîd de mine însumi și de lumea mea. În felul acesta, voi rămîne mereu ca un copil, pentru că numai asemeni unui copil pot să-i respect

pe ceilalți; și atîta timp cît îi voi respecta pe ceilalți, nu voi crește atît de mare încît să nu mai văd pragul de jos.

Voi rîde mereu.

Și atîta vreme cît voi putea rîde nu voi fi sărac. Acesta este un mare dar al naturii și n-am să-l risipesc nici un pic. Numai prin rîset și fericire pot deveni cu adevărat un om de succes. Numai prin rîset și fericire pot să mă bucur de fructele muncii mele. Acolo unde lucrurile nu stau așa ar fi mai bine să eșuez, căci fericirea e vinul care dă gust bun bucatelor de pe masă. Pentru a întîlni succesul trebuie să fiu fericit, iar rîsetul va fi slujnica ce mă servește.

Voi fi fericit.

Voi avea succes din plin.

Voi fi cel mai vestit vînzător dintre toți cei care au existat vreodată.

CAPITOLUL 13

Pergamentul numărul VIII

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

O frunză de dud atinsă de geniul omului devine mătase.

O bucată de pămînt argilos atinsă de geniul omului devine un castel.

Un chiparos atins de geniul omului devine templu.

Lîna tunsă de pe o oaie devine prin geniul omului veșmînt regesc.

Dacă este posibil ca frunzele, argila, lemnul, părul să-și înmulțească valoarea însutit sau chiar înmiit, oare nu pot face același lucru cu pămîntul din care sînt făcut?

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Sînt ca un bob de grîu, care are trei căi de urmat. Grăuntele poate fi pus într-un sac, care e aruncat într-o magazie pentru a sluji apoi ca hrană porcilor. Sau poate fi măcinat și transformat în făină, din care se face pîinea. Sau poate fi pus în pămînt și lăsat să crească pînă cînd spicul său auriu va produce o mie de alte grăunțe.

Sînt asemeni unui bob de grîu — cu o singură diferență. Grăuntele nu poate alege dacă va fi mîncat de porci, măcinat pentru pîine sau plantat pentru a se înmulți. Eu pot face alegeri și nu voi lăsa ca viața mea să fie hrană porcilor, și nici nu voi lăsa ca ea să fie măcinată de pietrele eșecului și disperării pentru a fi spartă și devorată de voința altora.

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Pentru a crește și pentru a se înmulți, bobul de grîu trebuie sădit în întunericul pămîntului, iar eșecurile, disperările, ignoranța și inabilitatea mea sînt întunericul în care am fost plan-

tat pentru a mă coace. Acum, asemeni bobului de grîu ce va încolți și va înflori doar dacă este hrănit de ploaie, de soare, de vînturile calde, eu însumi trebuie să-mi hrănesc trupul și mintea pentru a-mi împlini visurile. Dar pînă ce ajunge la maturitatea deplină, grîul așteaptă la mîna capriciilor naturii. Eu n-am nevoie să aștept, pentru că am puterea de a-mi alege singur destinul.

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Și cum voi face acest lucru? Mai întîi, îmi voi stabili scopuri pentru fiecare zi, săptămînă, lună, an și pentru întreaga mea viață. Așa cum ploaia trebuie să cadă înainte ca bobul de grîu să se spargă și să încolțească, eu trebuie să am țeluri înainte ca viața mea să se cristalizeze. În stabilirea scopurilor mele voi lua în considerare cele mai mari împliniri pe care le-am avut în trecut și le voi înmulți cu o sută. Acesta va fi standardul cu care voi trăi în viitor. Niciînd nu mă voi gîndi că scopurile mele sînt prea înalte, pentru că nu e oare mai bine să-mi îndrept sulița către lună și să lovesc doar un vultur, decît să-mi îndrept sulița spre un vultur și să lovesc o stîncă?

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Înălțimea scopurilor mele nu mă va copleși și va trebui să mă împiedic de multe ori pînă cînd le voi atinge.

Dacă mă voi împiedica, mă voi ridica, iar căzăturile mele nu mă vor îngrijora, pentru că toți oamenii trebuie să se împiedice deseori pînă să ajungă acasă. Numai viermele nu are a se teme de frica faptului că se va împiedica. Eu nu sînt un vierme. Nu sînt o plantă. Nu sînt o oaie. Sînt om. Lasă-i pe alții să-și construiască mormînt din pămîntul lor. Eu îmi voi construi un castel.

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Și la fel cum soarele încălzește pămîntul pentru ca mai departe semințele să încolțească, la fel cuvintele acestui pergament îmi vor încălzi viața și-mi vor face visele să se împlinească. Astăzi voi depăși orice acțiune făcută ieri. Voi urca muntele zilei de astăzi cu mai multă dibăcie, iar mîine voi urca și mai sus decît astăzi, iar poimîine voi fi mai sus decît mîine. Nu a-i depăși pe ceilalți e important; totul este a mă depăși pe mine însumi.

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Și așa cum vînturile calde aduc grîul la maturitate, aceleași vînturi îmi vor purta vocea către cei ce mă vor asculta, iar cuvintele mele îmi vor anunța scopurile. Odată spuse, nu voi îndrăzni să le retrag, căci altfel îmi voi strica imaginea. Voi fi propriul meu profet și deși mulți vor rîde la spusele mele, ei îmi vor auzi planurile, îmi vor cunoaște visurile și astfel nu voi mai avea scăpare pînă cînd cuvintele mele nu vor deveni fapte împlinite.

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Nu voi comite teribila crimă de a ținti prea jos.

Voi lucra astfel încît eșecul să nu se producă.

Totdeauna strădania mea va depăși ceea ce am dobîndit.

Nu voi fi niciodată mulțumit cu ceea ce am realizat pînă acum pe piață.

Scopurile mele vor fi din ce în ce mai înalte, pe măsură ce le voi atinge.

Mă voi strădui să acționez astfel încît ora următoare să fie mai bună decît cea de acum.

Voi face cunoscute lumii scopurile mele.

Totuși, niciodată nu îmi voi anunța împlinirile. În schimb, voi lăsa lumea să se apropie de mine cu laude și voi avea înțelepciunea de a le primi cu umilință.

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Înmulțindu-se de o sută de ori, un bob de grîu produce o sută de tulpini. Înmulțindu-se asta cu o sută de zece ori, ele vor hrăni toate orașele pămîntului. Nu sînt eu mai mult decît un bob de grîu?

Astăzi îmi voi spori valoarea de o sută de ori.

Și cînd acest lucru se va împlini, o voi face încă o dată și încă o dată și voi fi surprins și mirat în măreția mea de felul în care cuvintele acestui pergament s-au împlinit în mine.

CAPITOLUL 10

Pergamentul numărul IX

Visurile mele sînt lipsite de valoare, planurile mele sînt praf, scopurile mele sînt imposibile.

Toate acestea n-au nici o valoare pînă cînd nu sînt urmate de acțiune.

Voi acționa acum.

N-a existat niciCînd o hartă, oricît de detaliată și exactă, care să-l transporte pe proprietarul ei măcar un pas pe pămînt. N-a existat niciodată o lege scrisă, oricît de dreaptă, care să prevină măcar o crimă. Nu a existat niciodată un pergament, nici chiar acesta pe care-l țin în mînă, care să aducă măcar un bănuț sau să producă măcar o exclamație. Acțiunea singură este tăciunele care aprinde harta, legea scrisă, acest pergament, visurile mele, planurile și scopurile, transformîndu-le într-o forță vie. Acțiunea este mîncarea și băutura care îmi vor hrăni succesul.

Voi acționa acum.

Amînarea care mă trage înapoi s-a născut din frică, și acum recunosc acest secret adus din adîncul tuturor inimilor curajoase. Acum știu că pentru a învinge frica trebuie să acționez totdeauna fără ezitare, iar tulburarea inimii mele va dispărea. Acum știu că acțiunea va reduce leul terorii la furnica sîngelui rece.

Voi acționa acum.

De acum înainte îmi voi aminti lecția licuriciului care luminează doar atunci cînd zboară, doar atunci cînd e în acțiune. Voi deveni un licurici și chiar în timpul zilei strălucirea mea va putea fi văzută, în ciuda luminii soarelui. Îi voi lăsa pe

ceilalți să fie ca niște fluturi ce-și împodobesc aripile, dar care depind de mila florilor pentru a trăi. Voi fi ca un licurici, iar scînteierea mea va lumina lumea.

Voi acționa acum.

Nu voi ocoli datoriile zilei de azi, amînîndu-le pentru mîine, pentru că știu că mîine nu va veni niciodată. Lasă-mă să acționez acum, chiar dacă acțiunile mele poate nu vor aduce fericire și succes, pentru că e mai bine să acționez și să eșuez decît să nu acționez și să mă zbat în gol. Într-adevăr, fericirea poate să nu fie fructul cules prin acțiunea mea, totuși fără acțiune toate fructele vor putrezi pe ram.

Voi acționa acum.

De acum înainte, voi repeta aceste cuvinte iarăși și iarăși și iarăși, în fiece oră, în fiece zi, în toate zilele, pînă cînd cuvintele vor deveni un obicei, la fel ca respirația, iar acțiunea următoare va fi devenit la fel de instinctivă precum clipirea pleoapelor. Cu aceste cuvinte, îmi pot condiționa mintea să realizeze orice act necesar succesului meu. Cu aceste cuvinte, îmi pot condiționa mintea să întîmpin orice provocare astfel încît să evit eșecul.

Voi acționa acum.

Voi repeta aceste cuvinte iarăși și iarăși și iarăși.

Cînd mă voi trezi, le voi rosti și voi sări din pat, în timp ce eșecul va mai dormi încă o oră.

Voi acționa acum.

Cînd voi intra în piață, le voi rosti și imediat voi înfrunta prima mea ocazie, în timp ce eșecul va cugeta încă la posibilitatea de a fi refuzat.

Voi acționa acum.

Cînd voi fi în fața unei uși închise, le voi rosti și voi ciocăni la ușă, în timp ce eșecul va aștepta afară cu frică și tremurînd.

Voi acționa acum.

Cînd voi fi în fața ispitei, le voi rosti și imediat voi acționa astfel încît să mă îndepărtez de rău.

Voi acționa acum.

Cînd sînt ispitit să renunț și să o iau de la capăt mîine, le voi rosti și imediat voi acționa pentru a mai face încă o vînzare.

Voi acționa acum.

Doar acțiunea determină valoarea mea pe piață, și pentru a-mi spori valoarea îmi voi spori acțiunile. Voi merge acolo unde eșecului îi e frică să meargă. Voi lucra în timp ce eșecul va căuta odihna. Voi vorbi cînd eșecul va rămîne tăcut. Mă voi adresa la zece oameni care ar putea să cumpere, în timp ce eșecul își va face planuri grandioase cum să se adreseze unuia singur. Voi spune că treaba a fost făcută înainte ca eșecul să spună că e prea tîrziu.

Voi acționa acum.

Pentru moment, e tot ce am. Mîine este ziua rezervată strădaniei leneșului. Eu nu sînt leneș. Mîine este ziua cînd răul va deveni bun. Eu nu sînt rău. Mîine este ziua cînd cel slab va deveni puternic. Eu nu sînt slab. Mîine este ziua cînd eșecul va deveni succes. Eu nu sînt un om care eșuează.

Voi acționa acum.

Cînd leul e flămînd, mănîncă. Cînd șoimului îi e sete, bea. Ei acționează de teamă să nu piară.

Mi-e foame de succes. Mi-e sete de fericire și de pacea sufletului. Eu acționez de teamă că voi sfîrși într-o viață de eșec, mizerie și nopți fără somn.

Voi comanda și mă voi supune propriei mele comenzi.

Voi acționa acum.

Reușita nu va aștepta. Dacă eu întîrzii, ea se va logodi cu altul și o voi pierde pentru totdeauna.

Acum e timpul. Aici e locul. Eu sînt omul.

Voi acționa acum.

CAPITOLUL 17

Pergamentul numărul X

Cine este acela care are atît de puțină credință încît în momentul unui mare dezastru sau al unei dureri să nu-l cheme pe Dumnezeu? Cine este cel ce nu s-a rugat Lui cînd a avut de înfruntat un mare pericol, moartea sau un mister dincolo de ceea ce a trăit vreodată sau dincolo de înțelegerea lui? De unde vine oare acest instinct profund în rostirea tuturor creaturilor în momentele de primejdie? Mișcă-ți repede mîna pe dinaintea ochilor cuiva și pleoapele lui vor clipi. Ciocănește genunchiul cuiva și piciorul lui va tresări. Pune pe cineva să înfrunte întunecata groază și gura lui va spune: „Dumnezeul meu!" din același profund impuls.

Nu e nevoie ca viața mea să fie una religioasă pentru ca eu să recunosc această mare taină a naturii. Toate creaturile care merg pe pămînt, inclusiv omul, posedă instinctul de a striga după ajutor. Oare de ce avem acest instinct, acest dar?

Nu sînt oare strigătele noastre o formă de rugăciune? N-ar fi e oare de neînțeles ca, într-o lume guvernată de legile naturii, mielului sau catîrului sau păsării sau omului să le fie dat instinctul de a striga după ajutor, dacă acest strigăt n-ar trebui să fie auzit de o forță superioară ce are puterea să audă și să răspundă strigătelor noastre, așa cum ne-au asigurat cîteva mari minți ale omenirii? De acum înainte mă voi ruga, dar strigătele mele de ajutor vor cere doar îndrumare.

Nu mă voi ruga niciodată pentru lucrurile materiale ale acestei lumi. Nu voi striga după un servitor să-mi aducă mîncarea. Nu voi porunci unui hangiu să-mi dea o cameră. Nu voi dori niciodată să-mi fie livrate aur, iubire, sănătate, victorii mărunte, faimă, succes sau fericire. Doar pentru îndru-

mare mă voi ruga, să-mi fie arătată calea de a dobîndi aceste lucruri, iar rugăciunii mele i se va răspunde întotdeauna.

Îndrumarea după care umblu poate o voi primi; sau poate că îndrumarea după care umblu nu o voi primi, dar oare nu sînt acestea amîndouă un răspuns? Dacă un copil cere pîine de la tatăl său și pîinea nu îi este pusă la îndemînă, nu e acesta răspunsul tatălui său?

Mă voi ruga pentru îndrumare și mă voi ruga ca un vînzător, în acest fel:

O, Creatorule al tuturor lucrurilor, ajută-mă! Pentru că în această zi voi ieși în lume singur și gol; fără mîinile Tale care să mă călăuzească, voi rătăci departe de cărarea care duce la succes și fericire.

Nu cer aur sau veșminte și nici măcar ocazii pe măsura puterii mele; în schimb, călăuzește-mă astfel încît să pot dobîndi putere pe măsura ocaziilor ce mi se ivesc.

Tu ai învățat leul și șoimul cum să vîneze și să le fie bine cu ajutorul dinților sau al ciocului. Învață-mă cum să vînez cu cuvintele și să-mi fie bine prin iubire, astfel încît să pot fi un leu printre oameni și un șoim printre cei din piață.

Ajută-mă să rămîn umil cînd trec peste obstacole și peste eșecuri; totuși, nu ascunde ochilor mei răsplata ce vine odată cu victoria.

Dă-mi îndatoriri în care alții au eșuat; totuși, călăuzește-mă să culeg sămînța de succes din eșecul lor. Fă să mă înfrunt cu temeri ce-mi vor calma spiritul; totuși, dăruiește-mă cu curajul de a rîde de lipsurile mele.

Dă-mi zile îndeajuns de multe ca să-mi ating scopurile; ajută-mă să trăiesc fiecare zi ca și cum ar fi ultima.

Călăuzește-mă în vorbele mele, pentru ca ele să dea rod; totuși, închide-mi gura să nu clevetesc și să nu vorbesc de rău.

Formează-mi obiceiul de a încerca și de a încerca iarăși; totuși, arată-mi calea prin care să mă folosesc de legea probabilităților. Sprijină-mă, dîndu-mi agerimea de a recunoaște ocaziile. Totuși, înzestrează-mă cu răbdare, pentru că ea îmi va concentra forțele.

Scaldă-mă în bune obiceiuri, iar pe cele rele aruncă-le de la mine; totuși, dăruiește-mi milă pentru slăbiciunea celorlalți. Îngăduie-mi

să-mi dau seama că toate lucrurile vor trece; totuși, ajută-mă să-mi număr binecuvîntările zilei de astăzi.

Arată-mi fața urii astfel încît să nu-mi fie străină; totuși, umple-mi cupa cu iubire, pentru ca străinii să-mi devină prieteni.

Dar toate aceste lucruri dă-mi-le doar după voia Ta. Sînt un strugure mic și singur ce-și strînge vinul, totuși Tu m-ai făcut diferit de toți ceilalți. Cu adevărat există un loc anume pentru mine. Călăuzește-mă. Ajută-mă. Arată-mi calea.

Lasă-mă să devin ceea ce Tu ai plănuit să fiu cînd sămînța mea a fost plantată și aleasă de Tine pentru a încolți în via lumii.

Ajută acest umil vînzător.
Călăuzește-mă, Doamne!

CAPITOLUL 18

Și astfel a trecut timpul, iar Hafid l-a așteptat în palatul său singuratic pe cel ce trebuia să primească pergamentele. Bătrînul, doar cu contabilul său de încredere drept tovarăș, privea cum anotimpurile vin și trec, neajunsurile bătrîneții împiedicîndu-l curînd să stea prea mult liniștit în grădina sa acoperită.

Aștepta.

A așteptat aproape trei ani după ce și-a împărțit averile pămîntești și după dezmembrarea imperiului său comercial. Și apoi, dinspre deșertul de la Est, a apărut figura șteарsă și șchiopătîndă a unui străin care a intrat în Damasc și a mers de-a dreptul pe străzi pînă a ajuns în fața palatului lui Hafid. Erasmus, de obicei un model de curtoazie și de bună-cuviință, rămase cu hotărîre în pragul ușii cînd străinul și-a repetat cererea:

– Voi să vorbesc cu stăpînul.

Înfățișarea străinului nu era una care să inspire încredere. Sandalele lui erau rupte și legate cu sfoară, picioarele-i brune erau tăiate, julite și rănite în mai multe locuri, iar peste ele îi atîrna o mantie din păr de cămilă desfăcută și zdrențuită. Părul lui era lung și încîlcit, iar ochii lui înroșiți de soare păreau să ardă dinăuntru.

Erasmus se ținea aproape de clanța ușii:

— Pe cine căutați, domnul meu?

Străinul își lăsă sacul să-i cadă de pe umeri și-și împreună mîinile în semn de rugăciune către Erasmus:

— Rogu-te, om bun, îngăduie-mi o întîlnire cu stăpînul. Nu vreau să fac nici un rău și nici să cer de pomană. Lasă-l să-mi audă cuvintele și apoi voi pleca în grabă, dacă am să-l supăr cumva.

Erasmus, încă nesigur, îi deschise ușa și-i făcu semn să intre. Se întoarse apoi fără să privească în urmă și se îndreptă lin către grădină, cu oaspetele șchiopătînd după el.

În grădină, Hafid ațipise, iar Erasmus ezită cînd ajunse în fața stăpînului său. Tuși, iar Hafid tresări. Mai tuși o dată, iar bătrînul deschise ochii.

— Mă iartă că-ți tulbur liniștea, stăpîne, dar a sosit un oaspete.

Hafid, treaz acum, se ridică și-și ațintì privirea asupra străinului, care se înclină și spuse:

— Ești tu cumva cel ce a fost numit cel mai vestit vînzător din lume?

Hafid se încruntă, dar dădu din cap:

— Am fost astfel numit în ani care acum au trecut. Această coroană nu mai stă acum pe bătrînul meu cap. Ce te aduce la mine?

Micul vizitator stătu cu sfială în fața lui Hafid și-și șterse mîinile de pieptul aspru. Clipi din ochi în lumina blîndă și răspunse:

— Mă numesc Saul și mă întorc acum din Ierusalim la locul meu de naștere, în Tars. Așa că te rog să nu lași ca înfățișarea mea să te dezamăgească. Nu sînt un bandit din sălbăticie și nu sînt nici un vagabond de pe stradă. Sînt cetățean din Tars și de asemenea cetățean al Romei. Neamul meu sînt fariseii din tribul evreu al lui Beniamin și deși meseria mea e să fac corturi, am studiat cu marele Gamaliel. Unii îmi spun Pavel.

El se legăna în timp ce vorbea, iar Hafid, încă nu pe deplin trezit pînă atunci, își ceru scuze și îi făcu semn oaspetelui său să stea jos.

Pavel dădu din cap, dar rămase în picioare:

— Am venit la tine pentru călăuzirea și ajutorarea pe care numai tu mi le poți da. Îmi dai voie, sire, să-ți spun povestea mea?

Erasmus, stînd în spatele străinului, își scutură hotărît capul, dar Hafid se făcu că nu observă. Îl studie pe cel ce-i tulburase somnul și dădu din cap:

— Sînt prea bătrîn pentru a privi în sus la tine. Așază-te la picioarele mele și te voi asculta.

Pavel își împinse sacul în față și îngenunchie lîngă bătrînul care aștepta în tăcere.

— Acum patru ani, deoarece cunoașterea strînsă în prea mulți ani de studiu îmi orbise inima și nu mai vedeam adevărul, am fost martorul oficial al omorîrii cu pietre în Ierusalim a unui om sfînt numit Ștefan. El fusese condamnat de Sinedriul evreiesc pentru blasfemie împotriva Dumnezeului nostru.

Hafid îl întrerupse cu voce nedumerită:

— Nu înțeleg în ce fel aș fi eu legat de aceasta.

Pavel își ridică mîna ca și cum ar fi vrut să-l calmeze pe bătrîn:

— Îți voi explica imediat. Ștefan era un discipol al unui om numit Isus, care cu mai puțin de un an înainte fusese crucificat de romani pentru revoltă împotriva stăpînirii. Vina lui Ștefan a fost faptul că a susținut cu hotărîre că Isus a fost Mesia, a cărui venire fusese prevestită de profeții evrei și că Templul a conspirat cu Roma pentru a-l ucide pe acest Fiu al lui Dumnezeu. Această acuză adusă autorității nu putea fi pedepsită decît cu moartea, la care, așa cum ți-am spus, am fost și eu martor.

Mai mult, cu fanatismul și zelul meu tineresc, am fost însărcinat cu scrisori de la Marele Preot al Templului și mi s-a încredințat misiunea să călătoresc aici, la Damasc, ca să dau de urma oricărui discipol al lui Isus și să-i aduc înapoi la Ierusalim în lanțuri, pentru a fi pedepsiți. Asta se întîmpla, după cum am spus, acum patru ani.

Erasmus i-a aruncat o privire lui Hafid și fu surprins de faptul că în ochii bătrînului era o privire pe care credinciosul contabil n-o mai văzuse de mulți ani. Doar susurul apei din fîntînă se mai putea auzi în grădină, pînă cînd Pavel începu din nou să vorbească:

— În timp ce mă apropiam de Damasc cu acea crimă în inima mea, a apărut o lumină venită din ceruri. Nu-mi amintesc să fi fost lovit, dar m-am trezit la pămînt, și deși nu puteam vedea, puteam auzi, și am auzit o voce în urechea mea spunînd: „Saule, Saule, de ce Mă prigonești?" Am întrebat: „Cine ești, Doamne?" Iar vocea mi-a răspuns: „Eu sînt Isus, pe Care tu Îl prigonești... Ridică-te, intră în cetate și ți se va spune ce trebuie să faci." M-am ridicat și am fost dus de mîini de către tovarășii mei pînă în Damasc și n-am putut să mănînc sau să beau vreme de trei zile, timp în care am rămas în casa unui ucenic al celui crucificat. Apoi am fost vizitat de cineva numit Anania, care mi-a spus că a fost vizitat într-o viziune și i s-a spus să vină la mine. Apoi și-a pus mîinile peste ochii mei și am putut să văd din nou. Apoi am mîncat și am băut și mi-au revenit puterile.

Hafid se aplecă în față de pe bancă și îl întrebă:

— Ce s-a întîmplat pe urmă?

— Am fost dus la sinagogă, iar prezența mea în calitate de prigonitor al discipolilor lui Isus a trezit frica în inima tuturor ucenicilor lui, dar cu toate acestea, am predicat, iar cuvintele mele i-au amețit, pentru că acum spuneam că acela ce a fost crucificat a fost cu adevărat Fiul lui Dumnezeu.

Și toți cei ce au ascultat au bănuit un șiretlic din partea mea, pentru că nu eram eu oare cel care făcuse prăpăd în Ierusalim? Nu am putut să-i conving de schimbarea inimii mele și unii au uneltit să mă omoare, astfel că am fugit în afara zidurilor cetății și m-am întors la Ierusalim.

În Ierusalim, întîmplările la Damasc s-au repetat. Nici unul dintre ucenicii lui Isus nu a venit alături de mine, cu toate că se primiseră vești despre predicile din Damasc. Cu toate acestea, am continuat să predic în numele lui Isus, fără folos însă. Peste tot unde am vorbit mi-am făcut dușmani printre cei ce mă ascultau, pînă într-o zi cînd am mers la Templu, iar în curte, cum îi priveam pe cei ce vindeau porumbei și miei pentru jertfă, vocea a venit iarăși la mine.

— Ce-a spus de data asta? vorbi Erasmus, înainte să se poată opri.

Hafid zîmbi către bătrînul său prieten și-i făcu semn lui Pavel să continuie.

— Vocea a spus: „Avut-ai Cuvîntul aproape patru ani. Dar tu le-ai arătat doar cîtorva lumina. Chiar și cuvîntul lui Dumnezeu trebuie vîndut poporului, altfel ei nu-l vor auzi. Oare nu vorbesc eu în parabole, astfel încît să mă poată înțelege toți? Cu oțet tu vei prinde doar cîteva muște. Întoarce-te în Damasc și caută-l pe cel ce este aclamat drept cel mai vestit vînzător din lume. Dacă vrei să împrăștii cuvîntul meu în lumea întreagă, lasă-l pe el să-ți arate calea."

Hafid aruncă o privire rapidă către Erasmus, iar bătrînul contabil îi simți întrebarea nepusă. Să fie oare acesta cel pen-

tru care a așteptat atît de mult? Marele vînzător se aplecă înainte și-și puse mîna pe umărul lui Pavel:

— Vorbește-mi despre acest Isus.

Pavel, cu o voce însuflețită acum de o nouă putere și vorbind mai tare, îi povesti despre Isus și viața acestuia. În timp ce cei doi ascultau, vorbi despre cum evreii l-au așteptat îndelung pe Mesia, care va veni și-i va uni într-un nou și independent regat al fericirii și al păcii. Vorbi despre Ioan Botezătorul și despre sosirea pe scena istoriei a unui om numit Isus. Povesti despre minunile făcute de acesta, despre învățăturile adresate mulțimii, despre cei pe care i-a sculat din morți, despre cum s-a purtat cu cei ce schimbau bani, iar apoi a povestit despre crucificare, înmormîntare și înviere. La sfîrșit, ca pentru a-și adeveri spusele, Pavel căută în sacul de lîngă el și scoase un veșmînt roșu, pe care îl așeză în poala lui Hafid.

— Sire, îți în brațele tale toate bunurile lumești ce au aparținut acestui Isus. Tot ceea ce a avut a împărțit lumii chiar din timpul vieții sale. La picioarele crucii lui, soldații romani au jucat la zaruri această mantie. Ea a intrat în posesia mea după multă osteneală și căutări, cînd am fost ultima oară la Ierusalim.

Fața lui Hafid păli, iar mîinile îi tremurară atunci cînd întoarse mantia pătată cu sînge. Erasmus, alarmat de înfățișarea stăpînului său, se mută mai aproape de bătrîn. Hafid continuă să întoarcă veșmîntul pînă cînd găsi mica stea cusută în interiorul acestuia... marca lui Tola, breasla care confecționase mantiile vîndute de Pathros. Lîngă stea era un cerc cusut în interiorul unui pătrat... marca lui Pathros.

În timp ce Pavel și Erasmus priveau, bătrînul ridică mantia și și-o frecă ușor de obraz. Hafid scutură din cap:

— Imposibil! Mii de alte mantii au fost făcute de Tola și vîndute de Pathros de-a lungul marilor sale călătorii comerciale.

Încă ținînd strîns mantia și vorbind aspru și în șoaptă, Hafid întrebă:

— Spune-mi ce se știe despre nașterea acestui Isus.

— El a părăsit lumea aceasta cu puține lucruri. A intrat în ea cu și mai puțin. S-a născut într-o grotă în Betleem, în timpul domniei lui Augustus, spuse Pavel.

Zîmbetul lui Hafid le păru celor doi aproape copilăresc și priviră stingheriți lacrimile care curgeau peste obrajii zbîrciți ai lui Hafid. El și le șterse cu mîna și întrebă:

— Și nu a fost atunci cea mai strălucitoare stea pe care a văzut-o omul vreodată, luminînd deasupra locului în care s-a născut acest copil?

Gura lui Pavel se deschise, totuși nu putu să vorbească, și nici nu era nevoie. Hafid își ridică brațele și îl îmbrățișă pe Pavel, iar lacrimile amîndurora se amestecau.

În cele din urmă, bătrînul se ridică și făcu semn către Erasmus:

— Prietene credincios, du-te în turn și întoarce-te cu sipetul. L-am aflat, în sfîrșit, pe vînzătorul nostru.

tru care a așteptat atît de mult? Marele vînzător se aplecă înainte și-și puse mîna pe umărul lui Pavel:

— Vorbește-mi despre acest Isus.

Pavel, cu o voce însuflețită acum de o nouă putere și vorbind mai tare, îi povesti despre Isus și viața acestuia. În timp ce cei doi ascultau, vorbi despre cum evreii l-au așteptat îndelung pe Mesia, care va veni și-i va uni într-un nou și independent regat al fericirii și al păcii. Vorbi despre Ioan Botezătorul și despre sosirea pe scena istoriei a unui om numit Isus. Povesti despre minunile făcute de acesta, despre învățăturile adresate mulțimii, despre cei pe care i-a sculat din morți, despre cum s-a purtat cu cei ce schimbau bani, iar apoi a povestit despre crucificare, înmormîntare și înviere. La sfîrșit, ca pentru a-și adeveri spusele, Pavel căută în sacul de lîngă el și scoase un veșmînt roșu, pe care îl așeză în poala lui Hafid.

— Sire, îți în brațele tale toate bunurile lumești ce au aparținut acestui Isus. Tot ceea ce a avut a împărțit lumii chiar din timpul vieții sale. La picioarele crucii lui, soldații romani au jucat la zaruri această mantie. Ea a intrat în posesia mea după multă osteneală și căutări, cînd am fost ultima oară la Ierusalim.

Fața lui Hafid păli, iar mîinile îi tremurară atunci cînd întoarse mantia pătată cu sînge. Erasmus, alarmat de înfățișarea stăpînului său, se mută mai aproape de bătrîn. Hafid continuă să întoarcă veșmîntul pînă cînd găsi mica stea cusută în interiorul acestuia... marca lui Tola, breasla care confecționase mantiile vîndute de Pathros. Lîngă stea era un cerc cusut în interiorul unui pătrat... marca lui Pathros.

În timp ce Pavel și Erasmus priveau, bătrînul ridică mantia și și-o frecă ușor de obraz. Hafid scutură din cap:

— Imposibil! Mii de alte mantii au fost făcute de Tola și vîndute de Pathros de-a lungul marilor sale călătorii comerciale.

Încă ținînd strîns mantia și vorbind aspru și în șoaptă, Hafid întrebă:

— Spune-mi ce se știe despre nașterea acestui Isus.

— El a părăsit lumea aceasta cu puține lucruri. A intrat în ea cu și mai puțin. S-a născut într-o grotă în Betleem, în timpul domniei lui Augustus, spuse Pavel.

Zîmbetul lui Hafid le păru celor doi aproape copilăresc și priviră stingheriți lacrimile care curgeau peste obrajii zbîrciți ai lui Hafid. El și le șterse cu mîna și întrebă:

— Și nu a fost atunci cea mai strălucitoare stea pe care a văzut-o omul vreodată, luminînd deasupra locului în care s-a născut acest copil?

Gura lui Pavel se deschise, totuși nu putu să vorbească, și nici nu era nevoie. Hafid își ridică brațele și îl îmbrățișă pe Pavel, iar lacrimile amîndurora se amestecau.

În cele din urmă, bătrînul se ridică și făcu semn către Erasmus:

— Prietene credincios, du-te în turn și întoarce-te cu sipetul. L-am aflat, în sfîrșit, pe vînzătorul nostru.

Partea a doua

Cel mai
VESTIT
VINZATOR
din lume

Căci scris este: «Pierde-voi înțelepciunea înțelepților
și știința celor învățați voi nimici-o.»
Unde este înțeleptul? Unde e cărturarul? Unde e
cercetătorul acestui veac? Au n-a dovedit Dumnezeu
nebună înțelepciunea lumii acesteia?

1 Corinteni *1, 19-20*

Dedicație specială

Vreme de doisprezece ani, el a fost iubitul meu prieten și totdeauna a stat de partea mea răbdător, noapte de noapte, cînd mă chinuiam să pun frazele în paragrafe, paragrafele în pagini și paginile în cărți.

Deseori, seara tîrziu, el aținea în timp ce eu lucram la zgomotoasa mea mașină de scris, dar pleoapele lui n-au fost niciodată atît de închise... așa încît el stătea încă de veghe, în cazul în care aș fi avut nevoie de el.

Am discutat de sute de ori cu el despre toate problemele pe care mi le punea scrisul, timp de mulți ani, și el totdeauna a ascultat cu mare răbdare și înțelegere. Atîtea persoane și intrigi complicate mi se iveau ca rezultat al ideilor pline de viață pe care mi le trezea, încît nu știu cum am să mă mai descurc fără el.

Canapeaua lui specială de lîngă biroul meu pare foarte mare... și foarte goală. Încă îmi dau lacrimile cînd uit și mă întorc să-i spun ceva, dîndu-mi seama apoi că nu se mai află în ungherul lui favorit, și că nici nu va mai fi vreodată.

Slippers, tu, bătrînul meu cîine basset-hound, îmi lipsești ca naiba, și dacă această carte va fi vreodată publicată, sau oricare altele în viitor, va fi doar pentru că voi ști că ești acolo sus, pe mica ta paradisiacă salteluță, încă voios și lătrînd pentru bătrînul tău prieten.

Această carte împreună cu toată dragostea mea sînt pentru tine, băiete...

Og

Og Mandino își amintește

Cu excepția lui Mickey Mantle, care a ajuns la cel de-al cinci sutelea tur complet al terenului de baseball, a dr. Christiaan Barnard, care a realizat primul transplant de inimă din lume, și a Barbarei Streisand, care a cîntat în Central Park, anul 1967 nu a fost un an prea bun.

Au fost incidente rasiale în Cleveland, Newark și Detroit. Israelul și națiunile arabe s-au angajat în sîngerosul război de șase zile. Poporul Republicii Chineze a aruncat în aer prima sa bombă cu hidrogen. Aviația Americană a bombardat Hanoiul și trei astronauți americani au ars pe rampa de lansare.

În mijlocul tuturor acestor angoase și temeri, și în timp ce lumea era în pragul distrugerii, am trăit un mare moment de mîndrie, pe care nu-l voi uita niciodată, în acea toamnă cînd, în sfîrșit, am ținut în mînă prima ediție a micii mele cărți *Cel mai vestit vînzător din lume*.

Fiind publicată într-un an atît de haotic și în anul în care au apărut cărțile unor Gore Vidal, Isaac Bashevis Singer, Thornton Wilder, William Golding și Leon Uris, primul meu efort literar n-a fost întîmpinat dstul de bine. Parabola mea despre un băiat de la cămile din vremea lui Hristos, un gen nu prea agreat indiferent de epocă, a părut destinată aceleiași uitări în care cad cele mai multe dintre miile de alte cărți nou apărute în acea toamnă, în ciuda eforturilor eroice ale editorului Frederick Fell de a publica ceea ce el insista că este una dintre cele mai importante cărți pe care le-a publicat în ultimii 25 de ani.

Și apoi s-a întîmplat un miracol. De fapt, două miracole. Pionierul în asigurări, W. Clement Stone, căruia îi dedicasem cartea în semn de recunoștință pentru ajutorul și prietenia sa, a fost atît de impresionat de poveste, încît a comandat 10.000

de exemplare din *Cel mai vestit vînzător din lume*, pentru a fi distribuite fiecărui angajat și acționar al imensei sale Combined Insurance Company. În același timp, Rich De Vos, cofondator al Amway International, a început să-și sfătuiască miile de distribuitori, în discursurile sale prin toată țara, că trebuie să învețe și să aplice principiile succesului regăsite în cartea lui Og Mandino. Acești doi influenți lideri și-au plantat bine semințele. Datorită înmulțirii numărului de cititori, care în mod spontan au contribuit la una dintre cele mai largi campanii editoriale de la om la om din istorie, vînzarea cărții a crescut an de an, spre marea mea satisfacție și uimire. Din 1973, cartea a înregistrat discret 36 de ediții, vîndute în mai mult de 400.000 de exemplare cartonate, și a fost aclamată de Paul Nathan de la Publishers Weekly drept „best-seller-ul de care nu știe nimeni". A apărut nu o dată în toate listele naționale ale celor mai bine vîndute cărți, pînă cînd Bantham Books a achiziționat drepturile de editare, a promovat-o la nivel național și a publicat-o într-o primă ediție în 1974.

Am fost constant impresionat de spectrul larg al cititorilor influențați de basmul meu despre cele zece pergamente ale succesului și fericirii, ce au ajuns în posesia unui curajos băiat de la cămile, după ce, într-o seară, a făcut o vizită întîmplătoare într-un grajd. Condamnați din închisoare au scris că au memorat fiecare cuvînt din exemplarele lor ferfenițite din *Vînzător*..., pacienți dependenți de droguri și alcool au spus că au dormit cu cartea sub pernă, 500 de funcționari de la Fortune au distribuit mii de exemplare subordonaților lor, în timp ce super-staruri precum Johnny Cash și Michael Jackson au continuat să îi cînte laude.

Celui care nu și-a imaginat niciodată că lucrarea pe care s-a străduit să o scrie ar putea fi citită și de altcineva în afară poate de familia sa îi este dificil să înțeleagă că volumul *Cel mai vestit vînzător din lume* s-a vîndut în peste 9 milioane de exemplare în 17 limbi și a devenit cea mai bine vîndută carte destinată destinată celor ce lucrează în comerț din toate timpurile. De-a lungul anilor, cutia mea poștală a fost deseori plină cu sugestii potrivit cărora ar trebui să scriu o urmare la best-seller-ul meu de două decenii, după ce, altfel decît eroul faimoasei mele creații, eu nu m-am retras. În anii de cînd *Vînzătorul*... a văzut lumina zilei, m-am angajat să produc alte 12 cărți și am continuat, de asemenea, să gonesc prin lume ținînd discursuri cu o largă audiență, compusă din prieteni ai *Vestitului vînzător*..., avînd ca temă succesul.

La început, am refuzat cu totul ideea de a-l aduce înapoi pe vînzătorul meu pentru o continuare. Scriind această carte, schimbasem viața mea și pe cea a familiei mele pentru totdeauna și nu voiam să risc să produc orice fel de continuare, care ar fi putut să dilueze sau să-i dăuneze originalului în vreun fel. De asemenea, m-am gîndit că s-au scurs 20 de ani peste Hafid, eroul meu ficțional, ca și peste mine în viața reală, iar el ar fi trebuit să aibă cel puțin 60 de ani în orice urmare posibilă și nu prea mai știam ce aș putea face cu un astfel de ins în vîrstă. Apoi, într-o dimineață, în timp ce zburam către Lisabona pentru a conduce campania adunării anuale a producătorilor de vîrf din Companiile Nord-Americane, am realizat brusc că sînt cu doi ani mai bătrîn decît Hafid și că încă scriu și zbor în jurul lumii, dînd sfaturi și interviuri la radio și TV, fără a mai menționa că pot încă să dau o lovitură de 250 de yarzi la golf.

Dacă eu am continuat să muncesc cu folos, el de ce n-ar putea? Atunci am decis că vînzătorul cel mai vestit din lume trebuie să se întoarcă.

Indiferent dacă ești un prieten vechi al lui Hafid sau aceasta este prima ta întîlnire cu el, îți spun bun venit cu toată dragostea. Citește și bucură-te... și fie astfel încît cuvintele și ideile pe care le vei găsi aici să-ți ușureze povara și să-ți lumineze calea, așa cum cartea precedentă pare să o fi făcut pentru mulți.

Scottsdale, Arizona

CAPITOLUL 1

La marginile Damascului, într-un palat impunător din marmură lustruită, încadrat de gigantici pamieri, trăia un om aparte, al cărui nume era Hafid. Pe vremuri, vastul său imperiu comercial nu cunoștea margini, întinzîndu-se peste multe ținuturi, din Partia pînă la Roma și pînă în Bretania. Retras acum, el fusese aclamat pretutindeni drept cel mai vestit vînzător din lume. De cînd se retrăsese de bună voie din lumea comerțului, după 26 de ani de reușită nemaiîntîlnită în afaceri, inspiratoarea poveste a ridicării lui Hafid de la condiția unui sărman băiat de la cămile la înalta sa poziție de putere și bogăție se împrăștiase pretutindeni în lumea civilizată.

În acele vremuri de mare freamăt și prefacere, cînd aproape toate lumile civilizate se înclinau supuse Cezarului și armatelor sale, faima și reputația îl ridicaseră pe Hafid la înălțimea unei legende vii. Mai ales printre săracii și asupriții din Palestina, o regiune de la marginea de est a imperiului, Hafid din Damasc era slăvit în cîntece și stihuri, ca o pildă strălucită despre ceea ce stă în puterea cuiva să reușească în viață, în ciuda obstacolelor și a neajunsurilor.

Și totuși, pentru un om care își ridicase o astfel de monumentală moștenire și adunase o avere de mai multe milioane de talanți, cel mai vestit vînzător din lume era departe de a fi fericit în retragerea sa.

Așa cum făcuse în multe alte zile de-a lungul trecuților ani, Hafid apăru în spatele intrării de la palatul său cînd se crăpau zorile, călcînd cu atenție pe dalele de bazalt lustruit, umede de rouă și îndreptîndu-se cu hotărîre spre imensa și umbroasa curte. În depărtare, se auzi un cocoș singuratic, în timp ce primele raze de argint și de aur ale soarelui se împrăștiau peste deșertul din Est.

Hafid se opri lîngă fîntîna octogonală din mijlocul marii sale grădini și trase aer adînc, dînd din cap în semn de apreciere către învelișul gros de flori de iasomie de un galben pal cățărat pe zidul înalt de piatră care îi înconjura domeniul. Își strînse cureaua de piele în jurul mijlocului, își trase în jos tunica din pînză moale și continuă cu pas încet pînă cînd trecu pe sub arcada naturală din crengi de chiparos și ajunse în fața unei pietre de mormînt înalte pe care nu se găsea nici un ornament.

— Bună dimineața, preaiubita mea Lisha, murmură el, înaintînd și mîngîind cu blîndețe un boboc de trandafir care răsărea dintr-o tufă singuratică, înaltă, care veghea ușa grea din bronz a cavoului. Se retrase apoi pe banca din mahon sculptat din apropiere și se așeză privind la cripta care adăpostea rămășițele femeii iubite cu care își împărtășise viața, bătăliile și triumfurile.

Hafid simți pe umăr apăsarea unei mîini și auzi vocea familiară și răgușită a vechiului său contabil și tovarăș de încredere, Erasmus, chiar înainte de a-și deschide ochii:

— Iartă-mă, stăpîne...

— Bună dimineața, bătrîne prieten.

Erasmus zîmbi și arătă către soare, care era chiar deasupra capetelor lor:

— Dimineața a trecut deja, stăpîne. Bună ziua.

Hafid privi și scutură din cap:

— Altă primejdie a bătrîneții. Cel ce nu doarme niciodată noaptea se trezește întotdeauna înainte de ivirea zorilor, iar apoi moțăie ca un pisoi ziua întreagă. Nu e nici o logică în asta. Nici una.

Erasmus dădu din cap și își strînse mîinile la piept, așteptînd să audă încă o cuvîntare despre greutățile bătrîneții. Dar de data asta nu se întîmplă ca în fiecare dimineață, pentru că Hafid se ridică brusc în picioare și alergă cu pași mari către mormînt, pînă cînd mîinile sale atinseră piatra. Se întoarse apoi și cu o voce puternică exclamă:

— Am devenit o scuză jalnică pentru o ființă umană. Spune-mi, Erasmus, cît a trecut pînă acum de cînd am început această viață egoistă și izolată, dedicată doar sentimentelor de milă față de mine însumi?

Erasmus îl privi cu ochii larg deschiși și apoi replică:

— Marea ta schimbare a început odată cu plecarea dintre noi a Lishei și cu brusca ta decizie de a împărți toate emporiumurile și caravanele după înmormîntarea ei. Paisprezece ani s-au depănat de cînd tu ai hotărît să întorci lumii spatele.

Ochii lui Hafid se umeziră:

— Frate și aliat prețuit, cum ai putut să tolerezi comportarea mea jalnică atît de mult timp?

Bătrînul contabil privi în jos la mîinile sale:

— Am fost împreună aproape 40 de ani, iar iubirea mea pentru tine este nețărmurită. Te-am slujit în timpul înălțătoarelor clipe de succes și de fericire și te slujesc acum din toată inima, deși m-am necăjit pentru viața moartă pe care păreai să ți-o dorești. Nu puteai s-o readuci pe Lisha la viață și astfel ai încercat s-o întîlnești în acest mormînt. Îți amintești cînd m-ai instruit cu mulți ani în urmă să iau și să plantez o tufă de trandafiri roșii lîngă aceștia albi, după ce vei muri și te vei odihni aici?

— Da, răspunse Hafid, și să nu uităm rugămintea mea ca acest palat și depozitul să fie ale tale după moartea mea. O mică recompensă pentru nenumăratii ani de loialitate și prietenie și pentru tot ceea ce ai îndurat de la mine după ce am pierdut-o pe Lisha. Hafid se întinse, rupse bobocul de trandafir alb și se îndreptă din nou spre bancă, așezîndu-l cu grijă în brațele bătrînului său prieten.

– Mila de sine este cea mai grea dintre boli, Erasmus. Iar eu am fost atins de ea prea mult timp. M-am despărțit prostește pe mine însumi de toată omenirea din cauza marii mele mîhniri și m-am făcut pe mine însumi ermit în mausoleul în care tu și eu ne-am stabilit. Ajunge! E timpul schimbării.

— Dar n-au fost ani pierduți, stăpîne. Marile tale binefaceri către nenorocoșii soartei din Damasc...

Hafid îl întrerupse:

— Bani? Ce sacrificiu a fost acesta pentru mine? Orice om bogat își liniștește conștiința cu daruri în aur pentru cei săraci. Ei fac milostenii pentru ca lumea să vadă marea lor generozitate, care pentru ei nu înseamnă mai mult decît o mînă de bănuți. Nu, drag prieten, nu-mi lăuda caritatea. În schimb, ai simpatie pentru faptul că nu am dorit să împart mai mult cu mine însumi...

— Și totuși, protestă Erasmus, această izolare a adus și lucruri bune, sire. Oare nu ți-ai umplut biblioteca cu lucrările celor mai mari spirite ale lumii și nu ți-ai dedicat nenumărate ore pentru a le studia ideile și principiile?

Hafid dădu din cap:

— Am încercat tot ce se poate pentru a-mi ocupa lungile zile și nopți, dîndu-mi educația pe care nu am primit-o cînd eram tînăr, iar aceste eforturi mi-au deschis ochii către o lume minunată și plină de promisiuni pe care n-am avut timpul s-o apreciez cînd căutam aur și succes. Totuși, mi-am prelungit mîhnirea prea mult timp. Această lume mi-a dat tot ceea ce își poate dori un om. Este timpul să încep să-mi plătesc datoria, făcînd tot ceea ce pot pentru a contribui la construcția unei vieți mai bune pentru toți oamenii. Nu sînt încă pregătit pentru locul ultim de odihnă, iar trandafirul roșu pe care te-am instruit să-l plantezi aici după moartea mea, alături de cel alb, preferat de Lisha, trebuie să mai aștepte.

Lacrimi de bucurie curgeau acum pe obrajii brăzdați ai lui Erasmus, cînd Hafid continuă:

— Livius a scris istoria Romei la 75 de ani, iar Tiberius și-a condus imperiul pînă la aproape 80 de ani. În comparație cu ei, eu sînt doar un copil... un copil sănătos de 60 de ani! Plămînii mei sînt curați, carnea mea e tare, vederea mea e excelentă, inima mea e puternică, iar mintea mi-e la fel de vioaie ca la 20 de ani. Cred că sînt pregătit pentru o a doua viață...!

— Acesta este un miracol atît de mare! strigă Erasmus privind către ceruri. După ani de suferință tăcută și de mîhnire, trecînd peste toate, rugăciunile mele au fost în sfîrșit ascultate. Spune-mi, sire, ce a dus la această surprinzătoare revenire la viață a celui ce a fost atît de iubit și de respectat de oameni?

Hafid zîmbi:

— Lisha.

— Lisha?

— Îți amintești că, de-a lungul anilor, tot ceea ce visa Lisha se întîmpla în cele din urmă?

Ersmus aprobă:

— Informațiile pe care mi le dădea ea după ce se trezea ne-au prevenit de multe ori să nu intrăm în afaceri care ne-ar fi adus mult nenoroc.

Hafid arătă către băncuță:

— În această dimineață, cum moțăiam aici, am visat-o pe Lisha. Ea mă ținea de mînă și mă conducea pe străzile Damascului, arătîndu-mi cîți din mulțime păreau înfometați, bolnavi, răniți, pierduți, săraci sau nefericiți. Am auzit vocea ei blîndă spunîndu-mi că nu mai pot să-i ignor pe acești oameni. Mi-a amintit că pretutindeni în lume sînt legiuni ca aceștia, care n-au unde să se ducă, și că nu trebuie să închid ochii la starea de plîns în care se află, săpînd o gaură în pămînt și ascunzîndu-mă ca un vierme.

— Lisha nu știa să-ți vorbească astfel, sire.

— Te corectez, Erasmus. Ea nu avea de ce să-mi vorbească astfel în zilele de demult. Dar așteaptă, mai e mult din visul meu. Ea mi-a spus că viața mea e gata să înceapă din nou și m-a avertizat că zilele mele de recluziune s-au terminat, pentru că un străin va veni la ușa mea chiar în această zi și nu trebuie să îl întorc din drum, așa cum am făcut-o de multe ori în trecut. Acest străin, mi-a spus Lisha, mă va înzestra cu o cheie care să-mi descuie viitorul, un viitor care va afecta multe vieți. Erasmus, de ce ești așa de palid, ce s-a întîmplat?

— Te rog, iertare, sire. Dar în marea mea bucurie pentru această surprinzătoare transformare a ta am neglijat să te anunț că un vizitator așteaptă în bibliotecă plăcerea de a te întîlni.

— Un prieten?

— Un străin, cel puțin pentru mine. A spus că numele său este Galenus, că este din Ierusalim și că are o propunere de afaceri pentru tine.

— De ce nu a fost trimis înapoi, așa cum ai făcut cu toți vizitatorii, după cum ți-am poruncit eu de atît de mulți ani?

— Omul acesta are ceva special, sire, și n-am putut să iau eu însumi hotărîrea de a-i cere să plece.

— Nu știa că zilele cînd ascultam propuneri de afaceri sînt demult trecute?

Erasmus zîmbi și își înclină mucalit capul:

— Nu știa. Nu știa nici că prezența lui fusese deja anunțată într-un vis. Tot mai vrei să-l trimit să-și vadă de drum?

Rîsul lui Hafid se auzi în toată curtea pentru prima oară după mai mult de un deceniu, iar cei doi prieteni se îmbrățișară și porniră împreună către palat.

— Să ne grăbim, Erasmus. Nimeni nu trebuie să lase un vis să aștepte.

CAPITOLUL 2

Străinul stătea aproape de bazinul cu pești din mijlocul vastei biblioteci, privind lung, cu un respect amestecat cu teamă și uimire, la miile de papirusuri îngrijit aranjate în rafturi din lemn de nuc ce se întindeau de la podeaua din marmură neagră pînă la tavanul înalt acoperit cu un mozaic din faianță albastră și aur.

Galenus era scund, iar părul său alb tăiat scurt producea un puternic contrast cu trăsăturile sale întunecate. În ciuda staturii mici, acest om, ce părea obișnuit să ceară și să primească respect, degaja o anume autoritate. După ce îl prezentă pe vizitator stăpînului său, Eramus făcu un pas în spate.

— Sînt foarte onorat să-l întîlnesc, în sfîrșit, pe cel mai vestit vînzător din lume, spuse Galenus, făcînd o plecăciune. Și sînt copleșit de această încăpere. Ce colecție magnifică! Chiar și împăratul Claudius ar păli de invidie.

Hafid aprobă cu mîndrie:

— Da, aici pot să-i consult pe Horațiu, Virgilius, Catullus și Lucretius și zeci de alți autori care au fost binecuvîntați cu clarviziune și înțelepciune. Și pe peretele de la sud se găsește probabil singura colecție completă a lucrărilor lui Varro, 620 de volume cu cele 74 de cărți ale sale. Oricum, mă îndoiesc că ai venit să discutăm despre colecția mea și te rog să mă ierți că te-am făcut să mă aștepți atît de mult. Hai să ne așezăm aici, spuse el, arătînd către un divan al cărui spătar era placat cu carapace de broască țestoasă și pietre prețioase.

Prinzînd aluzia din tonul aspru al lui Hafid, Galenus ajunse cu grabă la scopul vizitei sale:

— Sire, mi s-a dat de înțeles că datorită faptului că ai condus odată un imens imperiu comercial, ai abilitatea de a vorbi

cu elocință pe limba evreilor, a grecilor și a romanilor. Este corect acest lucru?

Hafid se încruntă și privi în direcția lui Erasmus, care ridică din umeri și se uită în altă parte.

— Mă îndoiesc că e prea multă elocință în cuvintele mele, răspunse el, dar m-am pregătit să pot măcar comunica în toate cele trei limbi.

Galenus se aplecă spre gazda lui:

— Mult onorate negustor, intrăm într-o epocă în care setea oamenilor pentru cunoaștere pare să nu cunoască margini. Are loc o revoluție a minții și a spiritului dusă de omul simplu, care nu mai e mulțumit să rămînă un om comun. El caută îndrumare, sfătuire și învățătură despre cum își poate spori norocul în viață printr-o mai înțeleaptă folosire a talentelor cu care a fost înzestrat de la naștere. Pentru a satisface această migrare în masă în lumea îmbunătățirii de sine, mii de învățători și oratori călătoresc acum din oraș în oraș, împărtășindu-și cunoașterea și experiența despre orice subiect posibil... de la astrologie la agricultură, de la investiții la medicină, ținînd cuvîntări unui auditoriu imens, format din oameni școliți și neșcoliți, pe dealuri, în piețe publice, forumuri, teatre și chiar temple.

Galenus făcu o pauză, așteptînd un răspuns de la gazda lui, dar cînd văzu că Hafid rămase tăcut, continuă:

— Bineînțeles, printre legiunile de oratori sînt și șarlatani cu limbi de argint care împrăștie informații inutile și al căror mesaj este de mică valoare în comparație cu mulțimea de bani pe care o cer. Pe de altă parte, sînt mulți maeștri puternici ai oratoriei, în tradiția romanilor Cato și Cicero, care au dus o viață plină de străduințe și de observații, iar publicul lor a plecat de la ei cu învățături valoroase și tehnici menite să îmbunătățească orice viață. Mulți dintre cei ce călătoresc și-au format mari ucenici și au cîștigat averi imense de la tribună.

Hafid își ridică mîna cu un zîmbet răbdător pe buze:

— Am cunoștință, sire, de acești maeștri în arta retoricii. Cu excepția cîtorva, care aduc necazuri, eu le aplaud eforturile de a construi o lume mai bună pentru toți. Dar ce au a face toate acestea cu mine?

— Mărite vînzător, spuse Galenus, sînt un experimentat organizator de expoziții, jocuri și alte manifestări care distrează poporul. În ultimii 20 de ani, am plănuit și am pus în scenă dezbateri, conferințe, concerte, competiții cu premii, lupte în arenă și nenumărate întreceri de alergări sau de care. Mi-am prezentat spectacolele în Atena, Ierusalim, Alexandria, Roma și în alte sute de cetăți și orașe mai mici din toată lumea civilizată.

— Asta e, într-adevăr, interesant, Galenus, și sînt într-adevăr impresionat. Dar de ce te afli aici?

În vocea vizitatorului se simți o ușoară tremurare:

— Sire, aș vrea să îl prezint pe cel mai vestit vînzător din lume în mai multe turnee de discursuri. Sînt sigur că avînd o asemenea pregătire, trebuie să ai un mesaj de speranță și succes ce ar putea schimba multe vieți, iar după ce am auzit puternica ta voce, știu că ai putea să-l transmiți cu multă autoritate. Pentru că reputația ta va garanta un public imens pretutindeni, vreau să te așez la tribunele și pe scenele lumii acesteia, astfel încît să ai ocazia să-i instruiești și să-i inspiri pe bărbații și pe femeile obișnuite în tehnicile necesare pentru ca măcar cîteva dintre visurile lor să se împlinească. Lumea dorește cu ardoare îndrumarea ta competentă.

Lui Galenus îi trebuiră cîteva minute să-și revină din șocul produs de acceptarea instantanee a propunerii lui de către Hafid. După prînzul în timpul căruia Hafid îi povesti straniul său vis din acea dimineață și prevestirea pe care o făcuse Lisha, cei doi își continuară discuția la marea masă din lemn de tek din bibliotecă, în timp ce Erasmus lua multe notițe.

— Primul nostru tur, explică Galenus, va fi unul scurt, dar va fi o experiență importantă pentru tine, pentru că vei lucra la finisarea cuvîntării și vei dobîndi cîteva dintre lucrurile fundamentale pe care trebuie să le aibă un orator, practicînd mai întîi în fața unui auditoriu restrîns. Voi fi atent la primele tale discursuri și voi face orice sugestie voi crede că ar putea îmbunătăți felul în care îți transmiți mesajul. Faptul că vei lucra în orașe și sate apropiate îți va servi, de asemenea, ca o perioadă de probă, iar primele cinci sau șase conferințe vor fi de ajuns ca să te ajute să te decizi dacă vrei sau nu să continui în capitalele lumii, unde publicul va fi cu miile în loc de sute.

— Ești plin de atenții, zîmbi Hafid. Dacă mă voi face de rîs, este mai bine ca doar cîțiva să fie martori la eșecul meu.

Galenus rîse:

— Nu cred că se va întîmpla asta. Cu permisiunea ta, voi pleca de dimineață și voi începe să fac toate aranjamentele necesare pentru aparițiile tale în patru sau cinci locuri depărtate unul de altul la nu mai mult de o jumătate de zi de mers. Mă voi întoarce apoi și te voi însoți de-a lungul întregului tur. Pot oare să presupun că omul ale cărui caravane au acoperit lumea mai are încă în grajdurile sale o caleașcă zdravănă și închisă, îndeajuns de mare pentru a ne transporta pe noi și bagajele noastre cu un anume confort?

— Am vehicolul meu favorit, care s-ar putea să aibă nevoie de ceva reparații, după ce a stat atîția ani nefolosit. Bineînțeles, ne va însoți Erasmus. Această caleașcă este îndeajuns de mare pentru a dormi în ea și e trasă de patru cai. Am cîțiva cai suri arabi, care ar putea să iasă din repaos, ca și stăpînul lor. Caleașca a fost un dar de la guvernatorul Iudeii, Ponțiu Pilat, acum mai bine de 15 ani, cînd i-am lăsat la un preț bun 200 de armăsari pentru armata sa staționată în Cezareea.

— Excelent. În fiecare oraș voi închiria cel mai potrivit forum pentru conferința ta, fie că va fi un teatru, un gimnaziu, o arenă sau o școală, și îi voi recruta pe toți aceia din partea locului de care e nevoie pentru cea mai bună pomovare a apariției tale în public.

Erasmus își sfîrși lunga tăcere în cele din urmă:

— Galenus, ai vorbit despre marea bogăție pe care au strîns-o unii dintre oratorii călători și am așteptat cu răbdare să ne descrii planurile financiare pentru această aventură.

— Bineînțeles. Toate cheltuielile în ceea ce privește mîncarea, găzduirea, chiria pentru locul de desfășurare a conferinței, grajdul și plățile acordate în orice oraș celor care vor face cunoscut programul nostru sînt scăzute din totalul banilor colectați de la public. Apoi, îmi voi reține 25% din ceea ce rămîne ca plată a mea, iar restul îi va reveni lui Hafid. Acesta este procentajul standard cerut de cei mai respectați din profesia noastră.

— Pare foarte corect și echitabil, spuse Hafid. Îndreaptă toate veniturile mele către Erasmus. El este cel ce mi-a păzit

punga timp de mulți ani și nu văd nici un motiv să-mi schimb obiceiurile acum. Mai tîrziu, vom hotărî care vor fi binefacerile ce vor beneficia de acești bani.

— Voi fi plecat timp de cel puțin două săptămîni pentru a-ți pregăti itinerarul, spuse Galenus. Cît timp sînt eu plecat, ai vreme să-ți pregătești conferințele și să-ți exersezi felul în care le vei transmite. De fapt, marii oratori pe care i-am întîlnit mi-au spus că ei se pregătesc totdeauna... că fiecare conferință a lor este un exercițiu pentru următoarea... și că vorbele pe care le folosesc se schimbă totdeauna astfel încît să se potrivească cu audiența, cu stările importante ale momentului și chiar și cu vremea de afară.

Hafid scria acum ceva pe o mică bucată de pergament.

— În ceea ce privește durata, Galenus, cam cît de mare trebuie să fie o conferință?

— Nu există o mărime prescrisă. Am auzit de un faimos filosof ce era cunoscut pentru că vorbea timp de patru sau mai multe ore fără a spune prea multe și totuși, îmi amintesc, acum mulți ani, am auzit un tînăr predicator pe un munte lîngă Ierusalim care impresiona fiecare ascultător prezent cu puterea și iubirea pe care o arăta în discursul său, ce n-a ținut mai mult de o jumătate de oră. Îți sugerez să-ți scrii un discurs pe care să-l poți rosti într-o oră, iar apoi să-l memorezi îndeajuns pentru ca rostirea lui să pară naturală, fără să fie nevoie să citești ceva din el. Peste o oră, chiar și cel mai loial ascultător va începe să simtă o stînjeneală puternică la spate.

Erasmus se uită semnificativ la stăpînul său:

— Ai cumva vreo idee, la această oră tîrzie, despre subiectul conferințelor tale către popor?

Hafid se ridică și începu să păşească pe pardoseala din ceramică ca și cum ar fi început deja să exerseze.

— M-am gîndit deseori la acele întîlniri din anii de mult trecuți, cînd toți administratorii noștri se adunau chiar aici, în această încăpere, să revadă, împreună cu mine, rezultatele din anul precedent și scopurile viitoare. Totdeauna le-am vorbit nu despre calitatea mărfii sau despre volumul de vînzări realizat, ci, mai degrabă, despre viziunea fiecărei persoane asupra viitorului și despre cît control este posibil să exercite în timpul

anului pentru a ajunge la o folosire mai bună a talentului și a potențialului său. Am vorbit deseori despre schimbare și despre cît este ea de dureroasă, dar și de necesară, amintindu-le oamenilor mei că noi creștem întotdeauna, indiferent de vîrstă, spre deosebire de crinii de pe cîmp care înfloresc, se usucă și cad sau se scutură. Și le aminteam totdeauna despre minunile pe care le pot realiza învățînd să stea de pază zi și noapte împotriva celui mai rău inamic pe care l-ar putea avea... ei înșiși. E de ajuns să meargă cineva pe orice stradă din Damasc sau din orice altă cetate, astăzi, pentru a vedea cît de mulți și-au pierdut calea. Lisha, binecuvîntat fie-i sufletul, mi s-a arătat în vis în dimineața aceasta. Și știu din propriile mele observații ca aceasta nu e o lume fericită. Sînt zece lacrimi pentru un zîmbet. Uneori este greșit, foarte greșit. Dumnezeu ne pune la îndemînă toate uneltele necesare pentru a ne atinge scopurile, dar ne-am pierdut planurile și schițele, și nu mai construim altceva decît case ale durerii. Poate că, în felul meu modest, pot să-l ajut pe Dumnezeu... aruncînd cîteva firimituri de pîine pentru a marca drumul pentru cei ce caută îndurare, așa cum și calea mea a fost călăuzită acum multă vreme de altcineva.

CAPITOLUL 9

Și așa s-a întîmplat că la o vîrstă la care alții sînt mulțumiți să stea la umbră și să depene amintiri, cel mai vestit vînzător al lumii a început o nouă carieră.

Primul său discurs a fost prezentat într-o sală mucegăită de la periferia orașului Cezareea Philippi, în fața unei audiențe care nu număra mai mult de 100 de oameni. Mai tîrziu, după cină, în apropiere de locul în care era oprită caravana, Hafid împreună cu cei doi însoțitori trecură în revistă seara respectivă.

— Mesajul tău, spuse Galenus, a fost puternic și simplu în același timp și sînt sigur că multe dintre principiile succesului pe care le-ai prezentat au fost de mare preț pentru fiecare auditor, indiferent de condiția lui sau a ei și, bineînțeles, nimeni, de la nici o tribună, nu poate vorbi de pe poziția ta, pentru că nici un om în viață nu a dobîndit succesul tău! Inima mea e tulburată dinainte cînd mă gîndesc la aparițiile tale viitoare în lumea marilor cetăți ca Roma și Ierusalim. Va trebui ca tu să vorbești mai multe seri, nu contează cît de mari vor fi forumurile, înainte de a satisface imensele mulțimi care se vor aduna pentru a învăța de la maestru. Ce gînd plăcut!

Hafid își împinse farfuria din față fără să zîmbească și spuse:

— Cu blîndețe îți refuz complimentele, Galenus, pînă cînd îmi voi cîștiga spectatorii cu adevărat. De acum înainte să-mi spui doar cum să cresc slaba mea performanță din această seară.

— Aceasta a fost doar prima reprezentație, Hafid, și nu trebuie să fii atît de dur cu tine însuți. Arta oratoriei nu e ușor de dobîndit. În seara asta mi-am dat seama că ai uitat de cîteva puncte pe care plănuiseși să le spui în discursul tău, dar ai

continuat atît de calm, încît mă îndoiesc că a existat cineva în încăpere care să fi sesizat eroarea. Probabil ai putea să te gîndești cum să-ți folosești mai mult mișcarea corpului în timp ce vorbești. Din cînd în cînd, mergi mai aproape de auditori, fă o pauză, întoarce-te apoi și depărtează-te de ei fără să spui nimic. Amintește-ți că un bun vorbitor este înainte de toate un bun actor. Gesticulează cu brațele de cîte ori dorești să accentuezi ceva și, de asemenea, crește-ți sau scade-ți vocea. Cel mai important este să te căznești să privești în ochii a cît mai mulți dintre spectatori, la fiecare persoană pe rînd, ca și cum ați purta o conversație privată, în ciuda distanței dintre voi.

Hafid își scutură cu tristețe capul:

— Am multe de învățat.

Galenus îl bătu ușor pe braț:

— Răbdare, prietene, răbdare. Știu că n-ai devenit cel mai vestit vînzător din lume într-o zi. De-a lungul anilor, am avut de-a face cu sute de vorbitori; și trebuie să spun că am fost uimit în această seară de echilibrul și de autocontrolul tău. Dar privind înapoi, n-ar trebui să fiu surprins. După toate provocările pe care le-ai întîlnit și le-ai depășit în timpul vieții tale, seara asta a fost o problemă mică pentru tine.

— Dimpotrivă, îl fixă cu privirea Hafid. Nu sînt sigur că mesajul meu a avut vreo valoare pentru acei oameni. Nu au părut mișcați de cuvintele mele și au fost puține aplauze la sfîrșit.

— Vor veni, sire, îl asigură Erasmus, vor veni.

Dar n-au venit. Nici în Betsaida, nici în Ghorazin, nici în Capernaum, Hafid n-a fost în stare să-și aprindă auditorii. Ultima apariție programată din primul său tur era pe dealul de lîngă Nazaret. Și pentru că acesta se afla la răscrucea drumurilor militare și comerciale, Galenus și ajutoarele sale au adunat un public de aproape 300 de oameni în sala de mese a singurului han din oraș.

În anii ce au urmat, Hafid recunoștea mereu că decizia sa de a vorbi la Nazaret a avut o mare influență asupra timpului ce-i mai rămăsese din viață. După regretabila seară din Capernaum, cînd aproape eșuase în fața auditoriului format din pescari și negustori, aproape că-și anulase ultima oprire programată pentru a se întoarce la Damasc. Dar obiceiul său

de a nu renunța niciodată la nimic din ceea ce începea și imposibilitatea lui de a pronunța cuvintele „mă dau bătut" l-au împins către Nazaret.

Deși rostirea lui Hafid se îmbunătățise cu fiecare apariție în public, discursul de la Nazaret, prin sine, n-a fost memorabil. În al doilea rînd de bănci, ascultînd atent fiecare cuvînt, se afla bătrînul și respectatul său prieten Sergius Paulus, mult timp guvernatorul roman al insulei Ciprului, care a zîmbit și a dat din cap încurajator de-a lungul discursului și s-a ridicat în picioare, aplaudînd zgomotos imediat ce Hafid și-a rostit frazele de încheiere.

După ce Hafid a răspuns la întrebările de la final ale spectatorilor săi, cei doi prieteni urcară scara hanului braț la braț, urmați de Galenus și Erasmus. Sergius a aprins lampa cu ulei în încăperea întunecoasă, înainte de a-și pofti musafirii să intre.

— Nu e chiar comparabil cu vreuna dintre încăperile din palatul meu din Paphos, zîmbi el în timp ce-l îmbrățișa din nou pe Hafid, însă doar faptul de a te vedea pe tine, vestite vînzător, și pe tovarășul tău de încredere, Erasmus, este pentru mine un lux suficient. Cît timp a trecut? întrebă el, în timp ce turna vin dintr-un burduf mare de piele în patru pocale.

— Aproape 20 de ani, guvernatorule, dar n-ai îmbătrînit nici măcar cu o zi.

— Ha, ha, ha, chiar și cel mai vestit vînzător deformează adevărul, replică Sergius. Și în timp ce ei își sorbeau vinul, Erasmus îi povesti lui Galenus despre anii mulți, fericiți, prosperi de comerț între caravanele lui Hafid și oamenii din Cipru.

În cele din urmă, Hafid îi puse lui Sergius întrebarea ce-i venise în minte de cînd îl zărise printre spectatori: ce căuta stimatul guvernator al insulei Ciprului atît de departe de teritoriul său, într-un sat atît de mic și de oropsit ca Nazaretul?

— Într-un fel, Hafid, ai de ce să mă acuzi că mă găsesc aici. Numele de Saul sau de Pavel din Tars înseamnă ceva pentru tine?

— Bineînțeles. Un predicator mic de stat, dar cu o voce mare. El încerca să vîndă poporului o nouă religie, bazată pe învățăturile unui om numit Isus, care a fost crucificat de Ponțiu Pilat pentru revoltă împotriva Romei. L-am întîlnit pe Pavel

cînd toată lumea era împotriva lui, iar viața-i era în primejdie. A venit la mine, susținînd că în timp ce se ruga într-un templu evreiesc din Ierusalim a auzit o voce. Aceasta i-a spus că dacă vrea să-și facă cunoscută și altora credința, trebuie să învețe cum s-o facă de la cel mai vestit vînzător din lume.

— Și ai fost de acord să-l ajuți?

— Da.

Sergius dădu din cap și zîmbi:

— Trebuie să-i fi dat o pregătire excelentă. Pavel a îndrăznit să vină în Cipru și să-mi ceară o audiență în virtutea prieteniei lui cu tine. Două zile mai tîrziu, m-a convertit la credința lui. De atunci, am devenit un învățăcel al lui Isus.

— Tu? Un roman?

— Da. Poate sînt primul dintre toți cei pe care-i cunosc. Nu a încercat micul om să te convertească după ce i-ai dat sfaturi atît de valoroase despre cum poți să îți vinzi ideile la fel de ușor ca și mărfurile?

— Nu. A plecat în aceeași noapte și nu l-am mai văzut de atunci, deși mi-a scris deseori de-a lungul anilor. Dar tot nu mi-ai explicat, Sergius, de ce te afli în acest loc părăsit de Dumnezeu.

Guvernatorul rîse:

— Părăsit de Dumnezeu? Nu prea e cazul. Am decis în cele din urmă că deoarece clepsidra vieții mele e aproape goală, ar fi nimerit să merg pe jos pînă la Isus, aici, în Palestina, înainte de a muri. Am lăsat guvernarea Ciprului pe mîini vrednice și am plecat pentru trei luni, pentru a vedea ceva din lumea în care Isus a trăit și a influențat atîtea vieți.

— Dar ce semnificație are Nazaretul?

— Isus și-a petrecut tinerețea și s-a maturizat aici, ajutîndu-l pe tatăl său într-o mică tîmplărie...

— Dar el nu s-a născut aici, îl întrerupse Hafid.

Segius păli:

— De unde știi, dacă nu ești unul dintre ucenici?

— Pentru că am fost cu micul Isus imediat după ce s-a născut, într-un grajd din Betleem.

Șocat de ceea ce auzise, Sergius și-a dus amîndouă mîinile la gură și a așteptat ca Hafid să continuie.

— Eram un băiat de la cămile la marea caravană a lui Pathros și am petrecut trei zile grele în Betleem, încercînd să

vînd o mantie roșie, arătoasă, pe care Pathros mă provocase s-o vînd pentru a dovedi că pot fi avansat de la băiat la cămile la vînzător.

În seara celei de-a treia zile, după ce eșuasem de sute de ori în încercarea de a vinde veșmîntul, am mîncat niște pîine într-un han și apoi m-am dus în spatele clădirii, într-o grotă, unde era priponit animalul meu. Din cauza înghețului, am decis să dorm în fîn, lîngă dragul meu măgar, decît să hoinăresc pe dealuri. După o noapte de odihnă, aș fi fost pregătit a doua zi dimineață să fac efortul suprem de a vinde mantia și eram sigur că în final am să reușesc. Dar cînd am intrat în grajd, am dat de un bărbat tînăr și de o femeie stînd aproape de o candelă; la picioarele lor era vasul ce folosește de obicei pentru hrănit catîrii. În vas, pe niște paie, dormea un copil și am văzut că pruncul era prea puțin apărat de frig în hainele zdrențuite ale mamei și ale tatălui care îl acopereau.

— Și ce-ai făcut?

Hafid își împreună mîinile și inspiră adînc:

— M-am frămîntat cîteva clipe, imaginîndu-mi toate urmările teribile ale întoarcerii mele la caravană fără mantie sau fără banii din vînzarea ei. În cele din urmă, am luat-o din spatele animalului meu și l-am învelit cu grijă în ea pe prunc după ce am întins veșmintele ponosite mamei și tatălui, care erau surprinși de acest gest. Știi, Sergius, au trecut aproape 50 de ani și încă o pot vedea pe acea frumoasă tînără mamă care, lăcrimînd de recunoștință, s-a apropiat și mi-a sărutat obrazul.

Hafid se ridică și începu să măsoare odaia în lung și în lat cu mîinile la spate, vreme în care cei trei auditori ai săi ascultau cu atenție.

— M-am întors călare la caravană, ca un copil speriat. Eșuasem în misiunea mea și eram sigur că voi curăța bălegar de cămile pentru tot restul vieții. Fiind cu capul plecat din cauza înfrîngerii, mi-a scăpat faptul că o stea luminoasă mă urmase tot drumul de la Betleem pînă la locul în care se oprise caravana; dar Pathros, stăpînul meu, a observat-o. Mă așteptă, în ciuda orelor tîrzii, la capătul șirului de corturi, arătînd cu mîna spre cerul strălucitor și întrebîndu-mă la ce minune luasem parte, iar eu i-am spus că la nici una. Oricum, el a văzut în luminoasa stea un semn special de la Dumnezeu

și mi-a trecut mie cele 10 pergamente ale succesului, pe care le-am folosit de-a lungul zilelor mele pentru a dobîndi în această viață mai multe lucruri bune decît ar merita oricine. După aceea, Pathros mi-a poruncit să nu împart cu nimeni pergamentele, pînă într-o zi, spunea el, cînd voi primi un semn anume de la cineva, care va următorul deținător, chiar dacă s-ar fi putut ca acea persoană să nu își dea seama că-mi va da un semn.

Sergîus zîmbi:

— Iar persoana care a primit în cele din urmă pergamentele de la tine a fost Pavel.

— Așa a fost. S-a întîmplat la trei ani după ce-mi dezmembrasem imperiul comercial. Pînă atunci, fusesem aproape disperat că n-am să le mai dau vreodată cuiva.

— Cum ai știut că Pavel este cel ce va primi pergamentele? Care a fost semnul anume?

— În traista lui era o mantie roșie arătoasă, despre care mi-a spus că fusese preferată de Isus și că o purtase de-a lungul vieții sale. Pe ea erau urme de sînge întunecate de la loviturile de bici pe care Isus le-a îndurat înainte de a fi crucificat. Spre uluirea mea, lîngă tivul mantiei, am găsit marca binecunoscută mie a breslei care făcuse acele răspîndite mantii pentru Pathros și, de asemenea, am găsit marca lui Pathros, un cerc înăuntrul unui pătrat. Încă nesigur de ceea ce țineam în mîini, l-am întrebat pe Pavel dacă știa ceva despre împrejurările nașterii lui Isus, iar el mi-a povestit atunci că acesta se născuse într-un grajd din Betleem și că deasupra grajdului strălucise cea mai luminoasă stea văzută vreodată de un om. Apoi mi-am dat seama că mantia pe care o avea Pavel era aceea cu care învelisem micul trup al lui Isus în acea noapte fatidică. Acesta era semnul de care aveam nevoie. Erasmus, care fusese prezent la întîlnirea mea cu Pavel, s-a dus în turnul palatului meu, unde fuseseră ținute, pentru siguranță, pergamentele succesului, pe care i le-am încredințat lui Pavel cu toată dragostea noastră.

— Înțelepciunea acestor pergamente trebuie să fie foarte puternică, spuse Sergius. Slujbașii mei mi-au raportat că Pavel a avut mare succes, reușind convertiri în orașe ca Pisidia, Lycaonia, Perga, Antiohia, Iconium, Lystra și nenumărate altele.

— Nu sînt surprins, replică Hafid.

Sergius își bău vinul din pocal și întrebă:

— Unde va fi următoarea ta apariție în public?

— Nu mai e nici una programată pînă acum. Noi trei ne vom întoarce mîine la Damasc și după cîteva zile ne vom întîlni și vom încerca să evaluăm întreaga experiență a acestor discursuri înainte de a ne decide dacă pot avea un viitor la tribună, pentru a încerca să influențez viețile oamenilor în bine.

— Ai fi dispus să rămîi în Nazaret încă o zi, dacă ți-aș da un motiv îndeajuns de puternic?

Hafid studie trăsăturile feței prietenului său pentru cîteva clipe, după care dădu din cap în semn de aprobare.

Bătrînul guvernator apucă amîndouă mîinile lui Hafid și spuse:

— Vestite vînzător, de dimineață o vei întîlni încă o dată pe femeia care a sărutat obrazul tînărului băiat de la cămile în acel grajd, cu atîția ani în urmă.

CAPITOLUL 4

Cei doi prieteni se întîlniră în următoarea dimineață la singura fîntînă din Nazaret, aflată într-un spațiu deschis de la marginea drumului principal, lîngă centrul orașului. Atmosfera era plină de praf, de strigăte răgușite, de tînguiri și rîsete, iar femei și copii așezați la o coadă lungă așteptau la rînd să-și umple vasele și urcioarele din jgheab.

Hafid privi cu mare interes cum o uriașă caravană comercială se opri lîngă bazinul de apă și cum mai mulți băieți de la cămile umpleau și reumpleau largile uluce din piatră de mai multe ori înainte ca animalele să-și potolească setea.

Sergius își înghionti prietenul:

— Făceai la fel cînd munceai la caravana lui Pathros?

— Aceasta era una dintre cele mai plăcute îndatoriri.

Hafid zîmbi privind la animalele rău mirositoare ce se mișcau greoi pe pavajul străzii înguste.

Cei doi bărbați așteptară răbdători pînă cînd se făcu loc la bazinul de piatră, își făcură mîinile căuș și băură din apa rece.

— Isus și mama sa veneau aici zilnic, spuse Sergius cu venerație.

Hafid zîmbi cu simpatie văzînd felul pios în care bătrînul său prieten trata o fîntînă publică obișnuită și murdară, din care se împărtășeau atît oamenii cît și animalele.

— Și el mergea pe acest pavaj și respira acest aer și se juca pe aceste cîmpuri, replică el în glumă, dar Segius nu-i întoarse zîmbetul.

— Da, spuse încet guvernatorul. El și-a petrecut aproape 30 de ani din viață lucrînd în atelierul tatălui său cu ferăstrăul, ciocanul și rindeaua. Am cumpărat deja de la săteni niște mobilă despre care mi s-a spus că a fost lucrată de mîinile sale.

Cînd mă voi întoarce în Cipru, voi avea în palat o cameră anume pregătită pentru ea.

Ajunseseră deja în cîmp deschis, cînd Sergius se opri în cele din urmă și arătă către o casă mică tăiată în calcar și aproape acoperită de doi rodii.

— Aici a trăit Isus aproape toată viața. Magazinul său de tîmplărie nu era altceva decît o cameră mică din spate.

— Poate că n-ar trebui să o deranjăm pe bătrîna femeie, spuse Hafid, în timp ce Sergius îl grăbea de-a lungul drumului printre buruieni, pînă cînd ajunseră în fața unei uși care avea mare nevoie de vopsea.

Guvernatorul se sprijini de brațul lui Hafid:

— Va fi totul bine. De-a lungul ultimei săptămîni, eu și Maria ne-am vizitat de multe ori și am devenit buni prieteni. Dis-de-dimineață am înștiințat-o că te voi aduce astăzi aici.

Hafid inspiră adînc:

— I-ai amintit de întîlnirea noastră de demult, din grajdul din Betleem?

— O, nu. Asta mi-ar strica surpriza. Doar i-am trimis de veste că voi veni cu un vechi prieten. Prezența ta n-o va supăra. Mi-a spus ca s-a obișnuit cu străinii; mulți dintre ei vor s-o vadă și să vorbească cu mama lui Isus.

— Locuiește singură?

— Da. E văduvă de mulți ani și toți copiii ei sînt morți sau trăiesc în altă parte. Fiul ei Iacob o vizitează deseori, cu toate că zilele-i sînt pline acum, pentru că este capul noii Biserici din Ierusalim.

Sergius ciocăni doar de două ori, după care ușa se deschise fără zgomot din bătrînele sale balamale din piele.

— Pace ție, prea iubită doamnă, spuse Sergius, în timp ce cu blîndețe apucă mîna întinsă a femeii în vîrstă și o atinse ușor cu buzele.

— Și ție, Sergius, spuse ea, zîmbind cu căldură către Hafid, cînd acesta îi fu prezentat.

Le servi lapte de capră în niște pocale înalte și brînză, după care așeză o tavă mare cu rodii și curmale la îndemîna lor, în timp ce vorbiră despre multe lucruri privind spre sat.

Hafid era fermecat de ochii largi și măslinii ai Mariei și de părul ei negru precum cărbunele, deși era sigur că este cel

puțin cu zece ani mai în vîrstă decît el. Chiar și vocea îi dezmințea vîrsta.

— Ai ținut un discurs aseară la han? întrebă ea, în timp ce înclină capul spre Hafid.

— Da, dar mă tem că n-am avut prea mult succes.

— De unde știi?

— Spectatorii au reacționat destul de slab. Dacă Sergius n-ar fi pornit aplauzele, mă îndoiesc că ar fi fost vreunele.

Maria zîmbi abia perceptibil:

— Cel puțin nu ți-au amenințat viața. Isus a vorbit doar o dată aici în Nazaret, în sinagogă, cînd încerca să decidă cum va decurge viața sa după cele 40 de zile petrecute în deșert. Cuvintele lui din dimineața de sabat i-au înfuriat atît de tare pe oameni, încît l-au prins și l-au urcat pe cea mai înaltă stîncă, dar, înainte să-l poată arunca jos pe pietre, a scăpat.

— Asta n-am știut, exclamă Sergius. Erau aceeași oameni cu care a crescut, cu care s-a jucat și a mers la școală?

— Aceiași, spuse Maria. Mulți n-au putut înțelege cum prietenul și vecinul lor tîmplarul a început să vorbească dintr-o dată, de parcă ar fi avut o autoritate anume de la Dumnezeu. Pentru ei, aceasta era blasfemie, pentru care legea prevede pedeapsa cu moartea.

— Și acesta a fost primul lui discurs cu public?

— Da... și am fost aproape convinsă în acea dimineață că va fi ultimul.

Sergius se întoarse către Hafid:

— Aceste istorii trebuie păstrate, dar nimeni, după știința mea, nu le-a scris încă. Ce trist!

Guvernatorul își îndreptă atenția către Maria, iar Hafid privi fermecat cum unul dintre cei mai puternici demnitari ai Imperiului roman se adresează bătrînei femei cu o tandrețe și un respect cărora Hafid nu le fusese martor vreodată în ceea ce-l privește pe Sergius.

— Cum s-a descurcat Isus cu acea primire și tratament înfricoșătoare?

— Și le-a scos din minte și de următorul sabat a predicat în sinagoga din apropiere de Capernaum. Oamenii l-au primit cu iubire și atenție. Mai tîrziu, cînd am povestit despre groaznica experiență de aici, îmi amintesc că el doar a zîmbit și a spus

că ar fi trebuit să știe că nici un profet nu e onorat în propria-i țară!

Sergius își dădu capul pe spate și-și închise ochii:

— Aceste istorii trebuie să fie scrise, trebuie.

Hafid așteptă pînă cînd Maria le umplu din nou paharele cu apă rece, apoi spuse:

— Din cît de puțin l-am cunoscut pe Isus, am înțeles că el n-a predicat niciodată în afara Palestinei. Ca mamă, trebuie să fi avut multe ocazii de a vă fi ascultat fiul.

Maria dădu din cap:

— La început, cînd își făcea ucenici și-i învăța pe apostolii lui, l-am auzit deseori. Dar cînd Sanhedrinul și guvernatorul roman au început să trimită oameni care să spioneze faptele și cuvintele fiului meu, el a insistat ca eu să mă întorc și să rămîn aici, departe de calea cea spinoasă. De mai multe ori, cînd el și oamenii lui treceau prin Nazaret, stătea și îmi ținea mîna, încercînd să mă pregătească pentru ceea ce va urma.

Maria își mușcă buza de jos și își întoarse capul într-o parte. Sergius privi către Hafid și dădu din cap. Acum era momentul. Guvernatorul se aplecă în față și puse mîna cu blîndețe pe spatele Mariei:

— Binecuvîntată doamnă, am să-ți spun ceva anume.

— Da, Sergius.

— Acest vechi prieten al meu, Hafid, m-a însoțit astăzi aici pentru că voia foarte mult să te vadă din nou.

— Din nou? Maria se încruntă și-și înălță capul. Chiar de cînd a intrat pe ușă am fost sigură că îl știu de undeva. Dar pentru că nu s-a spus nimic, mi-am zis că e o greșeală datorată vîrstei mele înaintate. Ne-am mai întîlnit mai înainte, vestite vînzător?

— Doar o dată, acum mulți ani, Maria.

Mama lui Isus își trase broboada în jurul gîtului și se aplecă peste masă către Hafid. Fără să spună nimic, el se apropie de Maria, iar mîinile ei se întinseră pînă cînd îi acoperiră fața. Își plimbă degetele peste obrajii lui și spuse:

— Era înainte ca această frumoasă barbă să-ți acopere fața.

— Cu mult timp înainte.

Degetul mare de la dreapta Mariei îi mîngîie despicătura adîncă din bărbie, în timp ce privea în ochii lui cenușii, acum

umezi. Brusc, ea se întoarse spre Sergius cu gura întredeschisă, cu lacrimile încă curgîndu-i pe obraji și cu mîinile încă pe fața vînzătorului:

— Îl cunosc, murmură ea. Am simțit ceva anume în felul lui de a fi din momentul în care mi-a păsit pragul. Îl cunosc, Sergius. Acesta e un alt miracol.

— Și cine e el? zîmbi Sergius cu afecțiune.

Maria trase fața lui Hafid mai aproape și-l sărută pe obraz:

— El este micul meu înger ce călătorea pe un măgar. În grajdul umed din Betleem, doar la cîteva ore după ce s-a născut Isus, a apărut din întuneric și mi-a învelit copilul într-o mantie roșie călduroasă. Apoi a plecat călare în noapte și n-am mai avut prilejul să-i mulțumesc.

Hafid își atinse obrazul și spuse încet:

— Dar mi-ai mulțumit. M-ai sărutat atunci așa cum ai făcut și acum, iar viața mea s-a schimbat în acea noapte.

— Și acum poate se va schimba din nou, spuse ea în timp ce se ridică și se duse la un cufăr mare din colțul îndepărtat al încăperii. Scoase un sac de piele și se reîntoarse la masă punînd sacul în brațele lui Hafid.

— Acesta e al tău, omule prețios. El ar fi vrut să-ți aparțină.

În timp ce Sergius Paulus îngenunche în tăcere lîngă scaunul prietenului său, Hafid desfăcu încet mantia roșie din sac, care fusese preferata lui Isus. Din nou încercă să-și rețină lacrimile în timp ce își plimba blînd mîna peste țesătura moale și roșie:

— Ultima oară cînd am văzut-o era în posesia lui Pavel. El mi-a spus că după multă căutare prin Ierualim, a găsit-o la un soldat roman care o cîștigase la zaruri după… după… crucificare.

Maria dădu din cap:

— Pavel mi-a încredințat mantia acum cîțiva ani. Pe o parte a ei erau urme de sînge de la loviturile de bici pe care Isus le-a primit înainte de-a fi ucis și nu le-am putut privi, așa că le-am înmuiat mai multe ore într-o soluție ușoară de leșie.

Hafid continua să mîngîie veșmîntul:

— Ce lucrătură remarcabilă! Privește cum culoarea nu s-a șters, iar țesătura este roasă doar pe o parte, după mai mult de 50 de ani. Uimitor!

— Isus o purta în toată vremea, mai ales atunci cînd apărea în fața unor mulțimi numeroase. El i-a spus unuia dintre cei ce se rugau că simte că mantia de pe umerii lui îi dădea sentimentul că se poate descurca în orice situație. Poate va face același lucru pentru tine. Nu ai spus tu că aseară reacția publicului la cuvintele tale a fost slabă?

Hafid împături mantia și o întinse Mariei:

— Nu pot să accept acest veșmînt neprețuit. Ar trebui expus într-un loc de închinăciune, pentru ca toată lumea să-l vadă, și în mod sigur nu împodobind umerii mei nevrednici.

— Te rog, spuse Maria, atingîndu-l pe Hafid cu mîna-i mică. Ia-o și poart-o. Cînd Isus era copil, îi povesteam deseori despre cum un alt mic băiat l-a vizitat curînd după ce se născuse și i-a încredințat această mantie pentru a-i ține de cald. A fost cea mai bună cale pe care o știam de a-l învăța adevărata valoare a iubirii — cînd cineva dă tot ce poate da pentru a-l ajuta pe un altul, fără să aștepte vreo recompensă. A învățat bine această lecție datorită ție. Doar nu poți să crezi, vestite vînzător, că numai coincidența a făcut să regăsești această mantie după atîția ani? Fă o bătrînă doamnă fericită și primește-o. Am multe lucruri ale fiului meu care să stea lîngă mine, tot așa de bine ca și anii de dragi amintiri. În cele din urmă, această mantie a fost înapoiată proprietarului de drept.

— Nu voi uita niciodată această zi, murmură Hafid, în timp ce ridică veșmîntul roșu și-l ținu cu blîndețe lîngă obrajii săi umezi.

CAPITOLUL 5

Amîndoi bărbații erau tăcuți, adînciți în gîndurile lor, în timp ce se îndepărtau de casa Mariei. Sergius se opri cînd ajunseră la drumul principal și se întoarse către prietenul său:

— Îți sînt foarte recunoscător că m-ai însoțit astăzi.

— Nu spune mai multe, protestă vestitul vînzător, ridicînd sacul ce conținea mantia lui Isus. Inima mea este acum copleșită de recunoștință.

— Ești obosit?

Hafid scutură din cap.

— Ești așteptat să te întorci curînd la eleganta ta caleașcă?

— Nu, i-am spus lui Erasmus că s-ar putea să fiu plecat toată ziua. El și Galenus sînt probabil ocupați cu socotelile și plățile pentru discursul din noaptea trecută.

Sergius se întoarse, arătă deasupra capului lui Hafid către un deal abrupt, care se ridica brusc la dreapta drumului:

— Să știi că acesta e cel mai înalt deal din Nazaret. Vezi acel mare smochin chiar din vîrf?

Hafid își puse amîndouă mîinile streașină, pentru a se feri de lumina soarelui, și spuse:

— Da.

— Crezi că bătrînele noastre trupuri ar putea urca pînă acolo, dacă te-aș ajuta?

— Aroganța romană nu dispare cu adevărat niciodată, nu-i așa? mormăi Hafid. Dacă tu te poți descurca cu urcușul, sînt sigur că pot s-o fac și eu... fără nici un ajutor. Dar de ce vrei să ne chinuim să urcăm aceste întinderi printre spini și să lăsăm în urmă pietrele, pentru a sta sub un sărman smochin sălbatic, cînd eu am cîteva dumbrăvi mai tinere sau mai bătrîne în Damasc?

Sergius surîse:

— Dar nu ca aceasta, puternice negustor. Ieri, după ce am vizitat-o, Maria m-a însoțit pînă la fîntînă; cînd am trecut prin acest loc, a privit către acel copac singuratic și mi-a spus că acolo mergea Isus pe cînd era foarte tînăr, atunci cînd voia să fie singur. Privește în dreapta noastră cărarea cea strîmtă care urcă pînă în vîrf. Aș fi urmat-o ieri, dar soarele începuse deja să apună cînd am plecat de la Maria, iar apoi, n-am vrut să-ți pierd discursul. Ai vrea tu oare să urci cu mine acum? Am înțeles că priveliștea este frumoasă și merită truda de a ajunge pe culme.

— Să urmăm calea, strigă Hafid, în timp ce își ridică sacul din piele pe umăr și-l urmă pe Sergius.

Amîndoi erau asudați și respirau cu greu. Curînd ajunseră în vîrf, care era lipsit de vegetație, cu excepția smochinului și a unor fîșii de mușchi care acopereau pe alocuri pantele de piatră cenușie. Hafid își lăsă sacul lîngă trunchiul copacului, după care își odihni trupul obosit pe o piatră netedă, lîngă Sergius.

La picioarele lor, departe, era satul Nazaret, cu casele lui răzlețite, din piatră de calcar alb, cu pajiști verzi și grădini brune întunecate. O stradă strîmtă împărțea orașul aproape în două, la sud fiind Ierusalimul, iar la nord Damascul. Hafid dădu din cap și zîmbi cînd Sergius îi arătă mulțimea de figuri micuțe care încă se învîrteau în jurul fîntînii.

La vest era muntele Carmel, iar dincolo de el se vedea ridicîndu-se ceața de pe apele Mediteranei. Amîndoi se întoarseră încet, cu gurile întredeschise, copleșiți, cu privirea pierdută la cîmpia largă din Esdraelon, la muntele Tabor, la întunecatele dealuri ale Samariei și la încețoșații munți ai Chileadului. Marea Galileei sclipea dinspre răsărit, și departe înspre sud se zărea valea verde a Iordanului, care părea să-și schimbe culorile în fața ochilor lor. O ușoară briză făcea să fremete frunzele uriașe ale bătrînului smochin, deasupra căruia, departe, pe cerul roșcat fără nori, un șoim solitar se rotea încet cu aripile larg întinse, dar nemișcate.

Hafid a fost primul care a spart tăcerea stranie a dealului, dar cuvintele sale fură spuse atît de încet, de parcă ar fi aparținut unui om aflat în transă:

— În atîția ani de viață pot să spun că niciodată înainte nu m-am ridicat la o asemenea înălțime, avînd atîta lume la picioarele mele. E ușor de înțeles de ce Isus venea aici deseori. Grijile și problemele cuiva rămîn jos, spuse el arătînd către sat. Și dacă există un Dumnezeu, îmi imaginez că e mult mai ușor să comunici cu el de la înălțime.

Sergius arătă departe la nord, către crestele acoperite cu zăpadă ale Muntelui Hebron, aflate la două zile de mers și totuși dominînd orizontul.

— Dumnezeu i-a vorbit o dată lui Isus pe acel munte înalt.

— Pe Hebron? Ai vreo dovadă?

— Trei dintre apostolii săi apropiați au fost martori.

— Și ce i-a spus Dumnezeu?

— „Acesta este Fiul Meu preaiubit. Ascultați de El."

— Și atît?

— Asta e tot, spuse Sergius zîmbind.

— Și tu ai crezut ceea ce au spus cei trei prieteni apropiați?

— Îndeajuns ca să-mi construiesc cum am putut o casă mică, înălțată pe munte, lîngă locul unde cei trei au povestit că au auzit vocea lui Dumnezeu. Țin locul bine aprovizionat cu mîncare; am un îngrijitor al casei tot timpul anului și încerc să-mi petrec acolo măcar două săptămîni în fiecare vară. De multe ori am fost tentat să te invit să împarți cu mine acea pace și liniște, dar știam că te retrăseseși, după ce Lisha s-a dus, și n-am vrut să te tulbur. Acum aș fi foarte onorat dacă mi-ai accepta invitația de a merge acolo. Adu-l și pe Erasmus. Te rog să rămîi în acel loc de retragere binecuvîntat atît cît dorești. Înainte de a pleca, îți voi desena o hartă, ca să poți afla mai ușor paradisul meu. E la mai puțin de o zi de mers de la palatul tău din Damasc.

— Dumnezeu ți-a vorbit și ție în acel loc înalt?

— Nu, dar eu vorbesc cu el tot timpul cît stau acolo.

Hafid îl privi atent, își scutură capul și ridică rucsacul de piele cu mantia lui Isus:

— Cu credința ta iubitoare și pe care te poți baza, Sergius, această mantie ar trebui să fie a ta, nu a mea.

— O, nu, replică Sergius, ridicîndu-și mîinile. Mama lui Isus a știut bine ce face. Mantia e în mîini bune. Este voința Domnului.

Hafid se ridică, își puse mîinile în șold și scrută muntele Hebron:

— Dacă Dumnezeu mi-ar vorbi, Sergius, ce crezi că mi-ar spune despre noua carieră în care probabil prostește m-am angajat la vîrsta mea?

Sergius își privi degetele mîinilor împreunate, închise ochii și își înclină capul. După cîteva momente, se uită la Hafid și cînd vorbi, vocea lui avu o rezonanță mai profundă decît de obicei:

— Nu aș încerca niciodată să vorbesc în numele lui Dumnezeu, vestite vînzător, dar îmi imaginez că mai întîi te-ar felicita pentru decizia de a te ridica singur dintr-o viață moartă. Să dedici ceea ce ți-a mai rămas din viață pentru a-i ajuta pe alții cu sfatul tău cumpănit și lecțiile tale înțelepte despre succes e un lucru lăudabil, oricum.

Hafid se întoarse și privi în jos la prietenul său, așteptînd.

— ... Oricum, dacă discursul din noaptea trecută l-ai ținut în felul tău obișnuit, așa excelent cum a fost, cred că are nevoie de ceva în plus. Multora dintre cei ce vin să te asculte, reputația și marea ta bogăție le sînt cunoscute, și deși ei pot fi impresionați de prezența și de rostirea ta, este foarte posibil să-ți asculte cuvintele cu o minte închisă... o minte care le spune că ei nu vor putea niciodată, niciodată obține ceea ce ai dobîndit tu. Cum le vei deschide mințile? Nu poți realiza asta decît făcîndu-i conștienți de condiția ta umilă din trecut, de truda tinereții tale, de obstacolele pe care le-ai depășit pentru a-ți împlini visele.

— Și cum voi realiza asta?

— Folosind cele mai puternice cuvinte pentru a zugrăvi în mintea lor scene pe care să nu le uite niciodată. Lasă-i să miroase bălegarul cămilelor pe care-l curățai, lasă-i să vadă lacrimile ce-ți curgeau cînd inima ți-era frîntă, lasă-i să-i doară odată cu tine eșecurile pe care le-ai suferit în timp ce te trudeai să-ți construiești o viață mai bună. Fă-i să plece după discursurile tale gîndind: „Dacă Hafid a fost în stare să reușească atît de mult, avînd atît de puține la început, atunci mie, care am mult mai mult, de ce să-mi pară rău de condiția mea în viață?" Pentru că eu mă îndoiesc să fi pomenit vreodată despre frîngerile de inimă și truda ta de la început în expunerile tale, Hafid.

Probabil că le apari auditorilor ca o persoană regală, născută cu o lingură de argint în gură, avînd dintotdeauna o mare bogăție și succes. Cum poate un mic negustor sau fermier, care trebuie să trudească în fiecare zi doar pentru a pune mîncare pe masa familiei sale, să-ți accepte mesajul care să-i călăuzească schimbarea vieții în mai bine, cînd el nu-și dă seama că tu ai avut de înfruntat aceleași necazuri pe care și el le înfruntă și ai fost victorios?

— Acesta este un sfat excelent, Sergius, și voi ține seama de el. Și mai departe?

Sergius deschise gura, dar își coborî ochii și rămase tăcut.

— Te rog, îl încurajă Hafid. Sîntem apropiați ca frații. Spune-mi ce ai în minte. Ajută-mă.

— Mai ai încă belșug de aur în visteria ta?

— Mai mult decît Erasmus și mai mult decît am nevoie. Chiar și acum noi hrănim și îmbrăcăm o mulțime de oameni în Damasc.

— Așa cum mă așteptam. Hafid, este o vorbă atît de veche, încît originea ei se pierde în vechime: „Dă-i unui om un pește și-l vei hrăni o zi. Învață-l cum să pescuiască și-l vei hrăni toată viața."

Hafid se lăsă în genunchi lîngă Sergius și îl apucă de braț:

— Nu sînt sigur că înțeleg cum mi s-ar potrivi aceste vorbe înțelepte.

— Ca și alți oratori, tu ceri bani de la cei ce vor să intre să-ți asculte discursurile, și astfel, cei care au nevoie cel mai mult de mesajul tău sînt prea săraci pentru a-l asculta. Ei sînt aceiași oameni pe care tu acum îi hrănești și îi îmbraci. Schimbă procedura. Dă-i organizatorului tău Galenus un salariu săptămînal în locul comisionului și trimite-l în lume cu bani suficienți, astfel încît să poată să închirieze cel mai mare forum posibil din fiecare cetate. Învață-l, de asemenea, să recruteze și să plătească bine atîția orășeni, cîți crede el din experiență, pentru a împrăștia vestea că la o anumită dată urmează să vorbească cel mai vestit vînzător din lume și că intrarea este liberă.

— Liberă? Vor fi mulți cei care vor veni să asculte doar pentru distracție sau ca să le treacă timpul, fără nici un gînd de a învăța cum să-și sporească norocul în viață.

— E corect ceea ce spui, fără îndoială. Mulți oameni foarte inteligenți insistă asupra faptului că atîta vreme cît cineva nu trebuie să plătească sau nu muncește din greu pentru ceva nu va aprecia niciodată pe de-a-ntregul acel lucru. Oricum, lăsîndu-i la o parte pe toți aceia din public pentru care vorbele tale vor fi probabil risipite, imaginează-ți cît de satisfăcut ai fi dacă ai afla că fie și viața unui sărman băiat de la cămile sau a unui vagabond de pe stradă care s-ar afla în public ar apuca pe un drum ascendent din cauza vorbelor tale. Știu cît de mult vrei să schimbi lumea în bine, prietene. Dar trebuie să-ți amintești un lucru... un adevăr simplu.

— Și care este acesta?

— Ceea ce dorești nu poate fi realizat decît schimbînd o singură persoană o dată.

Hafid se aplecă și-și îmbrățișă prea iubitul prieten:

— Mulțumesc. Dacă Dumnezeu ar fi vorbit n-ar fi putut să spună toate acestea mai bine.

CAPITOLUL 6

Caravana Succesului — numele-i era pictat cu litere mari, roșii și de aur pe cele douăsprezece căruțe cu bagaje, în latină, greacă și ebraică — își făcuse tabăra pe o pajiște de lîngă centrul Romei. Înăuntrul celui mai mare dintre corturile ce înconjurau căruțele, Hafid ridică paharul de vin către pocalele lui Erasmus și Galenus:

— Pentru marea noastră victorie, toastă el cu mîndrie.

— A fost într-adevăr o noapte de neuitat, spuse Erasmus.

Iluminat de mai mult de 200 de torțe, instalate în jurul scenei ridicate și de-a lungul aleilor magnificului teatru al lui Pompei, pe care Augustus îl refăcuse mai apoi, Hafid și-a rostit inspiratele-i cuvinte în fața unei mulțimi formate din mai bine de 18.000 de cetățeni entuziaști ai Romei, tîrziu în noapte. Împodobit cu mantia roasă a lui Isus, pe care a purtat-o la fiecare discurs ținut de la vizita sa de demult la Nazaret, Hafid se bucura acum pe deplin de recunoașterea dată de ovațiile înflăcărate care urmară după ultimele sale vorbe și care ținură aproape o oră.

Vestitul vînzător sorbi din vin și spuse:

— Galenus, îți voi fi pentru totdeauna recunoscător că m-ai convins să țin aceste discursuri seara, și nu în mijlocul zilei, așa cum fac ceilalți. Cei la care voiam cel mai mult să ajung, lucrătorii și micii negustori ai cetății, nu mă puteau asculta la alt ceas. I-am auzit pe mulți spunînd că niciodată înainte, în întreaga lor viață, n-au avut ocazia să asculte un vorbitor.

— Ai fost magnific, sire, replică Galenus, și pari să te descurci cu limba ca și cum ai fi latin.

— Mulțumesc. Singurul meu regret este că nu m-a putut asculta și Sergius Paulus. Acum, că el s-a retras din sluba sa

și s-a întors aici în Roma, l-am căutat peste tot pentru a-l avea lîngă noi în această noapte triumfală; oricum, m-am rugat ca el să-și revină din boală. Îi voi trimite un mesaj, să-l înștiințez despre marele nostru succes, iar el va fi foarte mulțumit. Dacă nu ar fi fost înțeleptul său sfat de acum mai bine de 15 ani, nu am fi acum aici, în această noapte. Și probabil că aș fi întîlnit-o pe preaiubita mea Lisha acum mult timp în acel loc al odihnei de veci.

Galenus dădu din cap:

— Îmi amintesc de primele zile, cînd aveam o singură căruță. Acum caravana noastră a ajuns aproape de mărimea celor pe care le angajai în timpul anilor în care te ocupai de comerț. În afară de căruțe, avem șaisprezece cămile și cămilari, plus opt străjeri înarmați, cu caii lor înșeuați, doi bucătari, zece ajutoare și mai mult de patruzeci de cai pentru a ne putea deplasa cu ușurință dintr-o cetate în alta. Ca să nu mai vorbim despre flota de zece vase pe care a trebuit să o închiriem pentru a ne transporta pe toți, echipamentele și animalele noastre, de la ultimul nostru popas din Atena.

— Am străbătut lumea, sire, ducînd mesajul nostru, fără a lua nici o plată oamenilor simpli din Alexandria, Memfis, Ierusalim, Babilon, Bagdad, Ninive, Alep, Edesa, Antiohia, Efes, Smirna, Sparta, Atena și în sute de alte mici cetăți și acum în capitala lumii, Roma. Și cînd am auzit cum au reacționat oamenii la cuvintele tale mi-am dat seama că ai influențat mii de vieți.

— Într-adevăr, nu par să fi trecut 15 ani de cînd s-a întîmplat ca stăpînul și Sergius Paulus să se întîlnească la Nazaret, spuse Erasmus.

— Nu cred că a fost o întîlnire întîmpătoare, spuse Hafid. Pentru mine, este doar o altă pildă despre cum Dumnezeu joacă șah cu mine, așa cum a făcut-o deseori în viața mea. Sînt convins că uneori el intervine în toate cele din viața noastră și face ca lucrurile să se întîmple. Apoi așteaptă să vadă cum ne descurcăm, după ce și-a făcut mutarea. Unii vor reacționa într-un fel care le va îmbunătăți viitorul. Alții pot să se lupte cu mînie și disperare. Și mai sînt unii care nu acționează deloc. Ei, deși trăiesc, sînt morți, și mulți se află printre noi, tînguindu-se și plîngîndu-se și nefăcînd nici o încercare pentru

a-și schimba viața în bine. De aceea m-am dedicat atît de mult vorbelor care îi învață pe cei săraci și pe cerșetori, pe cei slabi și pe cei neputincioși cum să se descurce în fața oricărei mutări cu care se confruntă, amintindu-le întotdeauna această trudă a oamenilor prin care Dumnezeu îi încearcă și dorește ca toți să fie întotdeauna victorioși. Am încercat să-i învăț cum să învingă și nimic nu mă mulțumește mai mult decît să mă întorc în cetate după ani și să ascult poveștile reușitelor lor, care încep atunci cînd cineva ascultă cuvintele și le așază în inima sa.

— Și acum, spuse cu ezitare Erasmus, sîntem străini de pămîntul roman, unde împăratul se crede un zeu care controlează viețile tuturor supușilor din palatul său de aur. Putem fi siguri că în public au fost spioni în această noapte, verificînd dacă e vreun pericol ca vorbele lui Hafid să incite masele, așa cum au fost acuzați ucenicii lui Isus de a fi făcut cu cîntecele lor despre un regat care va veni și despre regatul dinăuntrul nostru. Nero chiar i-a acuzat de a fi pornit marele incendiu de anul trecut, iar cei care n-au fost arestați sau executați în arenă se ascund încă în catacombele de la marginea orașului. Mă tem că prețul credinței lor a fost teribil.

— Mă întreb, spuse Hafid zîmbind, cum ar reacționa Nero dacă ar ști că mantia pe care o port i-a aparținut lui Isus?

— Te rog, sire, pledă Erasmus. Lasă ca acesta să fie micul nostru secret.

Santinela ce stătea de pază în afara marelui cort se apropie de intrare și anunță că Hafid are un vizitator.

— Spune-i să intre, strigă Hafid și-și umplu paharul cu vin.

Oaspetele purta o tunică de un albastru întunecat, lungă pînă la pămînt și legată la mijloc cu o frînghie. Părul său castaniu, lung avea șuvițe cenușii, iar chipul de culoare bronzului îi era brăzdat de riduri adînci. Cînd vorbi, vocea îi fu prietenoasă și puternică:

— Pacea și harul fie cu tine. Numele meu este Luca și am venit cu un mesaj pentru cel mai vestit vînzător din lume de la bătrînul său prieten Pavel din Tars.

Hafid sări în picioare:

— Pavel e aici? Aici, în Roma?

— Este prizonier în pretoriu, așteptîndu-și judecata.

— Nu poate fi, protestă Hafid. Ultima lui scrisoare conținea vești bune. Fusese în sfîrșit eliberat din lipsă de probe, după ce îndurase în lanțuri patru ani în Cezareea și Roma.

— A fost arestat din nou, iar de data aceasta pretind că au martori care să depună mărturie că l-au auzit pe Pavel proclamînd că Isus este rege. Potrivit legii romane, a recunoaște altă autoritate decît aceea a Cezarului este o crimă care se pedepsește cu moartea.

— Pot să fac ceva? întrebă Hafid. Spune-mi, te rog.

— După ultima arestare, Pavel pare să-și fi pierdut speranța de a mai trăi. Mulți dintre prietenii și ucenicii lui l-au părăsit, iar acum stă în celulă vorbind puțin și mîncînd doar coji de pîine uscată. M-am temut pentru sănătatea lui pînă în această dimineață, cînd i-am spus că de-a lungul Viei Appia flutură steaguri care anunță apariția ta la Teatrul Pompei. Doar după ce a auzit numele tău, sire, a început să se poarte ca bărbatul pe care l-am slujit atîta vreme. Îți trimite dragostea lui, ilustrisime vînzător, bun-venit la Roma, și te roagă să-l vizitezi la închisoare. Pentru că n-avem nici o informație despre data judecății, sper să-l poți vedea curînd.

— Oricînd, spuse Hafid fără ezitare. Cînd poți veni să mă iei?

— Nu există zile sau nopți în întunericul celulei din acel urît loc. Ofițerii de acolo au încredere în mine. Poți merge chiar acum? Dacă nu ești prea trudit.

Erasmus se încruntă la Luca:

— Stăpînul uită prea des că are 75 de ani. Reprezentația lui din această noapte i-a slăbit puterile și ar trebui să fie în pat.

— Nu, spuse Hafid. Nu sînt niciodată obosit dacă un om al Domnului mă cheamă. Ia-mă cu tine acum, Luca.

Înainte de a pleca, Hafid se opri la dulapul său de haine din mijlocul cortului. Scoase de acolo mantia lui Isus, și-o puse pe umeri și păși afară.

— Poate revederea acestui veșmînt special și binecuvîntat, îi explică el lui Luca, îi va ridica moralul lui Pavel, așa cum mi se întîmplă și mie tot timpul.

Închisoarea cenușie și sumbră de pe dealul Capitoliului, din apropiere de palatul lui Nero, adăpostea doar prizonieri ce comiseseră crime grave împotriva statului. Era păzită de o

cohortă specială de legionari veterani, sub comanda directă a prefectului tuturor cohortelor pretoriene. Nimeni nu evadase vreodată din celulele ei. Luca fu recunoscut de ofițerul din spatele ușii palierului principal, iar după o scurtă așteptare, el și Hafid fură conduși în jos, pe scara cu trepte din piatră. Gresia de pe jos era umedă și în aer plutea o umezeală rece cînd cei doi îl urmară pe gardianul înalt de-a lungul unui coridor plin de șobolani, pînă cînd acesta se opri în fața unei celule și întoarse cheia în broască.

— Trebuie să vă încui pe amîndoi împreună cu prizonierul, spuse el, dar nu fiți îngrijorați de asta. Cînd sînteți gata să plecați, strigați-mă doar și voi veni.

Ținu ușa deschisă pînă cînd cei doi bărbați intrară în celula întunecoasă. Apoi o lăsă să se închidă și zgomotul făcut de barele de fier reverberă de-a lungul coridorului.

— Luca, se auzi din cel mai întunecos colț chemarea unei voci răgușite. Luca, tu ești?

— Da, Pavel, și privește, am adus cu mine un prieten.

Ochii vestitului vînzător începeau să se obișnuiască cu întunericul din interiorul micii celule și totuși mai întîi simți niște mîini atingîndu-i brațele înainte de a vedea fața lui Pavel.

— Hafid, murmură micul om, tu ești? Ești tu cu adevărat? Marele meu prieten și binefăcător! Cel ce mi-a salvat viața încredințîndu-mi pergamentele succesului acum multă vreme, care m-a făcut în stare să împrăștii cuvîntul Domnului în lume. Am vrut de atîtea ori să te vizitez în Damasc, dar totdeauna prietenii mi-au spus că ești retras și nu vezi pe nimeni. Totuși, niciodată în scrisorile mele n-am putut să exprim cît de mult îți datorez. Îmi pare rău să te întîlnesc în aceste condiții, dar îi mulțumesc lui Dumnezeu că ai venit. Anii, sînt bucuros să spun, au fost buni cu tine.

Acum Hafid putu vedea fața vlăguită a lui Pavel, dominată de doi ochi de sub niște sprîncene groase și o frunte largă și ridată. Părul său încîlcit și vîlvoi se revărsa peste obrajii lipsiți de vlagă, iar hainele-i zdrențuite îl apărau prea puțin de frig. Pavel se agăță de Hafid ca un copil speriat de părintele său. În cele din urmă, Luca arătă către o masă mică, nevopsită:

— Vino, spuse el, să stăm jos și să vorbim.

Pavel nu avu nevoie de un alt îndemn. Cei doi vizitatori îi puseră doar cîteva întrebări, iar el vorbi îndelung despre viziunea pe care o avusese demult pe drumul Damascului și despre cum viața lui se schimbase pentru totdeauna. Își aminti de vizita pe care i-o făcuse lui Hafid și de pergamentele ce le primise în dar, de multele sale călătorii în marile cetăți ale lumii, de ultima sa întemnițare, de naufragiul aproape fatal din insula Malta și despre bătălia dusă pentru a-și împrăștia mesajul oamenilor de dincolo de granițele Palestinei, cu doar cîteva ajutoare și puțini bani. Vocea sa crescu în putere în timp ce continua să povestească, dar în cele din urmă i se stinse și zîmbi sfios, dîndu-și brusc seama cît de mult dominase conversația.

— Iertați-mă, dragi prieteni, am fost singur prea mult timp. Orice predicator bun, cînd dă de un public oricît de mic, începe să vorbească totdeauna, nu-i așa, vestite vînzător?

Hafid zîmbi și dădu din umeri:

— Nu voi ști pînă nu voi fi un predicator.

— Ei, asta-i, exclamă Pavel întorcîndu-se către Luca. Ascultă ce spune acest om. Hafid, fie că-ți dai seama sau nu, sîntem pe același drum. Amîndoi ne luptăm pentru a salva oamenii, bărbați și femei, de la iad. Iadul de la care încerci tu să-i sal-vezi este aici... și acum. Iadul de care vreau eu să-i apăr este mîine și pentru totdeauna. Noi amîndoi ne trudim să-i convingem pe cei ce ne ascultă că a trăi în paradisul de acum și în paradisul veșnic cere aceleași calități ale iubirii, grijii, caritătii și muncii din greu. Nu te-am auzit niciodată ținînd unul dintre faimoasele tale discursuri, sire, dar prietenii m-au informat că principiile unei vieți bune pe care le proclami ar putea fi la fel de bine rostite de către Moise, Solomon, Isaia... sau Isus. Cuvintele, mi s-a spus, par să izvorască din sufletul tău cu mare putere și ele influențează mințile și inimile celor ce te aud. Acesta e un mare dar, Hafid. Regret doar că nu ești în tabăra noastră.

Mîngîie mantia roșie de pe spatele lui Hafid:

— Totuși, zîmbi el, poate ești fără să-ți dai seama.

Picioarele lui Hafid începuseră să înghețe de frig. Se ridică și începu să măsoare mica odaie în lung și-n lat:

— Pergamentele pe care ți le-am dat, ce s-a întîmplat cu ele?

— Tot ceea ce aveam am pierdut în naufragiul de anul trecut. Am avut grijă să țin pergamentele cu mine timp de aproape treizeci de ani, chiar și în închisoare; oricum, în cele din urmă, marea mi le-a smuls. Toate zece sînt parte din mine, ca și ochii mei, ca și mîinile mele. Îmi pot aminti și pot recita fiecare pergament cuvînt cu cuvînt și nici nu mai știu de cîte ori mi-au salvat viața, călăuzindu-mă pe drumul cel bun în fiecare zi.

Hafid se cutremură, închise ochii și se aplecă de parcă ar fi fost lovit de ceva. Se întoarse către prietenii săi și-și spijini capul obosit de barele de fier. În cele din urmă, spuse încet:

— Acele suluri prețioase de piele erau atît de pline cu putere și viață, încît totdeauna am crezut că sînt nepieritoare. Totuși, dacă ele au supraviețuit pînă anul trecut, erau vechi de cel puțin 100 de ani, după calculele mele. Spune-mi, Pavel, ai împărtășit înțelepciunea pergamentelor cu orice ocazie, așa cum te-am învățat, astfel ca și alții să poată fi ridicați din viața moartă încît să se bucure de un nou trai plin de fericire, reușită și iubire?

— Pretutindeni unde m-au purtat călătoriile mele, vestite vînzător, așa cum ți-am promis. De cîte ori am convertit pe cineva, l-am învățat și principiile pergamentelor, astfel încît el sau ea să fie mai bine pregătiți să meargă înainte și să răspîndească și altora adevărul. De-a lungul ultimilor zece ani, mai ales, sute, poate mii de cópii din papirus sau din piele s-u făcut și au fost puse în circulație în toată lumea... de la Ierusalim la Roma.

Hafid se apropie și mîngîie părul lui Pavel cu amîndouă mîinile:

— Ai mers departe, mai mult decît ți s-a cerut să mergi, mare mesager. În loc de această locuință pentru rozătoare, omenirea ar trebui să-ți construiască un palat din aur și argint. Inima mea e grea și mă simt atît de neajutorat. Ce va urma pentru tine?

Pavel își încrucișă mîinile peste pieptul slab. Vocea îi era calmă:

— Călătoria cea din urmă mă tem că este aproape. Sînt gata. Am dus lupta cea dreaptă și cred că mi-am încheiat cursa. Luca mi-a fost tovarăș de încredere și însoțitor vreme de mulți ani

și în cele din urmă l-am convins să transcrie cele auzite de la mine pe un pergament. Aproape a terminat această lungă îndatorire, după multe luni, și acum am speranța că mesajul îmi va supraviețui. Iar în ce te privește, principiile succesului și gîndurile tale de aur au fost scrise astfel încît generațiile care vor veni să poată continua să se bucure de esența mărețului tău discurs?

— Nu. Nu încă.

— Trebuie să o faci... și cît mai curînd. Nu știm nici ora, nici ziua cînd Dumnezeu ne va chema la el, și va fi o mare pierdere pentru lume dacă secretele reușitei și ale fericirii vor fi îngropate odată cu tine. Promite-mi că te vei ocupa de asta cît mai curînd.

Hafid se sili să zîmbească și mîngîie obrazul scofîlcit al lui Pavel:

— Îți promit.

Pavel dădu din cap:

— Și cînd o vei face, gîndește-te, te rog, să folosești aceeași formă ca a celor zece pergamente originale, care au avut o atît de mare influență asupra vieților noastre. Mă îndoiesc că va exista vreodată o tehnică mai puternică pentru a pregăti pe cineva să reușească, decît sistemul folosit în aceste pergamente. Combinînd această metodă cu vasta ta cunoaștere, acest lucru va produce rezultate care, sînt sigur, vor face minuni cu multe vieți. Și nu mai aștepta, te rog.

Temnicerul stătea acum afară. Era timpul să plece. Pavel îl îmbrățișă mai întîi pe Luca, apoi se apropie de Hafid, care strînse în brațe trupul slab și pe jumătate gol al apostolului.

— Fie ca Domnul să-ți păstreze un loc în împărăția sa cerească, spuse Pavel, inspirînd adînc. Vestite vînzător, îi mulțumesc lui Dumnezeu că te-am cunoscut.

Pavel făcu un pas înapoi, în timp ce ușa celulei se deschise cu greu, iar Luca ieși afară pe coridor. Temnicerul îl aștepta nerăbdător pe Hafid, care se oprise în prag și se întoarse, dezbrăcîndu-se cu repeziciune de mantia roșie, pe care o înfășură în jurul umerilor slabi ai apostolului care tremura.

— Să-ți fie cald, prietene drag. Te iubesc.

— Și eu te iubesc, pentru totdeauna. Pentru totdeauna.

CAPITOLUL 7

Erasmus se simți de parcă ar fi fost lovit de ceva:

— Nu sînt sigur că bătrînele mele urechi au auzit bine, stăpîne.

Vocea lui Hafid îi trăda oboseala:

— Ți-am spus că era foarte frig în acea carceră. Iar Pavel era prost îmbrăcat, așa că i-am dat mantia mea.

— Dar ai rostit cel puțin opt sute de discursuri de-a lungul acestor ani îmbrăcat cu acel vechi și ponosit veșmînt al lui Isus. De multe ori te-am auzit spunînd că îl simți pe umerii tăi înălțîndu-ți spiritul și umplîndu-te de încredere. Cum te vei descurca fără ea, dacă nu-ți va fi returnată la timp pentru următorul discurs?

Hafid închise ochii și spuse:

— Am puțină speranță de a mai vedea vreodată mantia, pentru că mă tem că zilele lui Pavel sînt numărate. Chiar el, care și-a petrecut viața înfrutînd mari primejdii, a acceptat că sfîrșitul îi este aproape. Lasă ca mantia să îndulcească ultimele zile ale bravului nostru prieten.

— Dar poți să te descurci fără ea? întrebă Galenus îngrijorat.

— Nu va fi necesar. Știu că amîndoi, tu și Erasmus, ați plănuit să continuăm la nord, în Pisa și Genova, și poate în Galia, și vă rog să mă iertați pentru această subită decizie; oricum, cariera mea de vorbitor s-a sfîrșit. Noaptea trecută a fost ultimul act la tribună.

Erasmus se dădu mai aproape și-l privi pe Hafid în ochi:

— Ești bolnav, stăpîne? Trebuie să aduc un doctor?

— Ai uitat deja că noaptea trecută am fost însoțit de Luca, un medic înțelept și experimentat? Nu, Erasmus, sănătatea

mea e bună. Oricum, n-am fost în stare să dorm noaptea trecută, după ce m-am întors de la închisoare. Cuvintele de despărțire ale lui Pavel au cîntărit greu în mintea și în inima mea și am decis să-i urmez înțeleptul sfat cît încă mai am o sănătate bună.

— Nu înțeleg, sire.

— În seara asta, cinăm cu Sergius Paulus și soția sa la vila lor, nu-i așa?

— Da. Invitația pentru noi trei a fost primită după ce tu și Luca ați plecat spre închisoare noaptea trecută.

— Atunci te rog să ai răbdare pentru încă vreo cîteva ore și voi face planurile de viitor, pe care le voi comunica tuturor la cină.

Vila guvernatorului acum retras, adăpostită pe dealurile de la vest de Tibru, nu era atît de mare ca palatul din Cipru, deși conținea o sală de mese spațioasă, care deja devenise favorita aristrocrației romane. Zidurile erau încrustate cu perle, iar tavanul acoperit cu mătăsuri conținea sute de orificii în care flori proaspăt tăiate erau așezate în fiecare zi. Statuile de marmură ale tuturor Cezarilor stăteau de pază în jurul încăperii, iar în mijlocul ei se afla o masă rotundă imensă de bronz, încrustată cu fildeș și aur.

Nu erau decît patru oaspeți la cină, iar ei se adunaseră într-o parte a imensei mese rotunde, cîte doi de fiecare parte a lui Sergius Paulus și a soției sale de patruzeci de ani, Cornelia, care zîmbea deseori, dar fără să spună prea multe în timpul mesei. Împreună cu Hafid, Erasmus și Galenus se afla și celebrul poet, eseist, jurist și orator Seneca, care fusese odată tutorele lui Nero, consul și prim ministru pentru mulți ani înainte de a se retrage, în urmă cu patru ani. Se împărtăși doar cu puțin de la masa plină de feluri de bucate, iar cînd Hafid îl întrebă despre dificultatea lui de a respira, îi răspunse că suferea de astm de mulți ani, iar acum exersa cum se moare, gîndindu-se că ia ultimele guri de aer de fiecare dată cînd inspira.

— Am citit multe dintre lucrările pe care le-ai scris și sînt onorat să mă aflu sub același acoperiș cu tine, spuse Hafid.

Obrazul palid al lui Seneca se înroși:

— Ești foarte amabil, mărite vînzător, și îi sînt recunoscător guvernatorului că mi-a dat ocazia să te întîlnesc. Am

admirat realizările tale de-a lungul deceniilor, mai întîi în domeniul comerțului și acum în oratorie, dar n-am visat că drumurile noastre se vor întîlni. A atinge culmea succesului în două profesii independente una de alta este o ispravă rară și o salut. Noaptea trecută am auzit inspiratul tău discurs și ți-am ascultat cu cel mai mare interes mesajul. Sînt de acord cu filosofia ta privind cea mai bună cale de a trece prin viață.

— Mulțumesc.

Seneca își ridică mîna și dădu din cap:

— Cel mai mult apreciez marea ta onestitate atunci cînd admiți, la începutul discursului, că ai încă multe de învățat despre lumea noastră, pentru că nu ești decît o părticică din universul infinit. Mulți așa-numiți înțelepți umflați de cuvinte fără înțeles nu vor admite nici unul că sînt doar trecătoare clipe în eternitate. Această confesiune, venind de la un om cu statura ta, este neobișnuită.

— Am fost doar onest, răspunse Hafid. Spune-mi, este adevărat că nu mai ești implicat în nici un fel în viața publică a Romei?

Seneca rîse cu satisfacție:

— M-am străduit mulți ani să transform un monstru într-o ființă umană și am eșuat, fără îndoială. Acum cîțiva ani i-am transferat lui Nero cea mai mare parte a averii mele în schimbul permisiunii de a părăsi guvernul. Acum îmi petrec zilele în liniștită contemplație și îmi aștern gîndurile și concluziile pe pergament cît mai pot, înainte ca împăratul nostru nebun să decidă că și eu, la anii mei bătrîni, sînt o amenințare pentru el și că trebuie să mor.

Hafid își ridică paharul de vin:

— Mai avem încă multe de învățat de la tine. Fie să mai trăiești încă 50 de ani!

— Și cu tine cum e, Hafid? întrebă Seneca după ce sorbi din vin. Este adevărat că mare parte din succes ai dobîndit-o prin înțelepciunea acumulată din cele zece suluri pe care le-ai primit în dar cînd erai tînăr? Ai rînduit cumva să lași această moștenire celor de mîine, transcriind înțeleptele principii ale succesului și ale unei vieți bune pe pergamente? Deși sabia lui Nero nu atîrnă deasupra capului tău, ca în cazul meu, tre-

buie să-ți dai seama că și de tine se apropie ziua sortită în care vei lua ultima gură din acest aer prețios.

Înainte ca Hafid să poată răspunde, Luca dădu buzna în încăpere, urmat de doi servitori care încercau să-l oprească să intre la stăpînul lor. Bătrînul doctor respira din greu, ca și cum ar fi alergat o distanță lungă. Picături mari de sudoare i se prelungeau pe frunte.

— Iertare, vă rog, de a vă fi tulburat această fericită și plină de pace adunare, spuse el printre gîfîituri, dar, cu regret, sînt purtătorul unor vești triste, pe care știu că ați vrea cu toții să le aflați cît mai repede cu putință.

— Dragul meu Luca, pari extenuat, spuse îngrijorat Sergius. Ia loc și adună-ți gîndurile. Poate ar fi bun și un pahar de vin.

— Nu, protestă Luca, abia ținîndu-și lacrimile. Te rog, lasă-mă să stau. Chiar acum vin de la închisoare. Am aflat de acolo că Pavel a fost executat în această dimineață, fiind găsit vinovat de trădare împotriva Romei.

Luca își lăsă capul în jos:

— A fost condamnat la moarte și imediat a fost dus într-o mică piață publică lîngă Calea Ostion, unde a fost decapitat. Acolo, murmură Luca, nici un martor și nici un prieten n-a fost prezent. Autoritățile mi-au încredințat rămășițele lui într-un sac, și cînd am ajuns aici azi-noapte, deși soarele apusese, l-am îngropat pe prietenul nostru în grădina unui ucenic care locuiește lîngă Pretoriu.

— Și ce s-a întîmplat cu mantia roșie pe care o purta? întrebă Erasmus, regretîndu-și imediat vorbele cînd văzu privirea mînioasă pe care i-o aruncă Hafid.

Luca își îndepărtă lacrimile:

— Doar... rămășițele lui trupești erau în sac. În durerea mea, nu m-am gîndit deloc să întreb despre mantie. Mă tem că s-a pierdut.

Hafid se ridică și își puse brațul cu blîndețe pe umărul lui Luca. Se adresă tuturor:

— Să ne rugăm pentru el deseori, bineînțeles, dar să nu lăsăm să curgă vreo lacrimă de amărăciune pentru iubitul nostru Pavel. Acolo unde este, în această seară, el n-ar vrea să schimbe locul cu nici unul dintre noi.

— Sînt uimit, spuse Seneca, mereu uimit de lipsa de lacrimi pe care ucenicii lui Isus o arată în fața morții — morți oribile,

în arenă, unde sînt ciopîrțiți sau crucificați. Vreme de mai mulți ani decît vreau să număr, am auzit zvonuri că trupul lui Isus a fost luat din mormînt de cîțiva apropiați discipoli ai lui, care l-au ascuns apoi și au pretins că el a fost Dumnezeu pentru că s-a ridicat din morți. Oricum, săptămîna trecută, aici, în Roma, omului care a fost cel mai apropiat de Isus, lui Petru, autoritățile i-au spus că viața îi va fi cruțată dacă va recunoaște că Isus nu s-a ridicat din morți. Petru a fost crucificat, mi s-a zis, cu capul în jos, la cererea lui, pentru a nu muri în același fel ca Isus. Acum, dacă trupul lui Isus a fost luat din mormînt — iar Petru, dintre toți oamenii, trebuia să știe cel mai bine dacă s-ar fi întîmplat așa ceva — de ce a fost dispus să moară pentru o minciună? Iar acum și strălucitul Pavel și-a dat viața. Nu știu! Nu știu! Sînt prea multe lucruri pe care nu le înțeleg. Știu însă că dacă aș fi ceva mai tînăr, avînd încă viața în față, aș căuta să știu mai multe despre acest om numit Isus și despre învățătura lui.

— Nimeni nu e prea bătrîn, Seneca, spuse Sergius. Noi te vom primi cu brațele deschise.

— Noi? Oare distinsul guvernator roman al Ciprului, de atîția ani, a întors spatele zeilor Romei? Ești cumva unul dintre ei?

— Sînt.

Seneca își scutură capul în semn de neîncredere și se întoarse către Hafid:

— Dar tu, cel mai vestit dintre toți vînzătorii, tu cui te închini?

— Odată, nu mă închinam nici unui om, nici chiar Cezarului. Dar acum mulți ani, eu și Sergius Paulus am urcat pe cel mai înalt deal și am privit de acolo de sus micuțul sat Nazaret, după ce am vizitat-o pe mama lui Isus. Stînd acolo astfel, atît de aproape de cer, am realizat brusc că lunga căutare a unei credințe care să mă călăuzească și să mă sprijine s-a terminat. Am știut, fără nici o urmă de îndoială, că sacul pe care-l primisem de la Maria conținea mai mult decît o simplă mantie a unui oarecare predicator sărman. Mi-am dat seama că am în mîinile mele haina care multă vreme protejase trupul Fiului lui Dumnezeu.

Sergius Paulus înaintă și-i sărută obrajii marelui vînzător. Nu fu rostit nici un cuvînt.

Mai tîrziu, cînd Hafid, Luca și Erasmus se întorceau la caravană, Erasmus se apropie de stăpînul său și-l întrebă:

— Ce ne așteaptă în viitor, sire? Unde vom merge?

— Ne vom întoarce la Damasc, răspunse Hafid, cînd toate vor fi rînduite și ne vom despărți de caravană. Plănuiesc să mă retrag în biblioteca mea și să-mi petrec timpul, atît cît îmi va îngădui Dumnezeu, transcriind cele mai importante zece principii pentru o viață bună, în pergamente asemănătoare cu cele ce mi-au fost dăruite cînd eram doar un băiat de la cămile.

— Și apoi... ? întrebă Erasmus.

— Și apoi va trebui să fiu pregătit să te ajut în supravegherea și organizarea unei cete de mesageri rapizi care să ducă copiile pergamentelor mele în cele patru colțuri ale lumii. Mesajul meu va fi auzit de milioane de oameni, în loc de miile care veneau să mă audă vorbind.

— Aș fi onorat să te ajut să îndeplinești această măreață sarcină, spuse Luca. Caligrafia mea e excelentă și aș fi dispus să transcriu cuvintele pe care le spui pe pergament.

— Doctore, tu ai o misiune mult mai importantă. Fă ceea ce Pavel te-a rugat să faci. Scrie tot ceea ce știi despre străduințele și călătoriile lui, și de asemenea tot ceea ce ai aflat despre viața lui Isus, inclusiv povestea nașterii sale în acel grajd din Betleem, așa cum ți-am povestit-o cînd mergeam către caravană noaptea trecută.

— Hafid! strigă Sergius. Chiar acum am fost binecuvîntat cu un gînd puternic. Îți amintești ce ți-am povestit atunci cînd eram împreună în Nazaret, acum mulți ani, despre casa pe care am construit-o pe Muntele Hebron, un refugiu care este foarte aproape de locul în care Dumnezeu i-a vorbit lui Isus?

— Îmi amintesc și am regretat de multe ori că nu am acceptat generoasa ta invitație de a vizita acel loc.

— Nu este prea tîrziu. Ascultă-mă. Sînt prea bătrîn acum să mai călătoresc către Muntele Hebron și curînd îi voi transfera proprietatea asupra acelui loc special celui ce l-a îngrijit vreme de mulți ani, Stephanas, și care m-a servit cu loialitate. Pentru a fi aproape de locul în care Dumnezeu a vorbit, casa aceea ar fi perfectă pentru a sta acolo și a te concentra să compui cele zece suluri.

— Drumul de la portul Sidon către Damasc trece foarte aproape de munte, spuse Galenus încurajîndu-l.

— Și cum rămîne cu Stephanas? întrebă Hafid.

— Stephanas, după instrucțiunile mele scrise, pe care i le vei înmîna, se poate reîntoarce cu ușurință la familia sa, în apropiere de Cesareea Filippi, lăsîndu-te în liniște pînă îți vei fi terminat proiectul. Este locul ideal pentru a face cea mai bună muncă. Doar vîntul îți va putea abate atenția sau, bineînțeles, Dumnezeu, dacă va hotărî să vorbească cu tine. Apoi, cînd vei termina, te poți întoarce la palatul tău din Damasc, care se găsește la doar o jumătate de zi de mers, iar Erasmus poate supraveghea circulația cuvintelor tale inspiratoare.

Hafid se uită la Erasmus, care rămase tăcut. Aceasta era o decizie pe care trebuia să o ia singur.

Sergius Paulus continuă:

— Acum este ultima ta ocazie, Hafid. Anul următor, Stephanas și întreaga lui familie se vor muta probabil în acea casă. Du-te, te rog!

CAPITOLUL 8

Înainte de plecarea caravanei din Roma, Hafid, avîndu-l pe Luca drept călăuză, vizită mai multe magazine din apropierea cartierului numit Argiletum. După cîteva ore, cumpăraseră mai multe sticle cu cerneală neagră adusă din Egipt, o cutie cu instrumente de scris din metal, pene de gîscă și o duzină de suluri de pergament făcut din piele uscată de capră.

Era deja amiază și cei doi hotărîră să se întoarcă la caravană; nu făcuseră mai mult de cincizeci de pași cînd Hafid se opri brusc și arătă către un sipet din lemn de cedru zgîriat, cu pete negre, așezat lîngă o tarabă de cărți.

— E gol acel sipet? zise el către negustorul care stătea în preajma tarabei.

— Nu numai că e gol, dar e și de vînzare.

Hafid se apropie. Vocea lui tremura:

— Ești atît de bun să-l deschizi pentru mine?

Negustorul puse sipetul pe tarabă și îl descuie. Apoi ridică capacul de lemn și arătă interiorul plin de praf.

Hafid se întoarse către Luca:

— Dă-mi cîteva dintre sulurile pe care le-am cumpărat.

Luca deschise sacul pe care-l căra și scoase trei suluri. Hafid le așeză ușor în cufăr:

— Mai dă-mi șapte suluri, te rog.

Cele șapte suluri umplură cufărul pînă în vîrf. Hafid închise cufărul ușor, se întoarse către vînzător și-l întrebă cît costă.

— Doar o sută de dinari, sire.

Hafid se căută în pungă după bani, dar Luca îl opri:

— Sire, protestă el, prețul acesta este de zece ori mai mare decît face această ladă veche. Privește cît de roase sînt legăturile și cît de decolorat e. Vino, știu un magazin bun aproape

de aici, unde vei găsi o mulțime de cufere mult mai potrivite pentru ce ai tu nevoie și la un preț cu mult mai bun.

— Luca, apreciez preocuparea ta, dar acesta este sipetul pe care îl doresc. Nu îmi pot crede ochilor mei bătrîni, dar arată exact la fel cu cufărul care conținea cele zece suluri pe care le-am primit cînd eram băiat la cămile, acum mai bine de șaizeci de ani.

Luca zîmbi răbdător:

— Pare îndeajuns de bătrîn și de uzat ca să fie într-adevăr același sipet.

Hafid îl plăti pe negustor și spuse:

— Nu e doar o coincidență că am descoperit acest sipet în acest moment al vieții mele. Dumnezeu joacă din nou șah cu viața mea, iar acesta nu poate fi decît un semn bun. Acum voi avea sipetul perfect pentru sulurile mele după ce ele vor fi scrise.

Trecură două săptămîni pînă ce Caravana Succesului intră în portul Sidonului, și după încă o zi ajunse la drumul ce lega estul Damascului de sudul Muntelui Hebron.

Hafid coborî din marea sa caleașcă care-i servise pe el și pe ceilalți atîția ani în turnele sale de conferințe. În spate, era o caleașcă mică plină de lăzi cu mîncare, haine și instrumente de scris. Vizitiul micii calești se apropie de stăpînul său și spuse:

— Totul e în ordine, sire, și îi întinse biciul lui Hafid.

Erasmus și Galenus îl ajunseră și ei pe stăpînul lor. Hafid se întoarse către contabilul său și-i spuse:

— Am să mă întorc la casa noastră imediat ce îmi voi fi terminat munca, poate în două săptămîni sau cam așa ceva.

Erasmus era incapabil să-și ascundă îngrijorarea:

— Stăpîne, vrei să fii bun să-ți reconsideri această decizie și să îmi permiți să te însoțesc? Sînt foarte mulți ani de cînd nu am mai fost despărțiți.

— Alungă-ți teama, Erasmus. Trebuie să fac acest lucru singur, astfel încît concentrarea mea să fie cît mai puternică. Voi supraviețui. Vremea e caldă și am destulă mîncare pentru mai multe săptămîni. Curînd ne vom reîntîlni. Mai ai la tine copia hărții pe care ne-a dat-o Sergius Paulus, cu drumul pînă la casa de pe Hebron?

Erasmus se căută în interiorul mantiei:

— E aici, sire.

Hafid dădu din cap în timp ce își trase prietenul credincios aproape de el:

— Dacă se va întîmpla să te simți singur, iar eu după o lună sau cam așa nu m-am întors, ești binevenit în vizită. Dar acum întoarce-te la casa noastră din Damasc și ia-l și pe Galenus cu tine, așa cum ne-am înțeles. El ne va fi de mare ajutor în dezmembrarea caravanei. Pentru moment, vă spun rămas bun. În noaptea aceasta voi dormi singur în locul în care Dumnezeu a vorbit odată.

Drumul de la poalele Muntelui Hebron era atît de lin, încît Hafid abia își dădea seama că urcă maiestuosul munte care, văzut de la distanță, părea că atinge cerul. Nu grăbea deloc cele două căruțe, pentru că savura înmiresmatele văi cu stejari de piatră, păducel, migdali, în timp ce flori de hiacint, ciclamă și piciorul cocoșului înfloreau de-a lungul drumului. După ceva mai mult de o oră, trecu pe lîngă o gigantică coloană de piatră albă, colțuroasă, ridicată la mai mult de 50 de coți* printre coline și mici bolovani și atunci știu, potrivit hărții pe care o avea, că doar două mile îl mai despărțeau de destinație. În stînga sa, cum urca, lumea părea că i se întinde la picioare, iar asta îl bucura. Departe, licărea Marea Galileii, iar marele vînzător se întinse să privească spre răsărit, pentru a vedea imaginea iubitului său Damasc, dar o ceață deasă acoperise tot deșertul în partea aceea. La dreapta lui, în sus, putea vedea vîrful muntelui și își dădu seama că zăpada, care de la distanță părea o mantie impenetrabilă de albe scînteieri, acoperea în realitate doar scobiturile stîncilor.

Harta pe care i-o desenase Sergius Paulus indica faptul că în cele din urmă drumul va trece printr-o dumbravă cu ienupăr sălbatic de munte, care ascundea de trecători casa guvernatorului. Imediat ce căruța se găsi sub ramurile verzi, Hafid o opri repede. De aici, drumul lui era drept înainte, iar crengile joase ale cîtorva arbuști se odihneau pe acoperișul căruței.

Un bărbat lat în umeri și îmbrăcat în piei de animal stătea în pragul ușii unei case mici, privind curios cum Hafid cobora din căruță. Așteptă, nesigur, pînă cînd vestitul vînzător îi făcu cu mîna în semn de salut, apoi strigă:

— Te-ai rătăcit, străine?

— Cred că nu. Tu ești Stephanas?

— Eu sînt.

— Prietenul și stăpînul tău, Sergius Paulus, îți trimite salutări. Și, de asemenea, îți trimite această scrisoare cu instrucțiuni.

Stephanas luă micul sul de pergament, rupse sigiliul și, fără să mai stea pe gînduri, o citi. Se închină apoi respectuos către Hafid și spuse:

— Bine ai venit, sire. Lasă-mă să-ți duc bagajele și să te ajut să te instalezi în acest loc special.

Hafid strînse mîna tînărului bărbat și-i puse două monede de aur în palma aspră.

— Regret foarte mult că te îndepărtez de casa ta; oricum, nu voi sta mult și Sergius mi-a potolit îngrijorarea, spunîndu-mi că familia ta stă prin apropiere.

Stephanas aprobă din cap, nu prea crezîndu-și ochilor cînd se uită la averea ce-i fusese dăruită:

— M-am simțit vinovat de multe ori că nu i-am vizitat pe mama și pe tatăl meu în această vară. Acum chiar ar fi timpul potrivit.

Casa avea doar patru camere, dar era decorată cu același bun gust pe care Sergius le dovedise în palatul și în vila sa. Lucrul care i se păru cel mai plăcut lui Hafid fu masa mare de lucru, pe care își așeză instrumentele de scris și cerneala. Vechiul sipet pe care-l cumpărase în Roma fu împins sub masă. După ce Stephanas descărcă mîncarea și celelalte rezerve din căruță, cără și cîțiva bușteni pentru imensul cămin construit din piatră.

— Înainte de a pleca, sire, ai vreo întrebare? A mai rămas ceva ce trebuie să-ți arăt?

Hafid se uită afară prin ușa deschisă la pîlcul de copaci umbroși din preajma casei.

— Da, răspunse el încet, poți să mă conduci pînă la locul unde Dumnezeu a fost auzit vorbind?

— Vino, spuse Stephanas, și-l conduse pe bătrîn pe o cărare năpădită de margarete.

În cele din urmă, se opri și se așeză sub un copac.

* 1 cot = 45 cm (*N. tr.*)

— Petru a venit împreună cu Sergius în acest loc, acum cîțiva ani, și a spus că totul s-a întîmplat aici. Privește, am aranjat un cerc din bolovani pentru a marca zona. Se spune că Petru, Iacov și Ioan l-au însoțit pe Isus din Cezareea Filippi, iar cei trei erau așa de obosiți, încît au adormit pe pămînt, curînd după ce au ajuns aici. Petru a spus că s-au trezit într-o lumină care aproape i-a orbit, venind din locul în care Isus era îngenuncheat și se ruga. Apoi, un nor luminos a coborît peste ei și în tăcerea aceea au auzit o voce spunînd: „Acesta este prea iubitul Meu Fiu, ascultați-l."

— Ce s-a întîmplat după aceea? întrebă Hafid.

— A ținut cîteva minute, a povestit Petru. Norul s-a îndepărtat repede și stelele de pe cer au fost singurii martori.

Hafid păși peste bolovanii mari și înaintă încet pe terenul neregulat, pînă ajunse aproape de centrul cercului. Deși afară era frig, simți o adiere caldă peste față și o tresărire a inimii. Vocea lui Stephanas îl luă prin surprindere:

— Dacă nu mai pot face nimic pentru tine, voi pleca, să pot să traversez muntele înainte de apusul soarelui.

Hafid se uită după silueta lui Stephanas ce se depărta, pînă cînd fu înghițită în amurg. Îngenuche apoi lîngă cel mai mare bolovan și își puse mîna sa bătrînă pe suprafața aspră a pietrei. Încă o dată simți misterioasa adiere caldă și știu atunci că va veni aici în fiecare zi cît va rămîne pe munte și va îngenunchea lîngă această piatră, pentru a se ruga să-și termine de scris pergamentele.

Dormi puțin în acea noapte, sculîndu-se cînd încă era întuneric și plănuind ce avea să scrie.

— Aceasta, spuse el cu voce tare, este cea mai mare încercare a vieții mele. Am fost onorat de imperiul meu comercial și de oratoria mea, dar să pot să așez cuvintele pe pergament astfel încît ele să aibă puterea de a schimba viitorul celor ce le citesc este suprema desăvîrșire și un miracol prin el însuși. Știu că nu pot îndeplini această aproape imposibilă sarcină de unul singur. Ajută-mă, Doamne, mă rog ție!

Cînd se făcu dimineață, Hafid luă repede un mic dejun ușor și ieși afară. Trase aer adînc în piept de mai multe ori, apoi se duse la cercul de bolovani, unde îngenuche și încă o dată se rugă pentru ajutor. Se întoarse apoi în casă, își găsi o

poziție confortabilă în scaunul îmbrăcat în piele la masa de scris, desfăcu un pergament curat, înmuie condeiul în cerneala neagră și începu să scrie...

De două ori pe zi, dimineața și seara înainte de a merge la culcare, voi citi cuvintele acestui pergament. Seara îl voi citi cu voce tare. Voi proceda astfel timp de șapte zile, inclusiv în ziua de sabat, înainte de a lua un alt pergament. Astfel, în zece săptămîni, voi termina de construit fundația pe care voi așeza o viață nouă și mai bună.

Înțeleg că nu voi acumula nimic dacă voi neglija să citesc pergamentele o zi sau mai multe. Ca și în viață, îmi dau seama că prin această înțelepciune voi dobîndi atîta succes cît efort voi depune pentru a-l obține.....

CAPITOLUL 9

Primul legămînt al succesului

M-am născut pentru succes, nu ca să eşuez.

Am fost născut să triumf, nu să-mi plec capul înfrînt. Am fost născut să gust victoria, nu să mă tîngui şi să mă văicăresc.

Ce s-a întîmplat cu mine? De cînd visurile mele s-au prăbuşit în cenuşia mediocritate în care oamenii de rînd se aplaudă unul pe altul ca fiind extraordinari?

Nimeni nu e mai înşelat de altul ca de sine însuşi. Laşul este convins că este doar prudent, iar săracul crede că practică abstinenţa. Nimic nu e atît de uşor ca a te amăgi singur, pentru că este totdeauna uşor de crezut ceea ce vrem să credem. Nimeni, în viaţa mea, nu m-a amăgit atît cît m-am dezamăgit singur.

De ce încerc mereu să-mi ascund micile împliniri sub pătura cuvintelor, care mă fac să muncesc mai puţin sau mă scuză pentru lipsa mea de abilitate? Cel mai rău lucru este că am început să cred în scuzele mele, astfel încît am ajuns să-mi vînd zilele pentru un bănuţ, consolîndu-mă singur că lucrurile ar putea fi şi mai rele.

Gata!

Este timpul să mă privesc atent în oglindă pînă cînd îmi voi da seama că duşmanul meu cel mai mare... sînt eu însumi. În cele din urmă, într-un moment magic, cu ajutorul primului pergament, vălul amăgirii de sine se va ridica de pe ochii mei.

Acum ştiu că sînt trei feluri de oameni în lume. Primii învaţă din propria lor experienţă — aceştia sînt înţelepţii. Următorii învaţă din experienţa celorlalţi — aceştia sînt cei fericiţi. Şi ultimii nu învaţă nici din propria lor experienţă, nici din a celorlalţi — aceştia sînt nesăbuiţii.

Eu nu sînt un nesăbuit. De acum înainte voi sta pe propriile mele picioare, iar îngrozitoarele cîrje ale autocompătimirii şi automulţumirii le voi arunca pentru totdeauna.

Niciodată de acum încolo nu îmi va mai fi milă de mine şi nu mă voi mai considera nevolnic.

Cît de nesăbuit am fost cînd am adăstat în disperare, pe marginea drumului, privind cum trec oameni plini de succes şi oameni avuţi. Au fost ei binecuvîntaţi oare cu capacităţi speciale, cu o rară inteligenţă, cu un curaj eroic, cu o ambiţie puternică şi cu alte calităţi de excepţie, pe care eu nu le am? Au avut ei mai multe ore pe zi decît mine ca să-şi îndeplinească măreţele lor îndatoriri? Au avut ei inimile pline de compasiune şi sufletele încărcate de iubire mai mult decît mine? Nu. Dumnezeu nu are favoriţi. Cu toţii sîntem făcuţi din acelaşi aluat.

Acum ştiu, de asemenea, că tristeţea şi renunţările din viaţa mea li s-au întîmplat şi altora. Chiar şi cei mai înţelepţi şi mai plini de succes oameni din lume suferă decepţii, dureri şi eşecuri, dar ei, spre deosebire de mine, au învăţat că nu există pace fără necazuri, odihnă fără oboseală, bucurie fără suferinţă, victorie fără bătălie; şi acesta este preţul pe care-l plătim cu toţii pentru a trăi. A fost o vreme cînd am plătit preţul din toată inima şi cu uşurinţă, dar dezamăgirile constante şi înfrîngerile mi-au erodat mai întîi încrederea, apoi curajul, la fel cum o picătură de apă distruge în timp cel mai dur granit. Toate acestea au rămas acum în urma mea. Nu mai sînt dintre cei ce trăiesc ca şi cum ar fi morţi, mereu în umbra altora, ascunzîndu-se în spatele părerilor de rău şi al pretextelor, în timp ce anii se irosesc.

Niciodată de acum încolo nu îmi va mai fi milă de mine şi nu mă voi mai considera nevolnic.

Acum ştiu că răbdarea şi timpul pot face mai mult decît forţa şi pasiunea. După ani de frustrări, vine vremea recoltei. Tot ceea ce am făcut pentru a împlini şi tot ceea ce am sperat să împlinesc s-a întîmplat şi se va întîmpla prin trudă, răbdare, perseverînd ca o furnică ce-şi construieşte muşuroiul, fir de nisip cu fir de nisip, gînd după gînd, pas cu pas.

Succesul, cînd vine peste noapte, deseori pleacă odată cu venirea zorilor. Acum sînt pregătit pentru o viață plină de fericire, pentru că în sfîrșit mi-am dat seama de puternicul secret ascuns în anii în care am fost tratat atît de dur. Eșecul este, într-un sens, drumul către succes, întrucît fiecare descoperire a ceea ce este fals ne face să căutăm cu seriozitate adevărul și fiecare experiență nouă ne arată o anume formă de eroare pe care va trebui apoi să o evităm cu grijă. Calea pe care pășesc, deseori udată cu lacrimi, nu înseamnă o călătorie irosită.

Niciodată de acum încolo nu îmi va mai fi milă de mine și nu mă voi mai considera nevolnic.

Îți mulțumesc, Doamne, că joci cu mine astăzi jocul tău și pui în mîinile mele aceste prețioase pergamente. Am fost în cea mai rea situație din viața mea, dar ar fi trebuit să știu pînă acum că întotdeauna lucrurile iau o altă întorsătură.

Nu voi mai privi în trecut cu tristețe. Nu mă voi mai întoarce. În schimb, cu aceste pergamente, voi da formă prezentului, pentru că este prezentul meu și voi merge înainte, fără frică, fără îndoială, fără disperare pentru a-mi întîlni viitorul misterios.

Am fost creat după chipul Domnului. Nu există ceva ce nu pot obține dacă încerc.

Niciodată de acum încolo nu îmi va mai fi milă de mine și nu mă voi mai considera nevolnic.

CAPITOLUL 10

Cel de-al doilea legămînt al succesului

Sînt deja un om diferit, mai bun.

Au trecut doar cîteva zile de cînd am început o nouă existență cu ajutorul acestor pergamente și simt acum o stranie și puternică emoție în inima mea, sentimentul unei speranțe pe care am mai avut-o, dar care odată cu anii a dispărut.

În sfîrșit, m-am ridicat din patul disperării mele și aduc mulțumiri pentru asta. Cu cuvintele din primul legămînt al succesului încă proaspete pe buze am crescut în ochii mei, iar această nouă evaluare pe care mi-o fac sînt sigur că va fi adoptată de toată lumea. Acum știu un mare adevăr. Singurul preț real este cel pe care ni-l dăm noi înșine. Dacă ne prețuim prea puțin, lumea va fi de acord. Iar dacă ne prețuim cu cel mai mare preț, lumea de asemenea va fi dispusă să accepte și această evaluare.

Mulțumesc ție, Doamne, că ai pus în mîinile mele aceste prețioase pergamente. Aceasta este răspîntia vieții mele și nu trebuie — și nu o voi face — să evit această provocare, așa cum am făcut-o deseori în trecut. Acum știu că în pelerinajul fiecăruia prin această viață sînt locuri sfinte unde fiecare e făcut să simtă o legătură cu divinul; acolo unde cerul pare să fi coborît aproape de capetele noastre, iar îngerii vin și ne slujesc. Acestea sînt locuri de sacrificiu, unde se întîlnesc muritorii cu nemuritorii, corturile în care sîntem puși la încercare și unde se poartă cea mai grea bătălie din viața cuiva. Înfrîngerile mele din trecut sînt deja aproape uitate. Chiar durerea și chinul cumplit. Și fericit voi fi în anii ce vor urma dacă voi fi capabil să privesc înapoi la acest timp special și să știu că aici, în sfîrșit, am gustat victoria.

Dar mai întîi trebuie să învăț și să pun în practică cel de-al doilea legămînt al succesului.

Nicicînd, de acum încolo, nu voi mai întîmpina zorii fără să am un plan.

În trecut, a avea un scop, fie el mare sau mic, părea nu mai mult decît un exercițiu prostesc, pentru că aveam prea puțină încredere în forțele mele. De ce să am scopuri mici, insignifiante, m-am întrebat, care să-mi satisfacă doar cele mai joase talente ale mele? Cu ce se schimbă lucrurile? Și astfel, în fiecare zi mă împiedicam cînd ieșeam în lume, fără busolă și fără hartă, sperînd doar să supraviețuiesc pînă la apusul soarelui, asigurîndu-mă iluzoriu că aștept doar momentul potrivit, norocul sau șansa și fără să cred totuși măcar o clipă că în viitor ceva va fi diferit de trecut.

Să te tîrăști de pe o zi pe alta e ușor. Nu ai nevoie de o abilitate specială, nu trebuie să depui prea mult efort și nici să înduri dureri. Pe de altă parte, a-ți stabili scopuri pentru o zi, o săptămînă sau o lună și a le atinge nu e niciodată ușor. În fiecare zi îmi spuneam că voi începe de mîine. Nu știam că mîine este o zi doar în calendarul nesăbuiților. Orbit de greșelile mele prostești, mi-am pierdut viața gîndindu-mă la nu știu ce și aș fi tot amînat pînă ar fi fost prea tîrziu, pînă cînd am dobîndit aceste pergamente. Este o distanță nemăsurată între tîrziu și prea tîrziu.

Nicicînd, de acum încolo, nu voi mai întîmpina zorii fără să am un plan.

Am trăit pe ulița nesăbuiților. A dori totdeauna să-ți faci o viață nouă și mai bună, dar să nu-ți găsești niciodată timp să o începi este ca și cum ai fi mort de foame și ai așeza alături mîncarea și băutura și te-ai culca pînă a doua zi, cînd vei fi cu adevărat mort. Pentru prea mulți ani am fost convins, asemeni multor altora, că valoroase sînt doar scopurile splendide, cu recompense bogate în aur, faimă și putere. Cît de mult am greșit! Acum știu că omul înțelept nu-și face scopuri de proporții imense. Planurile gigantice ca mărime el le numește visuri și le adăpostește în inima sa, unde ceilalți nu le pot vedea și nu-și pot bate joc de ele. Apoi, întîmpină fiecare dimineață cu scopurile doar pentru acea zi și face tot ce poate astfel încît ceea ce a plănuit să se întîmple, pînă cînd se duce la culcare.

Curînd, împlinirile fiecărei zile se adună, una peste alta, așa cum furnica își așază grăuntele de nisip și pînă la urmă înalță un castel atît de mare încît să poată adăposti orice vis. Într-adevărat, nu este greu să reușești odată ce ai învățat să-ți domolești nerăbdarea și să-ți împarți scopul vieții în scopuri pentru fiecare zi. Pot să o fac. O voi face.

Nicicînd, de acum încolo, nu voi mai întîmpina zorii fără să am un plan.

Victoria care aduce succesul este pe jumătate dobîndită de cel ce se deprinde să-și stabilească scopuri și să le împlinească. Chiar și cea mai neplăcută muncă devine ușor de îndurat atunci cînd trec prin fiecare zi convins că orice sarcină, nu contează cît de apăsătoare sau de plictisitoare ar fi, este un pas către împlinirea visurilor mele. Cît de plăcută poate fi calea vieții dacă dimineața nu apare cu noi bucurii, cum ar fi acelea de a-mi duce la împlinire scopurile zilei respective, sau dacă seara nu-mi aduce plăcerea de a-mi fi dus la bun sfîrșit planul? Pe o astfel de cale nu mai contează nici dacă te mai îmbraci sau te dezbraci. Viața, sînt acum convins, poate fi voioasă ca un copil la joacă cînd te trezești cu imaginea unui drum clar marcat, care te așteaptă.

Știu acum unde sînt.

Știu, de asemenea, unde vreau să mă ducă scopurile mele.

Pentru a ajunge de aici acolo nu trebuie să știu acum toate întorsăturile și răsucirile drumului pe care voi merge. Ceea ce e important este că am îmbrățișat învățătura primului și celui de-al doilea pergament și n-am să mă mai uit înapoi vreodată, la acel trecut întunecat, în care zilele nu au început sau sfîrșit și unde m-am pierdut în deșertul lucrurilor inutile, fără nici o direcție în afară de moarte și eșec.

Mîine voi avea un scop. Și în ziua ce va urma! Și în ziua ce va urma aceleia!

Nicicînd, de acum încolo, nu voi mai întîmpina zorii fără să am un plan.

Odată, îmi tîrguiam viața pe un bănuț, iar viața nu-mi plătea mai mult, dar anii în care munceam pe o plată de sclav s-au

sfîrșit. Acum știu că indiferent ce plată voi cere de la viață, viața va fi dispusă să mi-o dea.

Soarele nu mai strălucește deasupra mea și de aceea aș putea să mă gîndesc cu tristețe la ziua de ieri. Trecutul e îngropat și aproape era să mă las îngropat odată cu el. Gata cu lacrimile! Lasă razele soarelui să strălucească peste promisiunile zilei de mîine.

Niciînd, de acum încolo, nu voi mai întîmpina zorii fără să am un plan.

CAPITOLUL 11

Cel de-al treilea legămînt al succesului

Sînt treaz.

Sînt plin de așteptări fericite.

Am presimțiri neobișnuite în inima mea de cînd spun bun venit fiecărei zile, acum, cu voioșie și încredere în loc de autocompătimire și frică.

Cel ce suferă își amintește. Nu voi repeta niciodată eșecurile și greșelile inutile ale trecutului, acum, cînd am aceste pergamente care să mă călăuzească.

În fiecare zi, mă voi aventura în lume însoțit de trei puternici noi aliați: încrederea, mîndria și entuziasmul. Sînt încrezător în faptul că pot să mă descurc în fața oricărei provocări, sînt mîndru întrucît îmi folosesc cît se poate de bine capacitățile, și toate acestea pentru că am redescoperit o putere specială care lipsea din viața mea încă din copilărie, puterea entuziasmului.

Orice act memorabil din istoria lumii este un triumf al entuziasmului. Nimic măreț nu a fost dobîndit vreodată fără acesta, pentru că entuziasmul dă oricărei încercări, oricărei munci, nu contează cît de înfricoșătoare sau cît de dificilă, un nou înțeles. Fără entuziasm, sînt osîndit la o viață mediocră, dar cu el pot împlini miracole.

Existența mea are un nou înțeles. Eșecul nu mai e însoțitorul meu. Nevolnicia, izolarea, lipsa de putere, tristețea, vexarea și disperarea din trecut au dispărut din acea zi, de la care nu a trecut prea mult timp, în care mi-am amintit cum se zîmbește. Deja zîmbetele și grija mea se reflectă în ceilalți. Voi împărți bucuros cu ei candela iubirii și a fericirii.

Totdeauna îmi voi spăla zilele în strălucirea de aur a entuziasmului.

Entuziasmul este cea mai mare bogăție din lume. Valoarea lui potențială o depășește de departe pe cea a banilor, a puterii și a influenței. Doar entuziasmul convinge și domină acolo unde averea adunată de o mică oaste de lucrători abia trezește un murmur de interes. Entuziasmul calcă în picioare prejudecățile și opozițiile, spulberă inacțiunea, îi distruge ca o furtună citadela și ca o avalanșă acoperă și înghite toate obstacolele. Am învățat o lecție măreață — entuziasmul este credința mea în acțiune! Avînd credință, nu pot eșua.

Totdeauna îmi voi spăla zilele în strălucirea de aur a entuziasmului.

Unii dintre noi sînt entuziaști din timp în timp, iar cîțiva chiar își mențin înflăcărarea o zi sau o săptămînă. Aceste lucruri sînt bune, dar eu trebuie și îmi voi forma un obicei din a-mi susține entuziasmul mereu, onest și sincer, astfel încît succesul cu care mă întîlnesc astăzi să poată să se repete mîine, săptămîna viitoare și luna viitoare. Entuziasmul, dragostea pentru ceea ce fac în fiecare clipă lucrează în minunate feluri, pe care n-am nevoie nici măcar să încerc să le înțeleg, dar știu că ele vor adăuga multă vitalitate mușchilor și minții mele.

Entuziasmul pentru tot ce fac va deveni, prin muncă grea, un obicei. Noi trebuie să ne formăm mai întîi obiceiuri și apoi, fie că sînt bune sau rele, ne vor forma ele pe noi. Entuziasmul va fi calea spre o viață mai bună. Deja zîmbesc așteptînd binele ce va urma.

Totdeauna îmi voi spăla zilele în strălucirea de aur a entuziasmului.

Entuziasmul poate muta din loc castele și poate fermeca brutele. Este geniul sincerității, iar adevărul rareori iese victorios fără el. La fel ca mulți alții, mi-am condus viața în funcție de idei false despre răsplata adevărată, crezînd că bunăstarea și luxul ar trebui să fie scopurile mele, cînd de fapt lucrul de care avem nevoie pentru a fi fericiți este ceva care să ne facă entuziaști. Entuziasmul îmi va binecuvînta viitorul mai mult decît hrănește semințele ploaia de primăvară.

De acum înainte, toate zilele mele vor fi diferite față de cele din trecut. Niciodată de acum încolo nu voi mai crede că tot ceea ce fac pentru a-mi susține viața se numește muncă, pentru că altfel voi simți constrîngerea strecurîndu-se în lucrul meu, iar orele fiecărei zile le voi îndura ca și cum mi s-ar părea o eternitate. Așa că de acum voi uita că muncesc ca să mănînc și voi intra în osteneala fiecărei zile cu toată energia, grija și bunul meu simț. Cu aceste calități voi realiza cu mult mai mult decît altădată, orele vor trece ușor, și dacă acest entuziasm va ieși la iveală, zi după zi, sînt sigur că voi deveni mai valoros pentru mine însumi și pentru lume.

Nu există nici o persoană, nici o ocupație, nici o problemă care să nu poată fi întoarsă către bine prin atitudinea mea.

Totdeauna îmi voi spăla zilele în strălucirea de aur a entuziasmului.

Prin această strălucire voi putea să văd, pentru prima oară, toate lucrurile bune ale vieții, care mi-au fost ascunse în acești ani irosiți de pînă acum. Așa cum tînărul îndrăgostit are simțurile ascuțite, o privire mai pătrunzătoare și vede în aceea pe care o iubește o sută de virtuți și forme invizibile pentru ceilalți ochi, și eu voi fi îmbătat de entuziasm, puterea mea de percepție va crește, iar privirea mi se va ascuți pînă cînd voi vedea frumusețea și farmecul pe care ceilalți nu le pot discerne și care pot compensa munca chinuitoare, privațiunile, greutățile și chiar persecuția. Cu entuziasm pot face ce e mai bine în orice situație, și dacă mă voi împiedica acum sau mai tîrziu — chiar și celui mai talentat i se întîmplă uneori — mă voi ridica și voi merge înainte.

Totdeauna îmi voi spăla zilele în strălucirea de aur a entuziasmului.

Cîtă însuflețire simt, știind că am imensa putere de a-mi schimba zilele și întreaga viață prin atitudinea mea! Cît de milă îmi e de acele mulțimi care nu au cunoașterea prin care să poată să-și folosească această imensă forță, o forță care există deja în ei, pentru a-i călăuzi în viitor!

Voi întoarce timpul și voi adopta irezistibilul farmec al tinereții cu entuziasmul său năvalnic ca al unui izvor de munte.

Tinerețea nu vede întuneric în fața sa, nici capcană fără scăpare. Uită că în lume există ceva de genul eșecului și crede că omenirea a așteptat timp de secole venirea persoanei lui sau a ei ca eliberatori ai adevărului, ai energiei și ai frumuseții. Astăzi voi ridica făclia mea deasupra și voi zîmbi tuturor.

Totdeauna îmi voi spăla zilele în strălucirea de aur a entuziasmului.

CAPITOLUL 12

Cel de-al patrulea legămînt al succesului

Sînt posesorul unei puteri nemaipomenite.

Știu secretul despre cum să influențez gîndurile și acțiunile celorlalți cînd mă aflu în compania lor.

Doar această cunoaștere, folosită cu înțelepciune, i-a făcut pe mulți să reușească în ambițiile lor de a ajunge la mare faimă, la mari averi și la putere de-a lungul vremurilor.

Din păcate, doar cîțiva sînt conștienți de faptul că au o astfel de putere, în timp ce majoritatea oamenilor plătește un preț teribil în chinuri și sărăcie din cauza ignoranței. Prietenii și i-au pierdut, ușile li s-au închis, ocaziile s-au evaporat, iar visele lor s-au distrus.

Pînă acum, am fost membru al acestei majorități demne de milă, mi-am distrus mereu șansele de a avea succes și de a fi fericit, pentru că am nesocotit prostește o putere pe care nici nu știam că o am.

Prin acest pergament ochii mei s-au deschis. Secretul este atît de simplu, că orice copil îl înțelege și îl folosește instinctiv în beneficul său. Îi influențăm pe ceilalți tratîndu-i așa cum am vrea să fim și noi tratați de alții. Sîntem cu toții imagini ale celorlalți, cu aceleași simțuri, aceleași sentimente, aceleași speranțe, aceleași temeri, aceleași greșeli și același sînge. Dacă unul are un necaz, vecinul lui îl consolează. Dacă altul zîmbește, prietenul lui îi va răspunde cu bunătate.

Cît de ignorant am fost! Știu că succesul nu poate fi dobîndit de unul singur. Știu că nu există un bărbat sau o femeie care să fi reușit singuri. Îmi dau seama că nu îmi voi împlini niciodată scopurile fără ajutorul celorlalți și totuși pot vedea, gîndindu-mă la trecutul meu, că acțiunile mele m-au ținut captiv în spatele gratiilor trecutului.

De ce ar vrea cineva să contribuie la succesul meu?

De cîte ori m-am încruntat, am primit în schimb o încruntătură.

De cîte ori am strigat cu furie, voci furioase mi-au răspuns.

De cîte ori m-am plîns, priviri aspre m-au săgetat. De cîte ori am blestemat, ură am primit înapoi.

Propriile mele acțiuni au fost cele care m-au condamnat la o lume în care nimeni nu zîmbește vreodată, o lume a eșecului. Prostește i-am blamat pe ceilalți pentru starea de plîns în care eram, dar acum văd că greșeala era doar a mea.

În sfîrșit, ochii mi s-au deschis.

Acest legămînt al succesului este o promisiune pe care o voi ține pentru tot restul vieții.

Nicicînd, de acum înainte, nu mă mai voi purta dezagreabil cu vreun suflet de om.

Voi zîmbi prietenului și la fel neprietenului și voi face orice efort pentru a găsi, în el sau în ea, o calitate pe care să o laud, pentru că acum îmi dau seama că dorul cel mai profund al naturii umane este acela de a fi apreciat. Într-adevăr, oricare dintre noi are trăsături ce merită lăudate, iar tot ce trebuie să fac este să mă asigur că laudele mele vor izvorî din toată inima și cu o voce sinceră.

A lăuda, a zîmbi, a te arăta preocupat de ceilalți sînt favoruri atît de profitabile pentru cel ce le dă, ca și pentru cel ce le primește. Această putere imensă, care-i afectează pe ceilalți cu atîta forță, va lucra în mod miraculos în viața mea, la fel cum recunoștința celorlalți mi se va întoarce în multe feluri. Un zîmbet rămîne darul cel mai puțin costisitor pe care-l pot face oricui, și totuși puterea lui poate învinge regate. Iar cei pe care i-am tratat cu blîndețe și cu cuvinte de laudă vor începe curînd să perceapă acele calități ale mele pe care nu le văzuseră pînă atunci.

Nicicînd, de acum înainte, nu mă mai voi purta dezagreabil cu vreun suflet de om.

Zilele în care mă tînguiam și mă plîngeam de ceilalți au ajuns la sfîrșit. Nimic nu e mai ușor decît a găsi defecte. Nici talentul, nici abnegația, nici mintea, nici caracterul nu sînt de

trebuință pentru a bombăni tot timpul. Nu mai am timp pentru a urma această cale nefericită. Tot ce aș reuși ar fi să îmi decolorez personalitatea astfel încît nimeni să nu mai vrea să se asocieze cu mine. Aceea a fost viața mea cea veche. Gata!

Sînt atît de recunoscător pentru această a doua șansă!

Am irosit ani întregi de ocazii cu încruntăturile și privirile mele mînioase, cînd un zîmbet sau un cuvînt blînd mi-ar fi deschis o mulțime de uși și inimi fără număr s-ar fi îmblînzit și poate mi-ar fi întins o mînă de ajutor. Dar acum am învățat marea artă a vieții — să îmbunătățești clipa de aur a oportunității și să prinzi ceea ce este bun în căutarea ta.

Nicicînd, de acum înainte, nu mă mai voi purta dezagreabil cu vreun suflet de om.

Un zîmbet și o strîngere de mînă sînt, în ultimă instanță, un simplu act de iubire. Viața, acum știu, nu este făcută din mari sacrificii sau din mari îndatoriri, ci din lucruri mici, în care zîmbetul, bunătatea și micile atenții, acordate oricînd și oriunde e posibil, sînt ceea ce cîștigă și păstrează fiecare inimă.

Cele mai bune lucruri din viața cuiva sînt micile acte de considerație și grija față de altul. Vorbele bune își produc propria imagine în sufletele oamenilor, iar imaginea aceasta este frumoasă. Ele calmează, liniștesc și-l relaxează pe cel ce le aude. Îl fac să-i fie rușine de acreala lui, de posomoreala lui, de sentimentele sale răutăcioase. Încă nu am ajuns să folosesc atîtea vorbe bune pe cît s-ar cuveni, dar voi îmbunătăți această situație prin practică. Cine ar fi atît de prost să nu o facă, cînd în balanță este fericirea cuiva?

Nicicînd, de acum înainte, nu mă mai voi purta dezagreabil cu vreun suflet de om.

Pot vedea că în relațiile din viața de zi cu zi afecțiunea și admirația se cîștigă și se păstrează prin actele mici de atentă bunătate din fiecare zi, din fiecare oră, din cuvinte, ton, gesturi și privire. Cît de ușor îi este celui ce dorește binele să împrăștie plăcere în jurul său și cît de plăcută este inima bună, ca o fîntînă de încîntare care face pe oricine din apropiere să zîmbească. În fiecare noapte, cînd mă retrag, mă rog să fi făcut

măcar pe cineva mai fericit, mai înțelept sau măcar ceva mai mulțumit de sine.

Cum pot eșua de acum înainte dacă legămîntul pe care l-am făcut pe acest pergament va fi ținut astfel încît pînă și aerul pe care-l voi respira în viitor va străluci de bucurie și de dorințe bune?

Nicicînd, de acum înainte, nu mă mai voi purta dezagreabil cu vreun suflet de om.

CAPITOLUL 13

Cel de-al cincilea legămînt al succesului

Soarele nu strălucește întotdeauna.

Strugurii nu sînt întotdeauna copți.

Cei ce sapă morminte nu sînt întotdeauna leneși, iar pacea nu domnește mereu.

Acum, cu regret, recunosc un alt adevăr. Deși am gustat din dulcele vin al succesului, prin aceste pergamente, știu că nu mă pot aștepta să fiu mereu la înălțime. Indiferent cît de mult aș încerca, cît de mult aș insista și aș excela în munca pe care mi-am ales-o, tot vor fi zile, săptămîni și luni cînd ceea ce voi încerca se va sfîrși în frustrare și eșec. Oricare dintre noi, chiar și cel mai puternic și mai eroic, petrece prea mult timp trăind cu teama de eșec.

Avem noi oare saci cu aur și pietre prețioase? Nu sînt de ajuns. Alții au mai multe. Sîntem noi protejați și în siguranță? În siguranță față de ce? De boală? De datul afară din slujbă? De jaf? Avem mulți prieteni și o familie care ne iubește? E oare prietenia întotdeauna adevărată? Te vor iubi ei mereu?

Frica de nenorocire conduce la eșec și aruncă o teribilă umbră asupra tuturor zilelor noastre. Formele și culorile ei sînt variate, imaginare și reale, confuze și clare, temporare sau permanente. Nenorocirea terorizează pe muncitorul ce se zbate să-și păstreze slujba, pe tatăl ce se roagă să-și poată hrăni familia, pe negustorul ce speră să-și vîndă marfa, pe ostașul ce-i conduce pe alții în bătălie. Ea torturează pe oricine la fel, prinț sau proletar, înțelept sau nebun, sfînt sau criminal. Înainte nu aveam cunoașterea a cum să mă descurc cu nenorocirea, iar rănile pe care mi le provocau înfrîngerile erau îndeajuns pentru a-mi întuneca speranțele și a-mi distruge ambiția.

Gata! Am început o nouă viață și acum știu secretul prin care pot profita din înfrîngeri ori de cîte ori ele vin peste mine.

Voi căuta întotdeauna în orice nenorocire sămînța triumfului.

Nu există școală mai bună decît nenorocirea. Orice înfrîngere, orice lovitură, orice pierdere conțin în ele sămînța, propria lor lecție, despre cum îmi pot îmbunătăți performanțele data viitoare. Niciodată nu voi mai contribui la propria-mi cădere, refuzînd să dau față cu adevărul și să învăț din trecutele-mi greșeli. Experiența este cea mai valoroasă lecție a suferinței, iar una dintre cele mai teribile legi ale vieții este că înțelepciunea nu poate fi transferată altuia. Toți trebuie să treacă prin propria lor școală și lecțiile sînt diferite pentru fiecare. Nu există o altă cale. Nenorocirea este totdeauna primul drum către adevăr, iar eu sînt pregătit să învăț tot ce trebuie să cunosc pentru a-mi îmbunătăți condițiile de viață.

Voi căuta întotdeauna în orice nenorocire sămînța triumfului.

Acum sînt mai bine pregătit să înfrunt orice nenorocire. Înțeleg pentru prima oară cît de repede trec și dispar toate actele și evenimentele, bune și rele, mari și mici, lucrările omului la fel ca și lucrările naturii. Toate lucrurile nu numai că sînt într-o schimbare continuă, dar sînt și cauza schimbării infinite a celorlalte.

În fiecare zi stau pe o punte îngustă. În spatele meu este abisul fără fund al trecutului. În față, este viitorul care va înghiți tot ce mă supără astăzi. Nu contează ce soartă mă așteaptă, pentru că știu că fie o voi savura, fie voi suferi doar un timp scurt, foarte scurt. Doar puțini înțeleg acest adevăr clar, în timp ce ceilalți își lasă speranțele și scopurile să dispară imediat ce tragedia lovește. Acești oameni lipsiți de noroc cară cu ei, pînă mor, propriul lor pat de spini și caută la alții, în fiecare zi, simpatie și atenție. Nenorocirea nu-l va distruge pe omul curajos și credincios. Oricine este pus la încercare în cuptorul dezastrului și doar unii reușesc să iasă. Eu voi ieși. Aurul poate rămîne o lună între cărbuni aprinși fără să se piardă măcar o picătură, iar eu sînt mai prețios decît aurul.

Toate trec.

Voi căuta întotdeauna în orice nenorocire sămînța triumfului.

Pot vedea acum că nenorocirea are multe binefaceri, puțin recunoscute. Este singurul fel prin care îmi pot măsura prietenii și învăța adevărul. Este, de asemenea, starea în care îmi pot cunoaște eul interior și are minunata forță de a-mi pune în lumină talentele, care în împrejurări fericite ar rămîne adormite.

Nenorocirea ne însoțește de la naștere pînă în mormînt. O piatră prețioasă nu poate fi șlefuită fără frecare, iar eu nu pot progresa fără încercări. Admit că mi-a făcut bine să fiu ars de căldură și udat de ploaia vieții, și totuși mărturisesc că orice nenorocire pe care am suferit-o a fost totdeauna urmată de strigătele mele de mînie și resentiment față de cor. De ce a trebuit Dumnezeu să-mi facă un lucru atît de teribil? De ce mi-a luat Dumnezeu un lucru sau un altul, care era atît de important pentru mine?

Acum știu că nu există nici un moment în viață cînd ocazia, șansa de a fi sau de a face ceva să fie mai bogată pentru sufletul meu decît atunci cînd sufăr cea mai cruntă nenorocire. Apoi, totul depinde de faptul că îmi ridic capul sau îl las în jos căutînd ajutor. Dacă recurg la simple expediente și trucuri, ocazia se pierde pentru totdeauna și nu voi ajunge nici mai bogat, nici mai mare, și probabil că nici cu mult mai sărac și mai slab pentru durerea mea. Dar dacă mă întorc la Dumnezeu, și de acum înainte o voi face, vremea nenorocirii poate fi transformată într-un punct de cotitură spre triumful vieții mele.

Voi căuta întotdeauna în orice nenorocire sămînța triumfului.

Ori de cîte ori în viitor voi fi pus la pămînt de o înfrîngere teribilă, mă voi întreba totdeauna, după ce prima durere a trecut, cum pot întoarce nenorocirea în ceva bun. Ce ocazie imensă poate prezenta acest moment... să iei rădăcina amară cu care te-ai ales și să o transformi într-o grădină înmiresmată cu flori.

Voi căuta întotdeauna în orice nenorocire sămînța triumfului.

CAPITOLUL 14

Cel de-al șaselea legămînt al succesului

Al șaselea legămînt al succesului. M-am înșelat singur prea mult timp.

Am fost nesincer cu cei ce m-au angajat și am pizmuit fiecare oră pe care am considerat-o drept ceva plictisitor. Munca, pentru mine, a fost prețul nenorocit pe care-l plăteam ca să exist, pentru că zeii nu mi-au dat la naștere aur în mîini și o coroană pe cap. Ce prost am fost!

Acum știu că fructul muncii este cea mai dulce dintre toate plăcerile, și în timp ce geniul poate începe opere mărețe, doar munca le duce pînă la capăt.

Ochii mei s-au deschis, în sfîrșit, prin aceste pergamente.

Cît de ușoară va fi munca mea dacă de acum înainte voi depune tot atît de mult efort pentru a-i îmbunătăți calitatea pe cît cheltuiam încercînd să găsesc scuze să nu o fac așa cum trebuie. Există un înalt secret al succesului, pe lîngă care celelalte reguli par mici. Cu siguranță că este inclus în toate listele cu afirmații menite să creeze o viață mai bună, în orice secol sau mileniu care ar fi să vină, și totuși majoritatea omenirii îl respinge iarăși și iarăși ca fiind prea dificil.

Avere, poziție în societate, faimă și fericirea atît de nesigură vor fi ale mele, în cele din urmă, dacă mă voi hotărî ca serviciile pe care le ofer zi de zi să fie mai multe și mai bune decît sînt plătit să ofer. Există încă o cale, mai puternică, de a-mi aminti această dificilă lege a vieții — cînd cuiva i se cere să meargă o milă, el trebuie să fie dispus să meargă două. Secole de acum încolo, la fel ca și astăzi, doar cîțiva vor avea hotărîrea de a urma acest mare secret al celor ce reușesc, iar ei vor fi răsplătiți.

Încep chiar de astăzi.

Nicicînd, de acum înainte, nu-mi voi mai duce la capăt o însărcinare făcînd mai puțin decît pot.

Acum știu că pentru a crește și a înflori trebuie să am mare grijă de afaceri și să fiu măcar puțin în avans cu timpul. Cei care ajung în vîrf sînt cei care nu sînt mulțumiți să facă doar ceea ce li se cere. Ei fac mai mult. Ei sînt cei ce merg încă o milă. Și apoi încă una. Mărimea recompensei nu-i interesează. Ei știu că, în cele din urmă, vor fi răsplătiți.

Nu există decît o singură metodă de a împlini un scop, iar aceasta este munca grea, mentală și fizică. Dacă nu sînt dispus să plătesc acest preț pentru a mă distinge de ceilalți, va trebui atunci să fiu pregătit să mă resemnez la un viitor plin de lacrimi și sărăcie, în care mă voi bate singur cu pumnii în piept, autocompătimindu-mă într-o viață inutilă, lipsită de zîmbete și recompense. Nu îmi va mai fi milă de mine. Am părăsit drumul acesta spre nicăieri.

Nicicînd, de acum înainte, nu-mi voi mai duce la capăt o însărcinare făcînd mai puțin decît pot.

Nu sînt înlănțuit de munca mea. Nu sînt sclav. Chiar dacă detest îndatoririle, trebuie să le îndeplinesc; înțeleg că această corvoadă este necesară pentru a scoate la lumină comorile ce zac în mine, astfel încît să-mi îmbunătățesc norocul, tot așa precum săpatul pămîntului și sădirea semințelor aduc beneficii celui ce cultivă pămîntul. Pot crește dincolo de orice sarcină ce mi se încredințează acum, pentru că nu voi uita niciodată că sînt un copil al Domnului, născut pentru victorie.

Oricare ar fi slujba mea, să fiu lăsat să o fac cu dragoste, și nu voi eșua.

Partea mea din munca acestei zile poate fi limitată, dar pentru că este vorba de muncă, e prețioasă. Lumea nu se mișcă numai prin mușchii puternici ai eroilor, ci și prin acumularea muncii fiecărui lucrător onest. Secretul dragostei adevărate de muncă este speranța de a avea succes în acea muncă; dragostea de muncă nu constă în recompensă, nici în bani, nici în timpul petrecut sau în abilitățile puse în joc, ci în mîndria și satisfacția pentru îndeplinirea muncii înseși.

Pentru un lucru făcut, este suficientă recompensa că acesta a fost făcut bine.

Nicicînd, de acum înainte, nu-mi voi mai duce la capăt o însărcinare făcînd mai puțin decît pot.

De acum înainte, la sfîrșitul unei zile de muncă, voi uimi lumea. Voi rămîne la îndatorirea mea încă ceva timp și voi considera acest efort suplimentar ca pe o investiție în ziua de mîine. Cu o astfel de atitudine, atît de rară în lumea egoistă în care trăim, nu pot eșua.

Și totuși, dacă muncesc astfel, dacă perseverez în a parcurge încă o milă, trebuie să mă pregătesc pentru batjocura celor ce nu și-au împlinit vreodată corect o zi de muncă. Pentru a realiza cîteva lucruri mari în această viață scurtă, îmi dau seama că trebuie să mă aplec asupra muncii cu atîta concentrare a minții, a mușchilor și a timpului, încît celor ce trăiesc în trîndăvia mizeră să li se pară că mi-am pierdut mințile. Așa să fie.

Nicicînd, de acum înainte, nu-mi voi mai duce la capăt o însărcinare făcînd mai puțin decît pot.

Dă-mi iubire și muncă, doar aceste două lucruri, și voi fi în stare să trăiesc o viață mulțumită.

Nu aș putea fi fericit prea mult timp fără hrană, băutură, haine sau fără adăpost, dar chiar dacă aș avea toate aceste lucruri și ele ar fi perfecte, încă nu aș fi fericit. Care este cel mai bun lucru pentru un rîu? Este să curgă continuu. Dacă se oprește, bălțește. Cel mai bun lucru pentru mine este acela care mă ține într-o curgere continuă. Puțini își dau seama cît de mult din fericire depinde de muncă, de faptul că sînt ținuți ocupați și nu sînt lăsați să se devoreze singuri. Nu sînt nimic fără munca mea. Primul secret al fericirii este să ai ce să faci.

Nicicînd, de acum înainte, nu-mi voi mai duce la capăt o însărcinare făcînd mai puțin decît pot.

Niciodată, de acum înainte, nu voi mai uita să merg o milă în plus. Și nu voi oferi mai puțin decît sînt plătit. De acum înainte, îmi voi face munca cu toată încordarea de care sînt în stare — nu doar munca mea și atît, ci și ceva pe deasupra, acest ceva care în timp va valora mai mult decît restul.

Și dacă voi suferi, așa cum deseori se va întîmpla, și dacă mă voi îndoi de valoarea eforturilor mele, așa cum trebuie să

se întîmple în unele ocazii, eu tot îmi voi face munca. Voi munci cu toată inima, iar cerul se va înseninа, iar din toate îndoielile și suferințele se va naște suprema bucurie a vieții.

Mă voi supune totdeauna acestui legămînt al succesului.

Nicicînd, de acum înainte, nu-mi voi mai duce la capăt o însărcinare făcînd mai puțin decît pot.

CAPITOLUL 15

Cel de-al șaptelea legămînt al succesului

Mi-am împrăștiat eforturile în atît de multe direcții.

Am pierdut atîtea anotimpuri alergînd de la un curcubeu la altul.

Am petrecut ani fără număr încercînd să scot apă din atîtea fîntîni goale.

Succesul, fericirea, averea, continui să sper, vor fi la un moment dat ale mele. Aștept în van. Fără miracolul acestor pergamente, s-ar putea să aștept la nesfîrșit. Cît e de trist! Pe strada lui „curînd", cineva va ajunge în cele din urmă la casa lui „niciodată".

Toate astea sînt acum în spatele meu.

Acum înțeleg de ce m-a ocolit succesul. Cel ce ezită întotdeauna între două lucruri pe care le are de făcut nu îl va face pe nici unul. Dacă înclin cînd către un plan, cînd către altul, cînd către un scop, cînd către altul, purtat mereu doar de vînt, ca polenul crinului, în toate punctele cardinale, nu voi îndeplini niciodată ceva măreț sau folositor. Doar acela ce se concentrează asupra unui anumit lucru într-un anume timp avansează în viață. Bărbatul sau femeia care reușesc sînt cei ce nu pășesc niciodată alături de ceea ce își propun să facă și nu își împrăștie personalitatea. Acum știu că marele secret a fost întotdeauna în fața ochilor mei și totuși am fost prea orb ca să-l văd.

Mă voi angaja cu toată ființa mea în sarcina pe care tocmai o îndeplinesc.

Marea diferență dintre cei ce reușesc și cei ce eșuează nu stă în cantitatea de muncă depusă de fiecare, ci în cantitatea de muncă inteligentă. Mulți dintre cei ce eșuează în modul

cel mai deplorabil fac îndeajuns pentru a obține un mare succes, dar ei lucrează la întîmplare și orice scop și-ar fi fixat, cu o mînă construiesc și cu cealaltă doboară. Ei nu vînează circumstanțele pentru a le transforma în ocazii. Ei nu au capacitatea de a schimba înfrîngerile în victorii memorabile. Avînd îndeajuns de multă isteține și timp destul — principalele ingrediente ale succesului —, ei merg totdeauna cînd înainte, cînd înapoi, într-o pendulare vană, iar adevărata pînză a vieții lor nu se mai țese niciodată.

De acum înainte îmi voi pune nu numai mîinile la lucru, ci îmi voi angaja ființa întreagă. Ochii mei s-au deschis, în sfîrșit. Orice voi face de acum încolo, voi face de parcă nimic nu ar fi mai important pe lume. Mii de păduri s-au creat dintr-o singură ghindă. Concentrarea și perseverența au construit marile piramide ale Egiptului.

Cel ce stăpînește un singur meșteșug poate susține o familie. Cel ce stăpînește șapte meșteșuguri nu se poate susține nici pe el însuși. Vîntul nu-i slujește acelui marinar care nu știe în ce port să ajungă. Acum știu unde vreau să merg și știu cum să ajung acolo.

Mă voi angaja cu toată ființa mea în sarcina pe care tocmai o îndeplinesc.

Nu multe lucruri oarecare, ci un singur lucru de importanță supremă, asta cere lumea de la noi. Cel ce-și împrăștie eforturile nu poate spera să reușească.

Dacă o salamandră este tăiată în două, partea din față va merge înainte, iar partea din spate va merge înapoi. Așa este și cu progresul celui ce-și divide scopul. Succesul este totdeauna supărat pe energiile împrăștiate.

Sînt pregătit pentru marea schimbare din viața mea. Lumea va ști că mi-am schimbat drumul. Ce putere imensă asupra vieții este aceea de a avea ținte precise. Vocea mea, îmbrăcămintea mea, privirea mea, simplele mele mișcări și gesturi se vor schimba cînd voi începe să-mi trăiesc zilele cu un scop.

Cum am putut eu oare, la fel ca și mulți alții, să rămîn orb la acest mare adevăr?

Cel ce știe să facă un lucru și-l face mai bine decît oricare altul, chiar dacă este vorba doar de arta de a șlefui lentile, pri-

meşte coroana meritelor sale. Dacă el şlefuieşte cel mai bine lentile, concentrîndu-şi toată energia către o finalitate, el este un binefăcător al omenirii şi va fi recompensat.

Mă voi angaja cu toată fiinţa mea în sarcina pe care tocmai o îndeplinesc.

Mă voi hotărî asupra scopurilor mele şi le voi ţine minte mereu. Găsim doar ceea ce căutăm cu toată inima. Dacă nu caut ceva anume în viaţă, nu voi găsi nimic. Albina nu este singura insectă ce vizitează trandafirul, dar este singura care pleacă de acolo cu miere. Nu contează cît de bogate sînt materialele pe care le-am adunat în anii noştri de studiu şi truda din tinereţea noastră. Dacă intrăm în viaţă cu o idee neclară despre ceea ce vom face în viitor, putem fi siguri că nu vor exista împrejurări fericite şi accidentale care să aranjeze ceea ce facem într-o structură impunătoare de proporţii magnifice.

Ni se spune deseori că în viaţă trebuie să ţintim sus, dar mai bine să ţintim în ceea ce vrem să lovim. Un scop general nu e de ajuns. Săgeata trasă din arc nu se învîrte să vadă ce ar putea lovi în drumul ei, ci zboară drept către ţintă. Explozia unui trăznet dispersată pe o suprafaţă largă nu produce rezultate în comparaţie cu un fulger singur şi concentrat.

Acum ştiu că dacă voi urmări cu hotărîre şi perseverenţă un singur scop valoros, cu toată puterea minţii mele, nu voi eşua. Dacă voi concentra razele soarelui cu o lupă, chiar şi în cea mai geroasă zi de iarnă, voi putea aprinde cu uşurinţă o lumînare.

Mă voi angaja cu toată fiinţa mea în sarcina pe care tocmai o îndeplinesc.

Cea mai slabă creatură vie, concentrîndu-şi puterile asupra unui singur obiect, poate obţine rezultate bune, în timp ce una puternică, dispersîndu-şi efortul în multe treburi, poate să eşueze şi să nu împlinească nimic. O picătură de apă, căzînd continuu, îşi creează un canal chiar prin cea mai dură piatră, în timp ce torentul tumultuos trece peste ea cu multă zarvă fără să lase nici o urmă. Eu voi lăsa urme. Lumea va şti că am trecut pe aici.

Mă voi angaja cu toată fiinţa mea în sarcina pe care tocmai o îndeplinesc.

CAPITOLUL 16

Cel de-al optulea legămînt al succesului

Am fost atît de orb.

Nici măcar o dată nu am recunoscut ocazia cînd ea a apărut în viaţa mea, pentru că totdeauna s-a deghizat în muncă din greu.

Nici măcar o dată nu am observat caleaşca de aur aşteptînd să mă transporte către o viaţă mai bună, pentru că ochii mei au fost mereu acoperiţi de lacrimi de aucompătimire, aşa cum hoinăream pe străduţele întunecate ale vieţii fără nici o destinaţie.

Vederea-mi nu mai e stînjenită de atitudinea mea, pentru că această atitudine s-a transformat.

Acum înţeleg că ocaziile nu apar niciodată cu potenţialul de bogăţie, succes sau onoare zugrăvit pe ele. Orice sarcină trebuie să o împlinesc cum pot mai bine, altfel risc să treacă prin preajma mea cea mai mare dintre toate ocaziile, iar eu să dorm fără vreun deşteptător lîngă mine. O zi începe la fel ca şi celelalte, şi în ea o oră se scurge la fel ca toate orele, dar se poate ca în acea zi, în acea oră să fiu confruntat cu şansa vieţii mele. A-mi îndeplini sarcina, nu contează cît de dificilă sau plictisitoare este, cu curaj şi perseverenţă, este singura cale prin care sînt sigur că voi prinde ocazia supremă cînd ea va apărea, fie că va veni în sunete de fanfară, fie, ca de obicei, acoperită de un înveliş de praf.

Eu, cel de dinainte, ce disprefuiam fiecare zi de muncă şi dădeam frîu liber frustărilor faţă de oricine mă atingea, nu aş fi fost niciodată capabil să mă implic pentru a face loc ocazilor. Acum, prin aceste pergamente, îmi recontruiesc viaţa şi de

acum înainte voi merge cu capul sus, căutînd ocazii cu frenezie, ca un leu înfometat căutîndu-şi hrana.

Niciodată nu voi mai aştepta şi nu voi mai spera ca ocaziile să vină singure la mine.

Am întors spatele trecutului. Nici un eşec nu-mi va mai încetini de acum mersul către însoritul ţinut al succesului şi fericirii, în care îmi voi petrece tot restul vieţii. Acum ştiu că dacă vreau să cînt, voi găsi întotdeauna un cîntec.

Privesc înapoi acum doar amintindu-mi ce eşec demn de milă m-am lăsat singur să ating. Există un proverb vechi care spune: „Bucură-te de puţinul pe care-l ai şi lasă nebunul să vîneze mai mult." Asta era ceea ce credeam eu înainte şi aşa am acţionat, pentru că oare nu spun toate proverbele vechi adevărul? Nu! Am început o viaţă nouă şi am întors pe dos acest proverb, aşa cum am schimbat toate acţiunile vieţii mele trecute. Acum, acest proverb spune: „În timp ce nebunul se bucură cu puţinul pe care-l are, eu voi vîna pentru mai mult!"

Niciodată nu voi mai aştepta şi nu voi mai spera ca ocaziile să vină singure la mine.

Mi-am îmbunătăţit în aceste cîteva săptămîni multe dintre trăsăturile mele de caracter, iar acum sînt mult mai bine înzestrat pentru a recunoaşte ocazia şi a-mi lua partea. Deja mi-am dezrădăcinat obiceiurile mele vechi, care mă împiedicau să înaintez, zilnic repetîndu-mi cuvintele acestor pergamente, iar reconstrucţia este doar la început. Lasă-mă să încep de unde sînt, chiar cu acele trăsături pe care le mai am încă şi care mă făceau să mă disprețuiesc. Lasă-mă să am grijă de ele, una cîte una, iar puterea Domnului să mă ajute în slăbiciunea mea. În cele din urmă, voi fi mai bun decît sînt dacă voi avea curajul să trec dincolo de ceea ce-mi stă acum în putere şi credinţă destulă să cred în cel ce se cuvine să fiu.

În trecut, am lăsat prostește ca eşecurile şi regretele să mă tragă în jos, aşa încît a trebuit ca totdeauna să merg cu capul plecat şi cu ochii în pămînt. Acum, pentru că greutatea ce mă apăsa a fost aruncată, iar privirea mea s-a ridicat, pot vedea, oriunde mă uit, uşi deschise urîndu-mi bun venit către o viaţă mai bună.

Niciodată nu voi mai aştepta şi nu voi mai spera ca ocaziile să vină singure la mine.

În fiecare zi, cînd îmi fixez scopurile, voi pune în fruntea listei o propoziţie care să-mi reamintească faptul că trebuie să veghez la ivirea ocaziilor. Şi în fiecare dimineaţă, cînd mă voi trezi, voi merge înainte să întîlnesc ziua cu un zîmbet, indiferent ce sarcini neplăcute mă aşteaptă. Ocaziile, ca şi iubirea, nu sînt atrase de întristare şi disperare. Acum ştiu că aceia ce reuşesc cel mai bine în viaţă sînt oameni veseli şi plini de speranţă, care merg la muncă cu un zîmbet pe faţă şi întîmpină schimbările şi şansele vieţii acesteia de muritor cu umor şi voioşie, luînd binele şi răul aşa cum vin. Aceştia sînt bărbaţii şi femeile înţelepţi care totdeauna mai mult construiesc ocaziile decît le găsesc.

Cum am putut trăi atîţia ani fără să percep adevărul care acum îmi e atît de clar? De ce se întîmplă astfel încît atîţia dintre noi văd momentele de aur în şuvoiul vieţii care se prăvăleşte peste noi şi nu recunosc nimic altceva decît nisipul? De ce vin îngerii să ne viziteze, iar noi aflăm de ei după ce au plecat?

Ocaziile, de multe ori, sînt atît de mici, încît nu ne sar în ochi, şi totuşi ele sînt seminţele unei mari întreprinderi. Ocaziile sînt pretutindeni şi ar trebui să am cîrligul totdeauna pregătit pentru a le prinde. Cînd mă voi aştepta mai puţin va apărea un peşte mare înotînd prin apropiere.

Niciodată nu voi mai aştepta şi nu voi mai spera ca ocaziile să vină singure la mine.

Nu mai sînt persoana care eram doar cu cîteva săptămîni în urmă. Ocaziile nu vor mai rămîne niciodată ascunse de mine.

Nu mă voi mai tîngui, nu-mi voi mai rupe hainele şi nu voi mai blestema lumea pentru că îmi lipsesc lucrurile bune ale vieţii. Sînt încă nemulţumit de soarta mea, dar acum este o nemulţumire care stă în ploaie şi caută cerul albastru şi stelele raiului. Sînt două feluri de nemulţumiri în lume, nemulţumirea care munceşte şi nemulţumirea care îşi frînge mîinile. Prima cîştigă ceea ce vrea, iar cea de-a doua pierde şi ce

are. Pentru prima nu există vindecare, ci succes, iar pentru a doua nu există vindecare deloc. Știu cine sînt. Îmi place cine sînt. Mulțumesc Domnului.

Acum înțeleg de ce ocaziile nu bat la nici o ușă. Ocazia este cea care deschide ușa cînd eu bat. Voi bate deseori și cu tărie.

Niciodată nu voi mai aștepta și nu voi mai spera ca ocaziile să vină singure la mine.

CAPITOLUL 17

Cel de-al nouălea legămînt al succesului

Am fost prea îngăduitor cu mine însumi.

Mi-am închis cartea în fiecare zi cu prea multă grabă. Nu mi-am luat niciodată răgaz, înainte de a mă retrage la culcare, să-mi însemnez costul fiecărei fapte bune sau rele pe care am adunat-o pentru mine, de-a lungul zilei. Niciodată n-am îndrăznit să-mi revăd, cu curaj și onestitate, gîndurile, cuvintele și acțiunile din acea zi, astfel încît data viitoare să fie mai bine.

Adevărul despre succes și despre cum poate fi el dobîndit nu mi-a fost niciodată ascuns. Am fost însă atît de prins în lupta pentru supraviețuire, încît n-am reușit să-l recunosc.

La sfîrșitul fiecărei zile am terminat cu ea. Oricărei gafe, eșec sau accident care mi-a întunecat orele îi găsesc repede o scuză. Mîine e o zi nouă, îmi spun singur. Poate că viața va fi darnică cu mine. Greșit!

În sfîrșit, privirea mea se concentrează.

Acum știu că lumea este o piață unde totul are un preț stabilit și afișat, iar eu trebuie să respect hotărîrea pe care am luat-o, indiferent ce cumpăr cu timpul, munca și ingeniozitatea mea, fie că este bogăție, tihnă, faimă, integritate sau cunoaștere. Nu trebuie să acționez niciodată ca un copil care, atunci cînd și-a cumpărat ceva, regretă că nu și-a luat altceva. Pentru că meseria pe care o fac zilnic este parte a vieții mele și e dificil să renunț la ea, lasă-mă să fiu sigur că în viitor, prin truda și sudoarea mea, voi aduna lucruri de valoare care durează. Singura cale prin care acest lucru poate fi cu siguranță îndeplinit este un exercițiu special, ce trebuie făcut zilnic, înainte de a mă lăsa pradă somnului.

Îmi voi examina în fiecare seară faptele din ziua ce tocmai s-a stins.

Cel mai rău viciu și obiceiurile mele rele se vor schimba dacă sînt supuse cercetării zilnic. Ce bucurie, ce somn binecuvîntat va urma după fiecare astfel de cercetare personală!

Întrebările se formează în mintea mea cu repeziciune:

Ce rău din mine am stăpînit astăzi?

Cărei pasiuni m-am opus?

La ce tentație am rezistat?

Ce virtute am dobîndit?

Prin aceste pergamente am început deja să întîmpin fiecare zi cu un plan, astfel încît drumul larg pe care merg este bine marcat. Acum, la sfîrșitul zilei, voi cîntări cu grijă problemele întîmpinate în călătoria mea și acest ultim obicei dobîndit va crea în mintea mea un jurnal al zilei de astăzi și o carte pentru mîine.

Îmi voi examina în fiecare seară faptele din ziua ce tocmai s-a stins.

Seara, imediat ce lumînarea s-a stins, voi revedea cuvintele și acțiunile fiecărei ore a zilei și nu voi lăsa să scape nimic examinării mele, pentru că trebuie să mă tem de cercetarea erorilor mele cînd am puterea să mă dojenesc și să mă iert pe mine însumi.

Poate că am fost un pic prea tăios într-o dispută. Opinia mea poate că a fost refuzată, pentru că era prea agresivă sau poate pentru că nu era bună. Poate că era adevărată, dar orice adevăr trebuie spus la timpul lui. Ar fi trebuit să-mi țin gura, pentru că nu există întrecere cu proștii sau cu șefii. Am acționat rău, dar n-am să mai fac așa.

Experiență este numele pe care omenirea l-a dat întotdeauna nebuniilor sau suferințelor sale. Nu trebuie să fie așa. Lecțiile zilei de astăzi pot fi fundația de mîine a unei vieți mai bune, în care voi avea voința să învăț din ele; și o voi face.

Îmi voi examina în fiecare seară faptele din ziua ce tocmai s-a stins.

Lasă-mă să-mi revăd acțiunile, lasă-mă să mă observ așa cum ar face-o cel mai mare dușman al meu și voi deveni cel mai bun prieten al meu. Voi începe, chiar acum, să devin ceea ce voi fi în noua mea viață. Poate să vină întunericul, căci somnul nu-mi va acoperi ochii pînă nu voi revedea toate evenimentele zilei.

Ce am lăsat nefăcut și se cuvenea să fie făcut?

Ce lucruri dintre cele făcute se puteau face mai bine?

Una dintre marile bucurii nedescoperite ale acestei vieți provine din aceea că, făcînd un lucru, încerci să-l faci cît poți mai bine. Există un anume sentiment al satisfacției, o mîndrie în a-ți contempla o astfel de muncă, o muncă rotundă, împlinită, exactă, completă în toate componentele sale și pe care o persoană superficială care-și tratează munca neglijent, fără interes, o lasă doar pe jumătate terminată, nu o va înțelege niciodată. Împlinirea conștiincioasă este cea care transformă munca în artă. Cea mai mică sarcină, bine îndeplinită, devine un miracol.

Munca de azi va fi depășită de cea de mîine. Nu poate fi altfel. Îmbunătățirea vine întotdeauna după examinare și revedere. Oricine trebuie să fie mai înțelept astăzi decît ieri.

Îmi voi examina în fiecare seară faptele din ziua ce tocmai s-a stins.

Am supraviețuit o zi fără să-mi fie milă de mine însumi?

Am întîmpinat zorile cu un plan și cu un scop?

Am fost agreabil și plăcut tuturor celor pe care i-am întîlnit?

Am încercat să merg o milă în plus?

Am fost atent la ocazii?

Am căutat partea bună a oricărei probleme?

Am zîmbit în fața furiei și a mîniei?

Mi-am concentrat puterea și intențiile?

Ce poate fi mai profitabil decît această revedere a vieții mele, astfel încît să pot trăi cu mîndrie și satisfacție?

Nu îmi voi mai termina ziua cînd soarele apune. De acum, mai există ceva ce trebuie făcut.

Îmi voi examina în fiecare seară faptele din ziua ce tocmai s-a stins.

CAPITOLUL 18

Ultimul legămînt al succesului

Promit...
Jur...

Fac legămînt... ca niciodată să nu uit cea mai mare putere cu care Dumnezeu m-a binecuvîntat și care este puterea de a mă ruga. Trecînd prin triumf și disperare, iubire și chinuri cumplite, extaz și durere, aplauze și respingere, succes și eșec, pot să-mi aprind totdeauna flacăra credinței în inimă cu o rugăciune, iar ea mă va călăuzi în siguranță prin ceața îndoielii, prin întunericul negru al inutilității, pe căile înguste și spinoase cu suferințe și dureri și pe deasupra înșelătoarelor locuri ale tentației.

Acum știu că Dumnezeu va auzi doar ceea ce inima mea vorbește.

Dimineața, rugăciunea este cheia care va deschide comorile binecuvîntărilor lui Dumnezeu, iar seara este cheia care mă va pune sub protecția lui.

Atît cît mă voi putea ruga, va exista mereu speranță și curaj. Fără rugăciune, nu pot face mare lucru; cu ea, toate lucrurile sînt posibile. Voi lăsa acest al zecelea și ultim legămînt să mă călăuzească pe drumul vieții mele.

Voi fi mereu în legătură cu creatorul meu prin rugăciune.

Cu cît scot mai puține cuvinte, cu atît rugăciunea e mai bună. Printre rugăciunile mele vor fi și aceste cuvinte simple...

Rugăciune către un prieten nevăzut

Prietene al meu, îți mulțumesc că mă asculți. Știi cît de mult mă străduiesc să mă umplu de credința ta.

Îți mulțumesc, de asemenea, pentru acest loc în care sălășluiesc. Nu lăsa ca munca sau jocul, oricît de plăcute sau glorioase ar fi, să mă despartă vreodată prea mult timp de iubirea care unește familia mea neprețuită.

Învață-mă cum să joc jocul vieții corect, curajos, cu tărie sufletească și încrezător. Dă-mi cîțiva prieteni care să mă înțeleagă și să-mi rămînă totuși prieteni.

Îngăduie-mi o inimă iertătoare și o minte căreia să nu-i fie frică să călătorească nici chiar atunci cînd drumul nu este marcat.

Dă-mi simțul umorului și puțină tihnă.

Ajută-mă în strădania mea pentru cea mai înaltă, legitimă răsplată a meritelor, a ambiției și a ocaziilor și totuși fă-mă să nu uit să întind o mînă de ajutor celor care au nevoie de încurajare și îndrumare.

Dă-mi forța să înfrunt orice va veni, să fiu brav în pericol, hotărît cînd sînt în necaz, temperat în mînie și să fiu totdeauna pregătit pentru orice schimbare a norocului.

Fă-mă să pot să răsplătesc o încruntare cu un zîmbet, amăreala și răutatea cu o vorbă bună și veselă.

Fă-mă să văd tristețea altora, să-mi dau seama de suferințele ascunse din fiecare viață, oricît de înflăcărată.

Ține-mă totdeauna senin în orice fac în viață, nici să fiu un lăudăros, nici să cad în păcatul și mai mare al deprecierii de sine.

În suferință, lasă sufletul meu să se înalțe cu gîndul că fără umbră nu există nici strălucirea soarelui.

În eșec, păstrează-mi credința.

În succes, ține-mă umil.

Întărește-mă să-mi fac partea întreagă din munca mea și chiar mai mult, atît cît pot, iar atunci cînd munca e sfîrșită, oprește-mă și dă-mi plata. Facă-se voia ta și lasă-mă să spun din dragostea inimii mele... recunoscător

Amin.

CAPITOLUL 19

Erasmus stătea pe o bancă din lemn, lîngă fîntîna imensă din curte, cu coatele pe genunchi. Continuă să-şi privească sandalele chiar atunci cînd auzi paşi apropiindu-se.

— Ce nu merge, Erasmus? îl întrebă Galenus.

— De cînd stă singur pe acel munte?

Galenus zîmbi. Aceeaşi întrebare o auzise de multe ori, în fiecare zi din ultima săptămînă.

— Douăzeci şi opt de zile au trecut de cînd ne-am despărţit de Hafid.

Erasmus îşi scutură capul abătut şi se ridică în picioare:

— Te rog, vino cu mine, Galenus. Însoţirea ta şi faţa ta zîmbitoare au fost neprețuite în aceste zile pline de îngrijorare.

Curînd, ei se aflau în partea de nord a grădinii şi stăteau sub arcada de chiparos care adăpostea mormîntul Lishei. Erasmus arătă spre banca de mahon din apropiere şi spuse:

— În fiecare dimineaţă, cînd Hafid era acasă, stătea în acest loc şi vorbea cu soţia sa Lisha ca şi cum ea ar fi fost acolo, culegînd flori. Apoi aţipea. Singurul lucru care-i displăcea în turneele sale de discursuri, spunea el adesea, era lipsa conversaţiilor de zi cu zi cu doamna sa.

— În plimbările mele nu m-am aventurat niciodată în această parte a grădinii, spuse Galenus păşind spre cavoul din marmură lustruită, în timp ce Erasmus se aşează pe banca favorită a lui Hafid.

— Ce trandafir neobişnuit, exclamă Galenus, îngenunchind brusc lîngă un tufiş plin de ţepi care păzea uşa de bronz a cavoului.

— Ce poate fi atît de neobişnuit la un trandafir alb? întrebă Erasmus. Este acolo pentru că era favoritul Lishei. Cînd

Hafid va fi în cele din urmă înmormîntat lîngă ea, a cerut să plantez un trandafir roşu, lîngă cel alb al Lishei.

— Erasmus! ţipă Galenus. Trebuie să vii aici! Acum!

Surprins de panica din vocea musafirului său, bătrînul contabil sări în picioare şi se grăbi spre Galenus, care stătea pe jos, cu gura întredeschisă, arătînd cu mîna tremurîndă către doi trandafiri înfloriţi pe de-a-ntregul.

— Priveşte, Erasmus!

O mulţime de trandafiri albi, boboci sau înfloriţi, aproape că acopereau înalta plantă, dar Galenus arătă spre unul singur, care era roşu.

— Nu se poate, murmură Erasmus, prăbuşindu-se în genunchi. Nu se poate.

— Dar aşa e, strigă Galenus, de parcă nu şi-ar fi crezut ochilor. Un frumos trandafir roşu creşte într-o tufă de trandafiri albi.

— S-a întîmplat cu Hafid, suspină Erasmus. Trebuie să mergem la el! Acum!

În mai puţin de o oră, o caleaşcă mică porni de la grajdurile palatului şi pe la amiază, cu Galenus vizitiu, ajunseră la poalele Muntelui Hebron. Curînd după ce începură urcuşul, Erasmus îşi consultă harta şi, cînd ajunseră la a treia bifurcaţie a drumului de piatră, îl îndrumă pe Galenus spre dreapta. Trecură apoi pe lîngă imensa coloană de piatră, iar Erasmus spuse:

— Vom ajunge acolo curînd. Sergius mi-a spus odată că micul său refugiu este după un crîng de copaci.

— Iată-l, strigă Galenus, arătînd cu biciul către un pîlc de ienuperi înconjurat de stînci albe şi grămezi de nisip.

Imediat ce intrară în crîng, Galenus opri căruţa. Cîţiva paşi mai încolo se afla căruţa lui Hafid cu dîrlogii atîrnînd peste un ţăruş gros în faţa micii case.

— Pare că se pregăteşte să se întoarcă la Damasc, spuse Erasmus în timp ce, împreună cu Galenus, coborîră din căruţă. Probabil că Hafid şi-a terminta munca, în sfîrşit, şi acum vine acasă. Se pare că îngrijorările noastre şi această călătorie au fost în van.

Galenus ciocăni la uşa din faţă de mai multe ori, dar nu primi nici un răspuns. Imediat ce intrară, Erasmus văzu o

masă de lucru mare, cu instrumente de scris și călimări cu cerneală. Pe masă mai era un obiect familiar.

— Iată sipetul cel vechi pe care Hafid l-a cumpărat de la Roma.

Sipetul era deschis și era plin pînă în vîrf cu pergamente.

— Galenus, vezi cum fiecare pergament a fost numerotat pe partea exterioară de către Hafid. Exact la fel erau însemnate și pergamentele pe care le-a primit el acum mult timp. Dacă nu aș ști bine, aș putea să jur că privesc sipetul și pergamentele pe care Pathros i le-a dat stăpînului meu cînd el era doar un băiat de la cămile. Aceasta este într-adevăr o zi a miracolelor.

Erasmus căută în sipet și scoase un sul însemnat cu numărul roman X, desfăcu mica panglică verde și derulă ușor pergamentul.

— Mulțumesc lui Dumnezeu, zîmbi el în timp ce întoarse pergamentul către Galenus, pentru a putea vedea scrisul lui Hafid. Stăpînul și-a terminat misiunea. Acesta este ultimul sul. Acum hai să-l căutăm, ca să putem merge cu toții acasă. Nu poate fi prea departe.

Ieșiră pe ușa din față strigîndu-i numele și luară încet drumul ce înconjura casa prin spate; astfel puteau vedea cercul din bolovani albi pentru prima oară.

— Iată-l, strigă Erasmus, stă culcat lîngă cel mai mare bolovan. Laudă ție, Doamne! Hafid! Hafid!

Erasmus nu se putea mișca atît de repede ca mai tînărul său însoțitor. Cînd ajunse la bolovanul cel mare, Galenus deja se ridicase din genunchi, cu mîinile ridicate. Lacrimi îi șiroiau pe obraz și murmură:

— Erasmus, prietenul nostru e mort. Hafid e, în sfîrșit, cu iubita sa Lisha.

Erasmus gemu și căzu la pămînt, luă în brațe trupul neînsuflețit al stăpînului și-l duse la piept.

— Corpul este încă cald. Dacă ajungeam mai devreme, poate l-am fi salvat. A murit singur. Nu e drept. A murit singur. Oh, Hafid, te rog, iartă-mă! Ai milă de mine că nu ți-am purtat de grijă atît cît trebuia. Te iubesc. Îmi pare atît de rău că ai murit singur.

O briză caldă începu brusc să bată dinspre munte. Galenus îngenunche lîngă Erasmus și spuse:

— Usucă-ți lacrimile, bătrîne contabil. Stăpînul tău nu a murit singur.

— Ce vrei să spui? strigă Erasmus, în timp ce continua să mîngîie fruntea lui Hafid.

— Nu a murit singur, repetă Galenus. Privește.

Zguduiți de adînca lor suferință, nici unul nu observase că umerii marelui vînzător erau înveliți într-o mantie roșie... o mantie roșie roasă de timp.

Cuprins

Partea întîi 5

Capitolul 1 / 7 • Capitolul 2 / 11 • Capitolul 3 / 16 • Capitolul 4 / 23 • Capitolul 5 / 26 • Capitolul 6 / 30 • Capitolul 7 / 34 • Capitolul 8. Pergamentul numărul I / 37 • Capitolul 9. Pergamentul numărul II / 41 • Capitolul 10. Pergamentul numărul III / 44 • Capitolul 11. Pergamentul numărul IV / 47 • Capitolul 12. Pergamentul numărul V / 50 • Capitolul 13. Pergamentul numărul VI / 53 • Capitolul 14. Pergamentul numărul VII / 56 • Capitolul 15. Pergamentul numărul VIII / 59 • Capitolul 16. Pergamentul numărul IX / 62 • Capitolul 17. Pergamentul numărul X / 65 • Capitolul 18 / 68

Partea a doua 75

Dedicație specială / 79 • *Og Mandino își amintește* / 81 • Capitolul 1 / 85 • Capitolul 2 / 90 • Capitolul 3 / 96 • Capitolul 4 / 103 • Capitolul 5 / 109 • Capitolul 6 / 115 • Capitolul 7 / 123 • Capitolul 8 / 130 • Capitolul 9. Primul legământ al succesului / 136 • Capitolul 10. Cel de-al doilea legământ al succesului / 139 • Capitolul 11. Cel de-al treilea legământ al succesului / 143 • Capitolul 12. Cel de-al patrulea legământ al succesului / 147 • Capitolul 13. Cel de-al cincilea legământ al succesului / 151 • Capitolul 14. Cel de-al șaselea legământ al succesului / 154 • Capitolul 15. Cel de-al șaptelea legământ al succesului / 158 • Capitolul 16. Cel de-al optulea legământ al succesului / 161 • Capitolul 17. Cel de-al nouălea legământ al succesului / 165 • Capitolul 18. Ultimul legământ al succesului / 168 • Capitolul 19 / 170